

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Simona GRIGALAITYTĖ

Viešojo administravimo studijų programos studentė

**EL. VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ LYGINAMOJI
ANALIZĖ ŠIAULIŲ, KELMĖS IR RADVILIŠKIO
RAJONŲ SAVIVALDYBĖSE**

Bakalauro baigiamasis darbas

Šiauliai, 2013

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Simona GRIGALAITYTĖ

**EL. VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ LYGINAMOJI
ANALIZĖ ŠIAULIŲ, KELMĖS IR RADVILIŠKIO
RAJONŲ SAVIVALDYBĖSE**

Bakalauro baigiamasis darbas

Socialiniai mokslai, Viešasis administravimas (O3S2)

Darbo vadovė:

lekt. Beatričė POŠKUVIENĖ

Teigiu, kad bakalauro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu viešojo administravimo studijų programos bakalauro kvalifikaciniam laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Grigalaitytė S. (2013). El. viešųjų paslaugų lyginamoji analizė Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse: universitetinių pagrindinių studijų Viešojo administravimo programos baigiamasis darbas / baigiamojo darbo vadovė - lekt. B. Poškuvienė. Šiaulių universitetas, Viešojo administravimo katedra, 78 p. (121 p.)

SANTRAUKA

Bakalauro baigiamajame darbe nagrinėjamas elektroninių viešųjų paslaugų įgyvendinimas rajonų savivaldybėse. Baigiamąjį darbą sudaro trys dalys.

Pirmoje dalyje nagrinėjamos elektroninės viešosios paslaugos teoriniu aspektu: atskleidžiama elektroninių viešųjų paslaugų samprata, plėtra, augantis poreikis, teisinis reglamentavimas, aprašomos elektroninės viešosios paslaugos viešojo sektoriaus institucijose ir jų ypatumai.

Antroje baigiamojo darbo dalyje nagrinėjamos elektroninės viešosios paslaugos Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse: trumpai apžvelgiama rajono savivaldybių raida, ypatumai, nagrinėjamos rajonų savivaldybės kaip elektroninių viešųjų paslaugų teikėjos ir rajonų savivaldybių interneto svetainės kaip elektroninių viešųjų paslaugų teikimo priemonė.

Trečioje baigiamojo darbo dalyje pristatomas elektroninių viešųjų paslaugų įgyvendinimo rajonų savivaldybėse tyrimas. Tyrimui įgyvendinti pasirinktas stebėjimo, dokumentų analizės ir interviu metodai. Įvertintos ir palygintos Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainės remiantis 2003 metų priimtu LR Vyriausybės nutarimu „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo“. Interviu metodu apklausus rajonų savivaldybių informacinių technologijų specialistus, buvo įvertintos Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainės, teikiamos elektroninės viešosios paslaugos, rajono savivaldybių komunikacija su visuomene elektroninėje erdvėje. Tyrimas atskleidė, Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių atitikimą bendriesiems reikalavimams, elektroninių viešųjų paslaugų nepakankamumą, mažą naudojimąsi. Rajonų savivaldybių komunikacijos su visuomene elektroninėje erdvėje trūkumus ir privalumus.

Pagrindinės sąvokos: elektroninė viešoji paslauga, rajono savivaldybė, informacinės komunikacinės technologijos (IKT).

Grigalaitytė, S. (2013). E. public services comparative analysis in Šiauliai, Kelmė and Radviliškis district municipalities: University first cycle studies (Bachelor) Public administration programme thesis, academic adviser lecturer B. Poškuvienė. Šiauliai University, department of Public administration, 78 p. (121 p.)

SUMMARY

Bachelor's thesis is the implementation of electronic public services in districts municipalities. This work consists of three parts.

The first part analyzes theoretical approach of e. public services: reveal electronic public services concept, development, requirement, legal regulation and features. Also describes the electronic public services implementation in public institutions.

The second part of the bachelor's thesis analyzes electronic public services at Šiauliai, Kelmė and Radviliškis districts municipalities: it was made a short survey about districts municipalities features and development. There are analyzing websites of districts municipalities and districts municipalities as the electronic public services providers.

The third part of the thesis presents the study of e. public services implementation in districts municipalities. To implement the study it was chosen method of observation, interviewing and analysis of the documentation. Based on 2003 years accredited LR Government resolution „Bendrujų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašas” there was assessed and compared Šiauliai, Kelmė and Radvilškis district municipalities and those three district municipalities websites. Interview method was used to evaluate provision, communication with the public in cyberspace, electronic public services of Šiauliai, Kelmė and Radviliškis districts municipalities websites. Interviews were conducted for the personnel responsible for the information and communication technology in Šiauliai, Kelmė and Radviliškis districts municipalities. The study revealed that Šiauliai, Kelmė and Radviliškis districts municipalities websites conform general requirements. Also this study revealed low consumption, limitations, advantages and disadvantages of e. public services.

Key phrases: e. public service, district municipality, information and communication technology (ICT).

TURINYS

IVADAS	9
1. ELEKTRONINIŲ VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ TEORINIAI ASPEKTAI	13
1.1. Elektroninių viešųjų paslaugų samprata	14
1.2. Elektroninių viešųjų paslaugų plėtra ir poreikis	17
1.3. Elektroninės viešosios paslaugos viešojo sektoriaus institucijose.....	21
1.4. Elektroninių viešųjų paslaugų ypatumai	25
1.5. Elektroninių viešųjų paslaugų teisinis reglamentavimas	28
2. ELEKTRONINĖS VIEŠOSIOS PASLAUGOS ŠIAULIŲ, KELMĖS IR RADVILIŠKIO RAJONŲ SAVIVALDYBĖSE	33
2.1. Rajonų savivaldybių raida ir ypatumai	33
2.1.1. Šiaulių rajono savivaldybė.....	34
2.1.2. Kelmės rajono savivaldybė	36
2.1.3. Radviliškio rajono savivaldybė	36
2.2. Rajono savivaldybė kaip elektroninių viešųjų paslaugų teikėja	37
2.3. Rajonų savivaldybių internetinės svetainės elektroninių viešųjų paslaugų teikimo priemonė	39
3. ELEKTRONINIŲ VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ LYGINAMOSIOS ANALIZĖS ŠIAULIŲ, KELMĖS IR RADVILIŠKIO RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ TYRIMO REZULTATAI	42
3.1. Tyrimo metodologija	42
3.1.1. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių tyrimo metodika ir instrumentai	43
3.1.2. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių elektroninių viešųjų paslaugų tyrimo metodika ir instrumentai	46
3.2. Elektroninių viešųjų paslaugų teikimo Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse situacija: internetinių svetainių analizės rezultatai	47
3.3. Teikiamų elektroninių viešųjų paslaugų Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse vertinimo rezultatai: IKT darbuotojų nuomonės raiška	54
3.4. Internetinių svetainių ir elektroninių viešųjų paslaugų tobulinimo ir plėtros galimybės	61
IŠVADOS	69

REKOMENDACIJOS	71
LITERATŪRA	73
PRIEDAI	73
<i>1. priedas. Viešosios ir administracinės paslaugos gyventojams ir verslo subjektams.....</i>	<i>79</i>
<i>2. priedas. Interviu protokolas rajonų savivaldybių, turinčių internetines svetaines, darbuotojams.....</i>	<i>80</i>
<i>3. priedas. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių administracijos struktūros.....</i>	<i>86</i>
<i>4. priedas. Interneto svetainių (su turinio valdymo sistemomis ir reikalinga programine įranga) sukūrimo ir įdiegimo paslaugos pirkimo techninė užduotis.....</i>	<i>87</i>
<i>5. priedas. Kompiuterinės technikos bei konferencijų ir programinės įrangos pirkimo techninė užduotis.....</i>	<i>106</i>

LENTELĖS

1.1 lentelė. Bendras viešųjų elektroninių paslaugų lygis pagal laikotarpį.....	16
1.2 lentelė. Gyventojų viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimo į internetą brandos lygis.....	22
1.3 lentelė. Verslo subjektų viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimo į internetą brandos lygis.....	23
2.1 lentelė. Rajonų savivaldybių internetinėse svetainėse dažniausiai teikiamos el. paslaugos 2012 m.....	37
3.1 lentelė. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių bendrųjų nuostatų vertinimo 2013 rezultatai.....	47
3.2 lentelė. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių struktūros reikalavimų vertinimo 2013 rezultatai.....	48
3.3. lentelė. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių informacijos reikalavimų vertinimo 2013 rezultatai.....	50
3.4 lentelė. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų svaivaldybių interneto svetainių atitikimas reikalavimams 2013 vertinimo rezultatai.....	51
3.5 lentelė. Rajonų savivaldybių darbuotojų interneto svetainių vertinimas 2013 m.....	54
3.6 lentelė. Rajonų savivaldybių darbuotojų internetinėje svetainėje teikiamų el. paslaugų vertinimas 2013 m.....	56
3.7 lentelė. Rajonų savivaldybių darbuotojų visuomenės ir rajono savivaldybės komunikacijos elektroninėje erdvėje vertinimas 2013 m.....	59
3.8 lentelė. Techninės ir programinės įrangos funkcijos.....	66

PAVEIKSLAI

1.1 pav. Švedijos e.valdžios modelis.....	24
1.2 pav. Pagrindiniai e.deimanto modelio elementai.....	25
2.1 pav. Savivaldybių interneto svetainių atitikimo reikalavimams procentinė išraiška.....	40
3.1 pav. Projekto e. demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione, laukiami rezultatai.....	64
3.2 pav. E. demokratijos projekto inicijuotos naujos skiltys rajono savivaldybių interneto svetainėse.....	65

IVADAS

Elektroninių viešųjų paslaugų teikimas pastaruoju metu yra viena iš svarbiausių, o neretai ir pati svarbiausia daugelio pasaulio valstybių vyriausybės strategijos dalis. Daugelio šalių vyriausybės pajuto didelę naudą, kai buvo pereita nuo viešųjų paslaugų teikimo įprastais būdais prie viešųjų paslaugų teikimo elektroninėmis formomis. Jeigu 1996 metais pasaulyje buvo tik kelių vyriausybės iniciatyvos, susijusios su elektroninių paslaugų teikimu, tai dabar jų priskaičiuojama kur kas daugiau, praktiškai visos valstybės įgyvendino elektroninės valdžios principus, kurie gerokai palengvino valstybinių institucijų veiklą. Elektroninių viešųjų paslaugų teikimas ne tik sumažino paslaugų teikimo kaštus, bet pagerino pačios paslaugos teikimą.

D. Brown (2006) teigia, kad elektroninės valdžios raidos tendencijos, jų svarba valdžios įstaigų veiklos efektyvumui ir visuomeninių lūkesčių įgyvendinimui didinti bei demokratijai plėtoti yra neabejotina. Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, vykusios permainos stipriai pakeitė valstybės valdymo metodus, verslo organizavimą, visuomeninės veiklos ir gyvenimo poreikius. Informacinių technologijų įdiegimas leido atrasti naujų komunikavimo, elektroninio viešojo administravimo, darbo, mokymosi ir kultūros plėtros galimybių. Naudojantis informacijos ir ryšių technologijomis vyksta glaudus piliečių ir viešųjų institucijų bendradarbiavimas, komunikavimas, viešosios paslaugos piliečiams suteikiamos greičiau, kokybiškiau ir yra kur kas prieinamesnės.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos (1992) 119 straipsnyje 1 dalyje numatyta, kad „savivaldos teisė laiduojama įstatymo numatytiems valstybės teritorijos administraciniam vienetams“. 120 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad pagal „Konstitucijos bei įstatymų apibrėžtą kompetenciją“ savivaldybės veikia laisvai ir savarankiškai. Lietuvos Respublikos Konstitucija, vietos savivaldos įstatymas ir kiti teisės aktai nurodo savivaldybių savarankiškumą ir veiklos kryptis. Savivaldybių savarankiškumas suteikia galimybę teikti paslaugas elektroniniu būdu.

Temos aktualumas ir problematika: Lietuvos rajonų savivaldybės įstatymais atsako už joms priskirtų elektroninių viešųjų paslaugų teikimą ir jų kokybę. Įgyvendindamos savo funkcijas, susijusias su elektroninių viešųjų paslaugų teikimu, jos siekia dviejų pakankamai nelengvai tarpusavyje derinamų tikslų: viešųjų paslaugų teikimo efektyvumo ir vietos

gyventojų, kurie naudojami teikiamomis paslaugomis, visuotino poreikių patenkinimo. Dėl to kyla sunkumai ir problemos įgyvendinant šiuos tikslus.

Temos naujumas: Informacinės technologijos užima labai svarbią vietą šiandieninėje visuomenėje, jų dėka atsirado galimybė naudotis viešosiomis paslaugomis internetinėje erdvėje. Tokia galimybė taupo laiką ir pagerina paslaugų kokybę. Informacinių technologijų tobulėjimas ir atsirandančios naujovės reikalauja naujų tyrimų elektroninės valdžios keitimosi, tobulėjimo atžvilgiu.

Problema: Elektroninės valdžios diegimas sudarė sąlygas gyventojams visą viešą informaciją ir paslaugas gauti elektroniniu būdu, šie spartūs pokyčiai lėmė esminius pasikeitimus valstybės valdyme, demokratijos įgyvendinime, kurių raiška nėra įvertinta.

Objektas: Elektroninės viešosios paslaugos Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse.

Tyrimo tikslas – atlikti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių teikiamų elektroninių viešųjų paslaugų lyginamąją analizę, siekiant nustatyti esminius elektroninių viešųjų paslaugų trūkumus, svarbiausias teikimo problemas bei jų priežastis, įvertinti nurodytų rajonų savivaldybių tinklalapių kokybę, taip pat pateikti rekomendacijas ir praktinius pasiūlymus Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėms, kitiems suinteresuotiems asmenims.

Darbo uždaviniai:

1. Išsiaiškinti elektroninių viešųjų paslaugų sampratą, ypatumus, teisinį reglamentavimą, poreikį bei plėtrą savivaldos institucijose;
2. Atlikti empirinį tyrimą ir nustatyti esminius elektroninių viešųjų paslaugų teikimo, organizavimo privalumus, bei trūkumus, jų priežastis, nustatyti rajono savivaldybių interneto svetainių kokybę ir tinkamumą, išsiaiškinti rajonų savivaldybių informacinių ir komunikacinių technologijų darbuotojų nuomonę apie elektronines viešąsias paslaugas ir jų vartojimą.
3. Pateikti rekomendacijas ir praktinius pasiūlymus, kaip spręsti problemas, kylančias rajonų savivaldybėms, organizuojant elektroninių viešųjų paslaugų teikimą, nurodant, kaip pritraukti vietos gyventojus naudotis teikiamomis paslaugomis ir kelti administracijos darbuotojų kompetenciją e. valdžios atžvilgiu.
4. Pateikti išvadas ir rekomendacijas dėl elektroninių viešųjų paslaugų teikimo, internetinių svetainių kokybės gerinimo, kuris pritrauktų gyventojus naudotis

elektroninėmis paslaugomis, teikiamomis Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainėse.

Tyrimo metodai:

1. Lietuvos ir užsienio valstybių mokslinių publikacijų ir darbų, susijusių su el. viešųjų paslaugų teikimu ir jų administravimu, analizė;
2. Mokslinės literatūros, internetinės medžiagos, teisinių dokumentų, oficialiosios statistikos analizė;
3. Lyginamoji analizė, kuria bus siekiama išsiaiškinti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių bei jose teikiamų el. viešųjų paslaugų skirtumus, kokybę, prieinamumą, atitikimą reglamentuojančiuose dokumentuose keliamiems reikalavimams;
4. Empirinis tyrimas – kokybinių duomenų rinkimas ir Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių informacinių ir komunikacinių technologijų skyrių darbuotojų interviu.
5. „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“ 2009 – 2013 m. projekto apžvalga ir analizė, remiantis projekto aprašu ir dvejomis techninėmis užduotimis.

Tyrimo imtys:

- Siekiant nustatyti rajonų savivaldybių internetinių svetainių prieinamumą, struktūrą ir teikiamos informacijos turinį buvo analizuojamos 3 rajonų savivaldybių internetinės svetainės (tiesioginis internetinių svetainių stebėjimas, dokumentų analizė).
- Siekiant atskleisti rajono savivaldybės ir visuomenės komunikavimo informacinėmis technologinėmis priemonėmis svarbą, įvertinti rajonų savivaldybių internetinių svetainių ir jose esančios informacijos tinkamumą, el. paslaugų kokybę, prieinamumą, reikalingumą visuomenei, visuomenės informavimo funkciją, buvo apklausti 6 rajonų savivaldybių informacinių ir komunikacinių technologijų skyrių darbuotojai.

Tyrimo laikas: 2013 m. vasario – balandžio mėn.

Tyrimo reikšmingumas: tyrimas leido įvertinti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetaines, kaip vieną iš elektroninės valdžios instrumentų, naudojimo teikiant elektronines paslaugas, informaciją. Interviu dėka išsiaiškinta informacinių ir komunikacinių technologijų darbuotojų nuomonė apie internetines svetaines, elektronines paslaugas ir jų teikimą, bei bendravimą su piliečiais elektroninėje erdvėje. E. demokratijos

projekto medžiagos analizė padėjo atskleisti rajonų savivaldybių el. viešųjų paslaugų ir interneto svetainių pokyčius ateityje.

Darbo struktūra: tyrimą sudaro trys dalys – teorinė ir dvi empirinės. Teorinėje dalyje pristatoma elektroninių viešųjų paslaugų samprata, plėtra, poreikis, teisinis reglamentavimas ir ypatumai. Atskleidžiamas vietos savivaldos vaidmuo teikiant elektronines viešąsias paslaugas. Praktinėje dalyje analizuojamos Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinės svetainės, el. viešųjų paslaugų teikimas, rajonų savivaldybių ir visuomenės komunikacija, „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“ projektas.

Darbo apimtis: „Įvadas“, trys dalys, „Išvados“ ir „Rekomendacijos“, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, „Literatūra“ ir „Priedai“. Pateikta 17 vaizdinių priemonių, iš kurių 12 – lentelės, 5 - paveikslai ir 5 priedai. Darbo apimtis 78 puslapiai (be priedų). Panaudoti 67 literatūros šaltiniai.

1. ELEKTRONINIŲ VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ TEORINIAI ASPEKTAI

Šiuolaikinėje ekonomikoje elektroninės viešosios paslaugos yra tapusios dominuojančia veiklos rūšimi tiek kiekybine išraiška, tiek savo poveikiu kasdieniam žmonių gyvenimui. Apibrėžti paslaugos sampratą yra vienas sudėtingesnių paslaugų teorijos uždavinių. Iki šiol nėra vieningo apibrėžimo, kokia veikla vadinama paslauga, o plačiu terminu operuojama neatsakingai. Kaip rašo N. Johns (1999) paslaugos terminas vartojamas ekonominės veiklos šakai apibūdinti, veiklos rezultatui nusakyti ir apibrėžti procesui, kai teikiant paslaugą vyksta asmenų sąveika ir vartotojas įgauna laikiną patyrimą.

Elektroninėms viešosioms paslaugoms būdingos panašios savybės, kaip ir teikiamoms ne elektroniniu būdu. L. Bagdonienė, R. Hoponienė (2005, p. 49) teigia, kad vykstant paslaugų plėtrai kito ir pačios paslaugos samprata. Šiuolaikiniai paslaugų apibrėžimai siejami su paslaugoms būdingomis savybėmis:

- Neapčiuopiamumas;
- Heterogeniškumas (nevienalytiškumas);
- Napatvarumas;
- Vartotojo dalyvavimas paslaugos teikimo procese;
- Paslaugos teikimo ir vartojimo vienovė;
- Nuosavybės nekeičiamumas.

Neapčiuopiamumas – šią savybę pirmasis 1876 metais savo veikalė *The Wealth of Nations* paminėjo A. Smith. Neapčiuopiamumas sukelia nemažai keblumų ir vartotojams, ir paslaugų teikėjams. Vartotojams sunku suvokti ir įvertinti paslaugos naudą, kol ja nepasinaudota. Paslaugos neapčiuopiamumas, ypač naudojantis pirmą kartą, žmogui sukelia nemažą baimę, įtampą ir riziką (Bagdonienė, L., Hoponienė, R., 2005, p. 55) .

Heterogeniškumas – šiai savybei svarbiausia yra žmonių santykiai. Pagrindinis personalo uždavinys yra atpažinti vartotojo poreikius, užmegzti santykius su juo ir suteikti pageidaujamą paslaugą. Vartotojas kartą pasinaudojęs paslauga susikuria jos stereotipą. Tačiau identiškų paslaugų nėra. Tai sąlygoja skirtingi paslaugų deriniai, teikimo formos, terminai, nauda vartotojui. Taigi, elektroninių viešųjų paslaugų vartotojas kartą susidūręs su prastai teikiama paslauga, gali bijoti naudotis kitomis panašaus pobūdžio paslaugomis.

Napatvarumą kaip paslaugos savybę 1979 metais pirmasis pažymėjo T. M. Stanback. Paslauga egzistuoja tol, kol vartojama. Kadangi elektroniniu būdu teikiama paslauga yra

neapčiuopiama, tai gali sąlygoti jos nepatvarumą vartotojo atžvilgiu. Taip pat galima institucijoje susidurti ir su tokia situacija, kai institucija yra nepajėgi patenkinti išaugusios paklausos ir greitai bei efektyviai suteikti reikiamą kiekį pageidaujamų paslaugų.

L. Bagdonienė, R. Hoponienė (2005, p. 51) teigia, kad 1968 metais pirmasis vartotojo dalyvavimo paslaugos teikimo procese savybę nurodė V. Fuschs. Paslaugų teikimo sistemoje vartotojas atlieka du vaidmenis: vartotojo ir dalyvio. Vartotojo, kai naudojamosi teikiama paslauga. Dalyvio – dalyvavimas teikiant paslaugą, kai žmogus pateikia paslaugai suteikti būtiną informaciją, pavyzdžiui, asmens duomenis, finansinę būklę ir panašiai. Perkėlus didžiąją dalį paslaugų į elektroninę erdvę pakito ir vartotojo dalyvavimo savybė, nes dabar jis tiesiogiai nekontaktuoja su paslaugą teikiančia institucija ar asmeniu, o visa reikalinga informacija yra perduodama nuotoliniu būdu.

Paslaugos teikimo ir vartojimo vienovę, pasak L. Bagdonienės, R. Hoponienės (2005, p. 55) cit. Ch. Dumoulin, J. P. Flipo (2000), tai viena svarbiausių paslaugos savybių. Daugeliu atveju paslauga teikiama ir vartojama tuo pat metu. Šios savybės neigiamas bruožas, kad bet koks sistemos nesklaidumas ar nukrypimas nuo nustatytų standartų, tuoj pat matomas vartotojui.

Nuosavybės nekeičiamumo savybę nusako, kad paslaugos gavėjas iš esmės gauna ne pačią paslaugą, bet jos rezultatą. Pavyzdžiui, asmuo, užpildęs dokumentus dėl socialinės pašalpos, kaip paslaugos rezultatą gauna pašalpą. Asmuo, pateikdamas turto deklaraciją elektroniniu būdu, kaip rezultatą gauna sutaupytą laiką ir išlaidas, kurios susijusios su išlaidomis nuvažiavimui į reikiamą instituciją ir deklaracijos pateikimu.

Elektroninės valdžios tradicijos, teorinis ir metodologinis pamatas dar tik kuriami. Elektroninės valdžios praktika pažengusi jau gana toli, o teoriniu aspektu – tai dar tik kelio pradžia. Informacinės komunikacinės technologijos (IKT) jau aprėpė visas valdymo sritis, jos yra pasitelkiamos siekiant įvairių veiklos tikslų, pavyzdžiui, kokybiškesnio piliečių aptarnavimo teikiant viešąsias paslaugas ar efektyvaus viešojo sektoriaus valdymo. Taip pat IKT tampa labai svarbi demokratinės raidos prielaida.

1.1. Elektroninių viešųjų paslaugų samprata

Šiandieniniame pasaulyje informacinės technologijos viešųjų paslaugų teikimo srityje užima didelę dalį, vis daugiau viešųjų paslaugų teikiama elektroninėmis formomis

elektroninėje erdvėje. Naudojantis informacijos ir ryšių technologijomis vyksta glaudus piliečių ir viešųjų institucijų bendradarbiavimas, elektroninės demokratijos plėtojimas. Viešosios paslaugos piliečiams suteikiamos greičiau, kokybiškiau ir yra kur kas prieinamesnės.

Elektroninės viešosios paslaugos yra neatsiejama elektroninės valdžios sampratos dalis. 2003 metais Europos Komisija įteisino atnaujintą ir platesnę elektroninės valdžios sąvoką. Elektroninė valdžia – IKT taikymo viešajame sektoriuje priemonių visuma, siekiant organizuoti pokyčius bei naujų valstybės tarnautojų įgūdžių įgijimą tam, kad būtų pagerintos viešosios paslaugos ir demokratiniai procesai bei išaugtų visuomenės pritarimas viešajai politikai.

Lietuvos Respublikos (LR) teisės aktuose sąvoka „elektroninė paslauga“ iš esmės nėra apibrėžta. Imant bendriausią LR teisės aktuose esančią sąvoką, tai būtų informacinės visuomenės paslaugos, kurios apibrėžiamos kaip paprastai už atlyginimą elektroninėmis priemonėmis ir per atstumą individualiu informacinės visuomenės paslaugos gavėjo prašymu teikiamos paslaugos. Administracinės ir viešosios paslaugos sąvokos gali būti orientyras suvokiant elektroninės paslaugos esmę, nes iš esmės el. paslaugos yra tokios pat paslaugos, kaip ir administracinės, viešosios paslaugos, tik jos yra teikiamos nuotoliniu būdu. Remiantis viešojo administravimo įstatymu (Žin. 1999, Nr. 60-1945): „Administracinė paslauga – viešojo administravimo subjekto veiksmai, apimantys leidimų, licencijų ar dokumentų, kuriais patvirtinamas tam tikras juridinis faktas, išdavimą, asmenų deklaracijų priėmimą ir tvarkymą, asmenų konsultavimą viešojo administravimo subjekto kompetencijos klausimais, įstatymų nustatytos viešojo administravimo subjekto informacijos teikimą asmenims, administracinės procedūros vykdymą“, „Viešoji paslauga – valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas“.

Remiantis vidaus reikalų ministerijos 2010 metų atlikta viešųjų paslaugų teikimo analize galima išskirti, kad viešosios paslaugos – tai grupė paslaugų, kurioms būdingi šie skiriamieji požymiai:

1. Jų teikimą reguliuoja valstybės ar savivaldos institucijos;
2. Jos gali būti teikiamos tiesiogiai valstybės ar savivaldybės organizacijų (biudžetinės, viešos įstaigos ar savivaldybių kontroliuojamos įmonės, bendrovės) arba finansuojant ir reguliuojant (kontroliuojant) privačių ar nevyriausybinų organizacijų veiklą, pastarosioms vykdant viešųjų paslaugų teikimą.

3. Joms būdingos naudą visai visuomenei ar teritorinei bendruomenei duodančių – viešąjį interesą tenkinančių – paslaugų charakteristikos:

3.1. Paslaugos kaip grynos viešosios gėrybės. Joms būdingas neatskiriamumas ir vientisumas. Jos yra naudingos kiekvienam gyventojui ir už jų teikimą neįmanoma tiesiogiai paimti mokesčio. Pavyzdžiui, elektroninių formų parsisiuntimas, turto deklaravimas elektroninėje erdvėje ir t.t. Jos pateikiamos ir prieinamos visiems.

3.2. Paslaugos, kurios visiems visuomenės ar teritorinės bendruomenės nariams yra socialiai reikšmingos gėrybės: paslaugos, teikiamos privatiems asmenims, bet duodančios naudą ir visai visuomenei ar teritorinei bendruomenei. Paslaugos yra svarbios visos visuomenės ar teritorinės bendruomenės gyvenimo lygiui, bet reikalaujančios tokių didelių investicijų, kad monopolinis šios paslaugos teikimas yra labiausiai tikėtinas. Pavyzdžiui, centralizuotas vandens, šilumos tiekimas. Paslaugos yra svarbios visuomenės ar teritorinės bendruomenės narių ar jų grupių gyvenimo kokybei, bet būtų per brangios, jei šias paslaugas teiktų privatus sektorius. Tai tokios gėrybės, kurios teikiamos siekiant įgyvendinti teisingumo principą.

Visi aukščiau išvardyti viešosios paslaugos požymiai yra ganėtinais aiškūs teoriškai, tačiau kai tai siejama su jų pritaikymu praktine prasme, susiduriama su sunkumais. Svarbu išsiaiškinti, ar paslauga yra naudinga didžiajai daliai gyventojų, ar ji turi įtakos gyvenimo kokybei. Taip pat skirtingose šalyse gali būti vartojami skirtingi viešųjų paslaugų požymiai, nes didelę įtaką tam turi šalies ekonominis, kultūrinis, socialinis išsivystymas.

Pati elektroninės valdžios samprata apima visas valdžios funkcijas, kurios yra perkeltos į elektroninę erdvę ir apima visas paslaugas, kokias valdžios institucijos gali teikti savo piliečiams (Dunleavy et al, 2008, p. 35). Tai gali būti prašymų pateikimas, dokumentų tvarkymas, mokesčių mokėjimas, turto deklaracijų pateikimas ir kitos paslaugos, kurias galima atlikti elektroninėje erdvėje. Vienas iš didžiausių elektroninių paslaugų privalumų, kad žmogus gali atlikti ar gauti daugelį paslaugų neišeidamas iš savo namų, 24 valandas per parą, 7 dienas per savaitę.

Elektroninių viešųjų paslaugų teikimas svyruoja nuo paprastos informacijos ir paraiškų formų pateikimo internetinėje erdvėje iki interaktyvių, integruotų bei pritaikytų kiekvienam vartotojui pagal jo asmeninius poreikius viešųjų paslaugų teikimo. Daugelis paslaugų, pradėjus jas teikti elektronine forma, atnešė labai gerus rezultatus ir ne tik pagerino patį paslaugų teikimą, bet ir leido sumažinti pačių paslaugų teikimo sąnaudas.

1.2. Elektroninių viešųjų paslaugų plėtra ir poreikis

Visuomenės poreikiai viešosioms paslaugoms yra labai įvairūs. Kita vertus, ne visos paslaugos yra vienodai svarbios. Valstybės mastu yra svarbiausia patenkinti tuos poreikius, kurie turi didžiausią visuomeninę naudą. Ši nauda dažniausiai įvertinama pagal tokius parametrus: kiek gyventojų naudojami šia paslauga, kokia dalis šių gyventojų turi galimybę naudotis informacijos technologijomis, leisiančiomis šią paslaugą gauti elektroniniu būdu, kaip dažnai naudojama paslauga, kaip pasikeistų paslaugos teikimo ir gavimo kaštai ją pradėjus teikti elektroniniu būdu, kokie yra valstybės politikos prioritetai, kiek tai susiję su valstybės prestižo dalykais. Bėgant laikui parametrai vis kinta, tačiau elektroninių paslaugų plėtra ir poreikis nemažėja.

Tarptautinė elektroninio verslo konsultacijų ir tyrimų bendrovė „Gartner“ išskiria kone plačiausiai naudojamą viešųjų elektroninių paslaugų skirstymo būdą ir nurodo, koku laikotarpiu jis buvo labiausiai paplitęs (žr. 1.1 lent.):

1.1 lentelė

Bendras viešųjų elektroninių paslaugų lygis pagal laikotarpius

LAIKOTARPIS	BENDRAS VIEŠŪJŲ ELEKTRONINIŲ PASLAUGŲ LYGIS
1990 – 1995 metai (1 stadija)	Informacijos pateikimas
1999 – 2000 metai (2 stadija)	Interaktyvumas
2001 – 2010 metais (3 stadija)	Mokėjimo operacijų atlikimas/Abipusis interaktyvumas
Ateities prognozės (4 stadija)	Transformavimas

Šaltinis: Informacinės visuomenės plėtros komitetas (2002). Elektroninė vyriausybė: viešosios elektroninės paslaugos, valstybės registrai, valstybinio sektoriaus kompiuterizavimas, p. 2

Pirmajame etape elektroniniu būdu pateikiama tik informacija. Antrajame etape vartotojui suteikiamos platesnės galimybės. Pavyzdžiui, internetu galima parsisiųsti elektronines formas, tačiau užpildžius jas reikia pateikti tradiciniais būdais: paštu, faksu, asmeniškai ir pan. Trečiajame etape elektroniniu būdu galima ne tik gauti dokumentų elektronines formas, bet ir pateikti jau užpildytas paraiškas bei kitą informaciją įvairioms institucijoms. Ketvirtoji stadija jau reiškia pilną aptarnavimą, apimančią formų pateikimą ir

apmokėjimą, jeigu reikalinga. Kaip jau matome, šiandien ketvirta stadija jau yra pasiekta ir ateities prognozės išsipildė. Valstybė transformavo elektronines paslaugas ir didžiąją dalį jų teikia elektroninėje erdvėje. Įgyvendinama elektroninė demokratija.

Viešojo administravimo paslaugų perkėlimo į internetą branda skiriama į keturis lygmenis (Informacinės visuomenės plėtros komitetas (IVPK), 2002):

- Pirmasis lygmuo – informacinio pobūdžio paslaugos. Šiame lygyje institucija teikia viešąją informaciją internetu.
- Antrasis lygmuo – dalinė mokėjimo operacija. Institucija pateikia savo tinklalapiuose (svetainėse) vartotojui automatizuotas formas ir anketas.
- Trečias lygmuo – dalinis interaktyvumas. Vartotojas identifikuojamas sistemoje. Jis gali pateikti užklausimus.
- Ketvirtas lygmuo – pilnas interaktyvumas. Vartotojas elektroniniais kanalais paduoda užklausą ir gauna galiojančią elektroninę paslaugą.

Remiantis Vidaus reikalų ministerijos 2009 metais atlikta „Pagrindinių viešųjų paslaugų, teikiamų informacinėmis technologijomis, esamos būklės analizė“, kurioje teigiama, kad besiplečiant elektroninėms paslaugoms nuo 2007 metų kai kurios paslaugos jau vertinamos ir 5 lygmeniu. Šis aukščiausias lygmuo apibūdinamas kaip pilnai funkcionuojanti elektroninė procedūra, kuriai jokių kitų fizinių veiksmų iš paslaugos naudotojo nebereikia.

Vidaus reikalų ministerija (2009) teigia, kad naujajame 5 lygmenyje atsiranda dvi papildomomos koncepcijos:

- Paslaugos teikimo aktyvumas, pvz. viešojo administravimo institucija aktyviai atlieka veiksmus, kurie skirti pagerinti paslaugos teikimo kokybę ir vartotojo pasitenkinimą. Pavyzdžiui: viešojo administravimo institucija įspėja vartotoją, kad gali būti reikalaujama atitinkamo veiksmo atlikimo, viešojo administravimo institucija iš anksto užpildo paslaugos paraiškos formą duomenimis, kurie jau yra viešojo administravimo institucijų duomenų bazėse;
- Automatinis paslaugos suteikimas: viešojo administravimo institucija, padėdama piliečiams (ir verslo subjektams) įgyvendinti jų socialines ir ekonomines teises automatiškai suteikia specifines paslaugas tiems paslaugos naudotojams, kuriems jų reikia. Paslaugos naudotojui nereikia prašyti paslaugos.

5 lygmeniu teikiamų paslaugų piliečiams pavyzdžiai:

- Pajamų, turto deklaravimas. 5 lygmuo apibūdinamas kaip paslaugos teikėjo suteikta galimybė užpildyti pajamų deklaraciją internetu. Pajamų deklaracija iš anksto yra užpildyta visais reikiamais duomenimis, laikantis duomenų apsaugos reikalavimų, paslaugą teikianti institucija jau sino visą reikalingą informaciją apie paslaugos naudotoją.
- Socialinės išmokos ir kompensacijos. 5 lygmuo gali būti taikomas teikiant motinystės, tėvystės pašalpas, kompensuojant medicinos išlaidas, skiriant stipendijas studentams. Bedarbio pašalpa taip pat gali būti teikiama 5 lygmeniu (iš anksto užpildyta paslaugos paraiškos forma duomenimis, kurie jau yra viešojo administravimo institucijų duomenų bazėse).
- Asmens dokumentai (pasai, asmens tapatybės kortelės, vairuotojų teisės) – paslaugų teikėjas automatiškai perspėja pasų turėtojus apie artėjančią dokumento galiojimo pabaigą (elektroniniu paštu, žinute ar kt. el. būdais).
 - Leidinių, publikacijų paieška viešosiose bibliotekose – paslaugos teikėjas galės informuoti paslaugų naudotoją apie naujai gautus leidinius („INFOBALT” Lietuva, 2007).

5 lygmeniu teikiamų paslaugų verslo subjektams pavyzdžiai:

- Duomenų teikimas Statistikos institucijoms – statistinių duomenų teikėjui nebereikia iš naujo teikti statistinių duomenų statistikos institucijoms, nes duomenys apie statistinių duomenų teikėją (vyrų/moterų proporcijos, nebuvimas darbe) yra jau pateikti mokesčius administruojančioms institucijoms, Socialinės apsaugos ar Darbo tarnyboms. Statistikos institucijos pačios panaudoja ir „perdirba” viešojo administravimo institucijų duomenų bazėse esančius duomenis;
- Leidimai, kuriuos reikia derinti su aplinkos apsaugos tarnybomis – paslaugos teikėjas teikia suskirstytą (pagal sektorių ir dydį) ir pritaikytą konkrečiam paslaugos naudotojui informaciją apie naujus su aplinkosauga susijusius teisės aktus ir prievoles verslo subjektams. Pastaba: šios paslaugos 5 lygio apibūdinimas skiriasi nuo kitų 5 lygio bendravimo tarp viešojo administravimo institucijos ir paslaugos teikėjo formų. Šiuo atveju viešojo administravimo institucija pati informuoja, pataria ir suteikia informacijos paslaugos naudotojui, siekdama jam palengvinti prisitaikymą prie naujų pasikeitusių aplinkybių („INFOBALT” Lietuva, 2007).

Akcentuotina, jog nėra būtina, kad visos valstybės institucijos praeitų per visas fazes sinchroniškai. Tai priklauso nuo to, kokios paslaugos yra labiausiai reikalingos ir naudingos gyventojams, verslo bendrovėms bei pačioms vyriausybėms (IVPK, 2002, p. 2).

Statistikos departamentas 2012 metų „Informacinės technologijos Lietuvoje“ leidinyje paslaugų poreikio, interneto naudojimo didėjimo atžvilgiu, pateikia Europos Sąjungos (ES) valstybių statistiką, pavyzdžiui, 2011 metais Švedijoje 91 proc. gyventojų naudojami internetu, iš jų 42 proc. elektroninėmis paslaugomis. Danija iš visų ES šalių pirmauja, nes internetu besinaudojančių gyventojų 2011 metais buvo 87 proc. ir iš jų 64 proc. naudojami elektroninėmis paslaugomis. Palyginimui galima pateikti 2010 metų duomenis: Švedijoje besinaudojančių internetu buvo 88 proc., elektroninėmis paslaugomis 37 proc., Danijoje 2010 metais internetu naudojami 86 proc., elektroninėmis paslaugomis 59 proc. Lyginant su 2011 metais, pastebime, kad elektroninių viešųjų paslaugų naudojimo augimas yra spartesnis nei interneto naudojimo.

Statistikos departamento (2012) duomenimis, Lietuvoje taip pat pastebimas gana nemažas visuomenės suinteresuotumas elektroninėmis paslaugomis. 2011 metais internetu naudojami 61 proc. gyventojų. 2012 metais 67 proc. visų 16-74 amžiaus gyventojų. 16-24 metų amžiaus gyventojų internetu naudojami 98 proc., iš 65-74 metų gyventojų – 14 proc. Bent kartą per metus valstybės institucijų ar kitų viešųjų paslaugų įstaigų elektroninėmis paslaugomis pasinaudojo 54 proc. gyventojų, kurių amžius 16 – 74 metai, 2011 metais 46 proc. Pateikti statistiniai duomenys rodo ženklų elektroninių viešųjų paslaugų poreikio didėjimą Lietuvoje.

2011 metais rugpjūčio ir lapkričio mėnesiais Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos užsakymu UAB „Socialinės informacijos centras“ atliko tyrimą „Elektroninių paslaugų gyventojams naudojimo vertinimas“, kurio tikslas – įvertinti gyventojams skirtų elektroniniu būdu teikiamų viešųjų ir administracinių paslaugų naudojimo ir pasitenkinimo lygio rodiklius Lietuvoje.

IVPK 2011 metų elektroninių paslaugų naudojimo vertinimo tyrimas atskleidė, kad ir vyresnio amžiaus žmonės geba naudotis internetu. Taigi projektas "Bibliotekos pažangai", kuris buvo įgyvendinamas 2008 – 2011 metais, davė teigiamų rezultatų. Šis projektas ir buvo skirtas stiprinti, panaudoti viešųjų bibliotekų pajėgumus, pasiekti, kad Lietuvos gyventojai (ypač kaimiškose vietovėse, taip pat socialinės rizikos grupės žmonės) noriai naudotųsi informacinėmis technologijomis dirbdami su informacija ar šiaip bendraudami.

IVPK 2011 metų tyrimas atskleidė, kad valstybės institucijų interneto svetainėse lankėsi 54 proc. gyventojų (49 proc. interneto vartotojų). Valstybės institucijų interneto svetainėse gyventojai dažniausiai ieško bendrosios informacijos apie instituciją ar jos veiklą (46 proc.), pildo elektronines deklaracijas, prašymus ir kitas formas (38 proc.), informacijos apie institucijos teikiamas paslaugas ir jų gavimo tvarką (33 proc).

Remiantis 2011 metų „Pagrindinių elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų vertinimo ataskaita“ visų gyventojams internetu teikiamų viešųjų paslaugų kokybę gyventojai vertina gerai (bendras kokybės vertinimų vidurkis – 8 balai iš 10 galimų). Geriausiai vertinama pareiškimų/pranešimų policijai teikimo paslauga (9,1 balo iš 10 galimų) (tačiau būtina įvertinti tai, kad šia paslauga naudojosi tik 7 apklaustieji) ir viešųjų bibliotekų paslaugų kokybę (8,8 balo).

Palyginimui galime paimti ir 2009 metų statistinius duomenis, kuriuos 2009 metais pateikė vidaus reikalų ministerija. Šis tyrimas atskleidė, kad 2009 metais 56,5 proc. gyventojų naudojo internetu, 42,7 proc. nesinaudojo, o 9 proc. negalėjo atsakyti. Palyginus 2009 ir 2012 (statistikos departamentas, 2012) metų duomenis, pastebime, jog nuo 2009 metų besinaudojančių internetu procentinis balas pakilo 10,5 proc. Visi statistiniai duomenys rodo, kad tiek ES šalyse, tiek Lietuvoje kiekvienais metais žmonių, besinaudojančių internetu ir elektroninėmis viešosiomis paslaugomis, skaičius didėja.

Kadangi spartus gyvenimo tempas įtakoja elektroninių viešųjų paslaugų poreikio didėjimą, įdiegus viešųjų paslaugų teikimą elektroninėmis formomis, gyventojai ir verslo bendrovės gali gauti paslaugas greičiau ir kur kas efektyviau. Šiandieniniame pasaulyje laikas tampa viena didžiausių vertybių. Yra sakoma: „laikas – pinigai“. Taigi, kiekvienas taupydamas savo laiką, daug mieliau renkasi greitas elektronines paslaugas, nei ilgas eiles institucijose ir dokumentų pildymą.

1.3. Elektroninės viešosios paslaugos viešojo sektoriaus institucijose

Vyriausybės labai dažnai būna per daug centralizuotos. Obrascovas ir kt. (2009) sako, kad kai kuriuos sprendimus geriausia priimti nacionaliniu lygiu, tačiau daug kitų sprendimų reikėtų priimti vietiniu lygiu, kuris yra artimesnis kasdieniniam žmonių gyvenimui. Todėl tarptautinės organizacijos rekomenduoja žemesnėms institucijoms suteikti įgaliojimus,

atsakomybę ir teises naudotis ištekliais bei joms palikti spręsti daug klausimų, kurie natūraliai priskiriami jų veiklos sričiai.

Siekiant pasinaudoti technologine pažanga, t.y. kompiuteriais ir internetu, daugelis valdymo procesų ir procedūrų, nesikeičiantys dešimtmečius, dabar yra inžineriškai pertvarkomi. Viešosiose vietose įrengti autonominiai kompiuteriniai terminalai – čia piliečiai gali sužinoti oficialią informaciją, pateikti užklausas ir mokėti rinkliavas, baudas, mokesčius. Piliečiai gali sudaryti sandorius internetu su vyriausybinėmis agentūromis neišeidami iš namų. Rinkliavas ir baudas galima mokėti be įstaigos darbuotojo pagalbos. Formos gali būti atsiunčiamos ir užpildomos – vykti į miesto centrą nereikia. Šiuolaikinės, integruotos sistemos kuriamos taip, kad vyriausybė galėtų tarnauti savo piliečiams geriau ir už mažesnę kainą. Tai yra būdas valdyti veiksmingiau (Andrisani et al., 2002, p. 56).

Elektroninių viešųjų paslaugų veikla vietos savivaldos institucijose yra reglamentuojama įstatymais ir savivaldybės tarybos teisės aktais, nustatant savivaldybės funkcijas ir įsipareigojimus vietos bendruomenei ar vietos gyventojams. Viešųjų paslaugų teikėjai gali būti ne tik savivaldybės, bet ir nevyriausybinių organizacijų ar privataus sektoriaus organizacijų. Taigi, galima išskirti kelis viešųjų paslaugų teikimo būdus:

1. Tiesioginis – viešųjų paslaugų teikimas per savivaldybės viešojo sektoriaus biudžetines, viešąsias įstaigas ir savivaldybių kontroliuojamas įmones.
2. Partnerystės :
 - Privataus sektoriaus organizacijų ir savivaldybės partnerystė;
 - Savivaldybės partnerystė su nevyriausybėmis organizacijomis (NVO);
 - Savivaldybės partnerystė su kitos savivaldybės subjektu. (Lietuvos laisvosios rinkos institutas, 2006, p. 8).

Europos Komisija (2003) kartu su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis yra pateikusi 20 svarbiausių elektroninių viešųjų paslaugų sąrašą (žr. 1 priedas, p. 79). Šios paslaugos yra laikomas itin svarbiomis ir todėl siekiama jas teikti nuotoliniu būdu kaip galima greičiau perkeliant visas 20 el. paslaugų į elektroninę erdvę ir teikiant jas visais 5 lygiais.

Remiantis IVPK „Pagrindinių elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų vertinimo: 2011 metų tyrimo ataskaita” pateikiamos lentelės apie viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimo į internetą, brandos lygius ir procentines išraiškas.

Gyventojų viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimo į internetą brandos lygis

Viešosios ir administracinės paslaugos gyventojams	Aukščiausias galimas brandos lygis	Esamas brandos lygis	Brandos lygio procentinė išraiška
1. Pajamų mokesčio deklaravimas	5	5	100%
2. Laisvų darbo vietų paieška	4	4	100%
3. Socialinės apsaugos pašalpos:			63%
3.1. Nedarbo, socialinio draudimo išmokos	4	2	50%
3.2. Pašalpa vaiko išlaikymui	5	4	80%
3.3. Socialinės stipendijos	5	3	60%
4. Asmens dokumentai			60%
4.1. Pasas	5	1	20%
4.2. Vairuotojo pažymėjimas	5	5	100%
5. Automobilių registravimas	4	1	25%
6. Leidimai statyboms	4	2	50%
7. Pareiškimai policijai	3	3	100%
8. Viešosios bibliotekos: katalogų prieinamumas	5	4	80%
9. Pažymėjimai: gimimo liudijimas ir santuokos liudijimas	4	3	75%
10. Priėmimas į aukštąsias mokyklas	4	3	75%
11. Gyvenamosios vietos deklaravimas	4	4	100%
12. Su sveikatos apsauga susijusios paslaugos	4	4	100%

Šaltinis: Informacinės visuomenės plėtros komiteto duomenys (2011). p. 57

Analizuojant lentelę pastebima, kad trūksta viešosios paslaugos – išlaidos medikamentams (kompensacijų grąžinimas). Kompensacijų grąžinimo už išlaidas medikamentams paslauga nėra aktuali Lietuvoje, nes Lietuvos Respublikos piliečiams nereikia papildomai kreiptis į valstybės įstaigas dėl įsigytų medikamentų kainos ar jos dalies kompensavimo. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras savo įsakymu tvirtina kompensuojamų vaistų sąrašus. Vaistinėms lėšas už parduotus kompensuojamus vaistus pagal apskaitytą informaciją perveda Valstybinės ligonių kasos. Taip pat viešoji paslauga – leidimai statyboms, kuri 2010 metais buvo perkelta 100 proc. į elektroninę erdvę, tai 2011 metais šis rodiklis nukrito iki 50 proc. Aptariant kitas paslaugas matoma tendencija, kad jų perkėlimas į internetinę erdvę kiekvienais metais didėjo ir toliau yra siekiama aukščiausio brandos lygio.

Verslo subjektų viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimo į internetą brandos lygis

Viešosios ir administracinės paslaugos verslo subjektams	Aukščiausias galimas brandos lygis	Esamas brandos lygis	Brandos lygio procentinė išraiška
1. Socialinės įmokos	4	4	100%
2. Pelno mokestis	4	4	100%
3. Pridėtinės vertės mokestis	4	4	100%
4. Naujos įmonės registravimas	4	4	100%
5. Duomenų pateikimas statistikos biurams	5	4	80%
6. Muitinės deklaracijos	4	4	100%
7. Su aplinkosauga susiję leidimai	5	1	20%
8. Viešieji pirkimai	4	4	100%

Šaltinis: Informacinės visuomenės plėtros komiteto duomenys (2011). p. 58

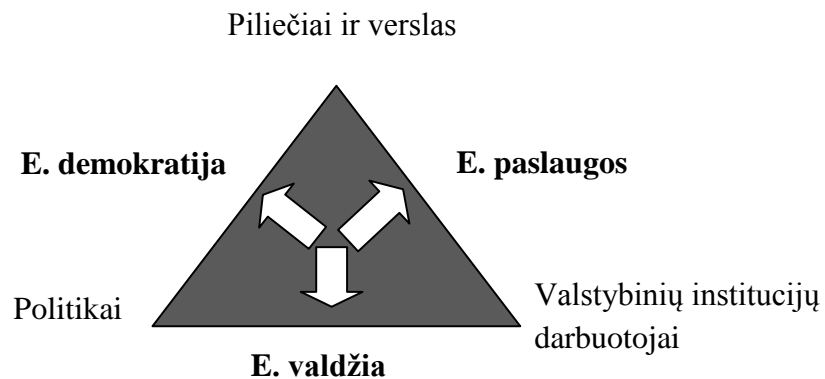
Analizuojant viešosios ir administracinės paslaugos verslo subjektams lentelę matome, kad rodikliai kur kas geresni, lyginant su gyventojų paslaugų perkėlimu į elektroninę erdvę. Remiantis aukščiau minėta 2011 metais atlikta analize, jau 2010 metais didžioji dalis paslaugų, skirtų verslo subjektams, buvo sėkmingai perkeltos į elektroninę erdvę. Tik naujos įmonės registravimo paslaugos rodiklis 2011 metais pakilo 50 proc.

Atliktas tyrimas atskleidė, kad dauguma internetu besinaudojančių gyventojų (67 proc.) pasitiki bendravimu su valstybės institucijomis internetu. Su neteisėtu asmens duomenų panaudojimu ar paviešinimu, bendraujant internetu su valstybės ar savivaldybių institucijomis, teko susidurti tik 1 proc. gyventojų (IVPK, 2011, p. 86).

Apibendrinant, galime sakyti, kad buvo nueitas ilgas kelias, kol žmonės pradėjo naudotis elektroniniu būdu teikiamomis paslaugomis ir pasitikėti tokiu paslaugų gavimo būdu. Vis dėlto, skubotas IKT diegimas daugelyje šalių atnešė nusivylimą, nes teko susidurti su vartotojų skirtingumu, patirties trūkumu, priklausymu tam tikroms skaitmeninės atskirties grupėms, pačių technologijų netobulumu ir darbuotojų kompetencijos trūkumu šiuo klausimu. Kaip bebūtų, elektroninė valdžia kiekvienais metais tobulėjo, plėtėsi. Dabar elektroninė valdžia suteikia galimybę daugeliui žmonių ne tik įsitraukti į valdymo procesus, politinius sprendimus, bet ir įveikti socialines, profesines problemas.

1.4. Elektroninių viešųjų paslaugų ypatumai

Tobulėjant ir plečiantis IKT atsirado labai daug elektroninės valdžios modelių. Skirtingi modeliai yra pasirenkami ir taikomi skirtingose šalyse. Pavyzdžiui, Švedijoje taikomas elektroninės valdžios modelis susideda iš 3 komponentų: elektroninių paslaugų, elektroninės demokratijos ir elektroninės valdžios, ir iš 3 grupių, kurios naudojasi, teikia ir susiduria su visais 3 komponentais: politikai, valstybinių institucijų darbuotojai, piliečiai ir verslas. Modelis yra vaizduojamas kaip trikampis (žr. 1.1 pav.)

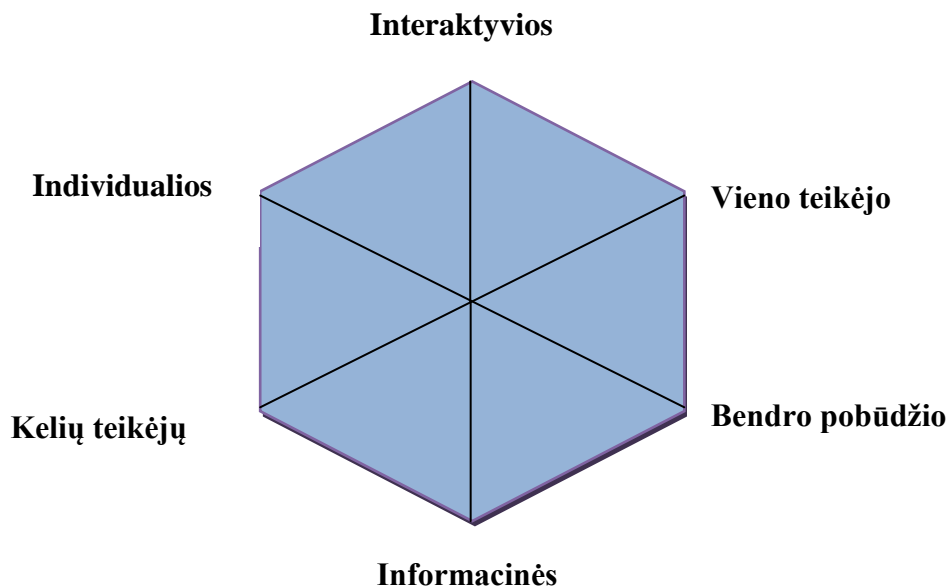
1.1 pav. Švedijos e. valdžios modelis

Šaltinis: A. Augustinaitis ir kt. (2009). *Lietuvos e. valdžios gairės: ateities įžvalgų tyrimas*. p. 65

Švedijos elektroninės valdžios modelis yra plačiai naudojamas elektroninių paslaugų kūrimo ir vertinimo procese. E. paslaugos traktuojamos kaip valstybinių institucijų įvairiais kanalais teikiamos viešosios paslaugos. Teikimo kanalai gali būti: internetas, mobilieji ryšiai ir pan. E. valdžia suprantama kaip vidiniai institucijų pokyčiai, kuriuos sukelia į vidaus procesus diegiamos IKT. Galimybę piliečiams daryti įtaką politiniams valdžios sprendimams ir aktyviai dalyvauti valstybės valdymo procese, suteikia e. demokratija (Augustinaitis A. ir kt., 2009, p. 54).

Dažnai taikomas yra e. deimanto modelis (žr. 1.2 pav.), kuris elektronines viešąsias paslaugas skirto į grupes. Pagal e. deimanto modelį elektroninės paslaugos yra skirstomos į 6 grupes. Vieno teikėjo elektroninės paslaugos yra teikiamos tik vienos institucijos, o kelių teikėjų elektronines paslaugas teikiant dalyvauja keletas institucijų. Bendro pobūdžio paslaugos yra teikiamos plačiajai visuomenei, o individualių paslaugų teikėjas konkrečiai

žino, su koku klientu dirba. Informacinės elektroninės paslaugos vartotojui suteikia galimybę susipažinti su pateikiama informacija, o interaktyvios leidžia pasinaudoti jau tam tikromis paslaugomis internetinėje erdvėje (pvz., deklaruoti savo pajamas, gyvenamąją vietą, įregistruoti naują įmonę ir kt.).

1.2 pav. **Pagrindiniai e. deimanto modelio elementai**

Šaltinis: A. Augustinaitis ir kt. (2009). *Lietuvos e. valdžios gairės: ateities išvalgų tyrimas*. p. 69

Nei vienas iš išvardintų elektroninių paslaugų vertinimo modelių nėra orientuotas į elektroninės paslaugos sukuriamą viešąją vertę. Todėl, Valstybinė Švedijos inovacijų sistemų agentūra „VINNOVA“ siūlo naują – elektroninių paslaugų vertės modelį, leidžiantį projektuoti, kurti ir vertinti elektronines paslaugas trim aspektais:

1. Vizija. Turi būti apibrėžta, kokių rezultatų siekiama perkeliant viešąją paslaugą į elektroninę erdvę arba siūlant sukurti naują elektroninę paslaugą.
2. Esamos situacijos, kurią pakeis viešosios paslaugos perkėlimas į elektroninę erdvę arba nauja elektroninė paslauga, analizė.
3. Priemonės, kurias siūlo elektroninė viešoji paslauga įgyvendinant viziją (Augustinaitis A. ir kt., 2009, p. 70).

Sparti elektroninių viešųjų paslaugų plėtra turėjo didelį poveikį atsirasti įvairiems paslaugų ypatumams. Atsirado daug naujų sąvokų ir reiškinių, kurie yra tiesiogiai susiję su elektroninėmis paslaugomis. Įsivyravus elektronei valdžiai visuose valstybės institucijose ir įstaigose tokie reiškiniai kaip: elektroninis dalyvavimas, elektroninė demokratija,

elektroninis piliečių nepaklusnumas, tiesioginis pasitarimas – tapo įprasti terminai, kurie naudojami ir praktiškai. Su jais susiduriama kiekvieną dieną.

Kiekvienoje valstybėje sąvoka elektroninė demokratija (e. demokratija) tampa vis dažniau vartojama ir aktualesnė nei anksčiau. E. demokratija tai žodžių „elektroninė“ ir „demokratija“ kombinacija. Tokia kombinacija reiškia tiesioginės demokratijos formą, kuri atstovauja informacijos panaudojimą, komunikacines technologijas ir demokratijos strategijas su politiniais ir vyriausybiniais procesais, kurie skirti tiek vietinėms bendruomenėms, tautoms ir net taptautiniams vartotojams. Į šią sąvoką įeina: vyriausybės, išrinktieji atstovai, spauda, politinės organizacijos, piliečiai ir balsavimas internetu. (Miller et. al., 2009, p. 17). Internetas gyvetojams suteikia begalę galimybių būti pilietiškais ir dalyvauti valstybės valdyme. Pasak Frederic P. Miller ir kt. (2009) pilietinis dalyvavimas gali susidaryti iš 3 matmenų:

1. Politinių žinių (ką žmonės žino apie viešuosius reikalus);
2. Politinis pasitikėjimas (visuomenės parama politinei sistemai);
3. Politinis dalyvavimas (įrastinė veikla, kuria siekiama daryti įtaką vyriausybei ir sprendimų priėmimui).

Taigi, informacijos pasiekiamumas interneto pagalba suteikia piliečiams galimybę sužinoti daugiau apie vyriausybės ir kitus politinius klausimus. Kontaktinės informacijos, teisės aktų, darbotvarkių, politikos viešinimas daro vyriausybę skaidresnę. Lietuvos savivaldybėse šiuo metu yra įgyvendinamas naujas elektroninės demokratijos projektas „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“. Šis projektas apims didžiąją dalį savivaldos institucijų. Jo tikslas – įgyvendinti elektroninės demokratijos sistemą, stiprinant savivaldybių veiklos skaidrumą, efektyvumą ir visuomenės bendruomeniškumą. Bus nupirka nauja kompiuterinė, techninė ir programinė įranga, kurios dėka žmonės galės tiesiogiai dalyvauti tarybos posėdžiuose, tiesioginiuose pasitarimuose ir kt.

Vienas iš e. valdžios ypatumų yra elektroninis dalyvavimas. Jis priskiriamas e. demokratijos sampratai. Elektroninio dalyvavimo atsiradimas pastebimas 2000 metais. Elektroninis dalyvavimas tai informacinėmis technologijomis paremtas dalyvavimas valdžios ir valdymo procesuose. Procesai gali būti susiję su administravimo, paslaugų teikimo, sprendimų priėmimo ir politikos formavimo uždaviniais. Šitokio reiškinio atsiradimą įtakojo tai, kad dažnai piliečių poreikiams ir interesams yra skiriama mažai dėmesio. Informacijos ir informacinių technologijų naudojimas praplėtė ir pagilino politinį dalyvavimą leisdami gyventojams prisijunti prie valdžios procesų ar tiesiogiai pabendrauti su jų išrinktais atstovais (Macintosh, 2006, p. 38).

Yra svarbu suprasti, kad 21-ojo amžiaus informacinėje ekonomikoje, organizacijos ir valdžios institucijos turi konkuruoti išnaudodamos visus naujausių šaltinių privalumus ir galimybes. Šita nauja ekonomika yra organizuojama apie interneto technologijas, ir tai sukėlė dramatiškus pasikeitimus pagrindiniams parametrams: laikui ir erdvei. Kaip tvirtina L. Al-Hakim (2006, p. 262) cit. V. Porter (2001) ir M. Carr (2003) pirmaujantis verslas šiandien turi būti internete, kad turėtų tvirtą naujosios ekonomikos subjektą, tačiau, strategija negali būti grindžiamas tik kibernetiniu egzistavimu.

Tokie argumentai, netaikomi vien tik privataus sektoriaus firmoms. L. Budd ir L. Harris (2008) teigia, kad viešojo ar privataus sektoriaus organizacijoms, kurios ignoruoja informacinių ir komunikacinių technologijų potencialią vertę ir naudojimą, gali patirti esminius didelius keblumus ateityje. Iš tiesų, viešojo sektoriaus organizacijos taip pat susiduria su savo „akcininkais“ (piliečiais), todėl yra svarbu suprasti, kad efektyviau ir greičiau patenkinti jų poreikius galima pasitelkus IKT.

1.5. Elektroninių viešųjų paslaugų teisinis reglamentavimas

Gyvename pasaulyje, kuriame daugelis gyvenimo, darbo, visuomeninių sričių yra reglamentuotos įvairias teisės aktais ar kitais teisiniais dokumentais. Tokia sistema paskatina mus būti atsakingesniems prieš visuomenę, valdžios ar privačias institucijas. Elektroninė valdžia kaip ir elektroninės viešosios paslaugos nėra išimtis. Jas reglamentuoja įstatymai, poįstatyminiai teisės aktai, ES teisės aktai ir kiti teisiniai dokumentai.

Paslaugas reglamentuojantys įstatymai:

- Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas (Žin., 2006, Nr. 65-2380);
- Elektroninių ryšių įstatymas (Žin., 2004, Nr. 69-2382);
- Civilinis kodeksas (Žin., 2000, Nr. 74-2262);
- Visuomenės informavimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 71-1706; 2006, Nr. 82-3254);
- Vartotojų teisių gynimo įstatymas (Žin., 1994, Nr. 94-1833; 2000, Nr. 85-2581).

Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas reglamentuoja informacinės visuomenės paslaugų teikimą ir kitą informacinės visuomenės paslaugų teikėjų veiklą (Informacinės visuomenės paslaugų įstatymas, 2006, I skr., 1 str.). Šis įstatymas reglamentuoja, nurodo paslaugų teikėjų veiklą Lietuvoje, pagrindines veiklos taisykles, informacijos atskleidimą, komercinės informacijos teikimo reikalavimus, sutarčių sudarymą elektroninėmis

priemonėmis, paslaugų teikėjų atsakomybę, nurodo elgesio kodeksą, ginčų sprendimą, informacinės visuomenės paslaugų reglamentavimą ir priežiūrą.

Elektroninių ryšių įstatymas reglamentuoja visuomeninius santykius, susijusius su elektroninių ryšių paslaugomis, tinklais ir su jais susijusiomis priemonėmis bei paslaugomis, elektroninių ryšių išteklių naudojimu, taip pat visuomeninius santykius, susijusius su radijo įrenginiais, galiniais įrenginiais ir elektromagnetiniu suderinamumu (Elektroninių ryšių įstatymas, 2004, I skr., I strp.). Šis įstatymas reglamentuoja, nurodo elektroninių ryšių veiklos reguliavimo principus, elektroninių ryšių veiklos politikos bei strategijos formavimo ir reguliavimo sistemą, elektroninių ryšių veiklos reguliavimo pagrindus teisę verstis elektroninių ryšių veikla universaliosios paslaugos, galutinių paslaugų gavėjų ir vartotojų teises elektroninių ryšių tinklų tiesimą, priežiūrą ir apsaugą radijo ryšio įrenginius ir telekomunikacijų galinius įrenginius, elektromagnetinį suderinamumą, elektroninių ryšių išteklių valdymą, asmens duomenų tvarkymą ir privatumo apsaugą, informacijos gavimą.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas reglamentuoja asmenų turtinius santykius ir su šiais santykiais susijusius asmeninius neturtinius santykius. Įstatymų nustatytais atvejais šis kodeksas taip pat reglamentuoja ir kitokius asmeninius neturtinius santykius (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, 2000, I skr., 1.1 strp.). Civilinių teisių objektais yra įvardijami daiktai, pinigai ir vertybiniai popieriai, kitas turtas bei turtinės teisės, intelektinės veiklos rezultatai, informacija, veiksmai ir veikslių rezultatai, taip pat kitos turtinės ir neturtinės vertybės (Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, 2000, V skr., strp. 1.93). Civilinio kodekso XXII skyriaus ketvirtas skirsnis nurodo, kokia atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produktų ar paslaugų. Taip pat XXXV skyriaus pirmas ir antras skirsniai nurodo atlygintinų paslaugų teikimą (pvz., paslaugų sutarties sampratą, paslaugų sutarties vykdymą, paslaugų teikėjo pareigą suteikti informaciją ir kt.), asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą.

Visuomenės informavimo įstatymas nustato viešosios informacijos rinkimo, rengimo, skelbimo ir platinimo tvarką, viešosios informacijos rengėjų, skleidėjų, jų dalyvių, žurnalistų ir jų veiklą reglamentuojančių institucijų teises, pareigas ir atsakomybę (Visuomenės informavimo įstatymas, 1996, I skr., 1 strp.). Šis įstatymas nurodo pagrindinius visuomenės informavimo principus, informacijos laisvę ir jos apsaugą, asmens, visuomenės ir valstybės interesų apsaugą visuomenės informavimo srityje, viešosios informacijos rengėjų, skleidėjų ir jų dalyvių, žurnalistų teisinį statusą ir veiklos sąlygas, viešosios informacijos rengimo ir platinimo reikalavimus, atsakomybę už įstatymo nesilaikymą.

Vartotojų teisių gynimo įstatymas nustato vartotojų teises, taip pat reglamentuoja vartotojų ir prekių pardavėjų, gamintojų bei paslaugų teikėjų santykius, kurių nereglamentuoja kiti įstatymai. Sveikatos priežiūros paslaugų ir aprūpinimo vaistais šis įstatymas nereglamentuoja (Vartotojų teisių gynimo įstatymas, 1994, I skr., 1 str.). Šis įstatymas reglamentuoja vartotojų informavimą, prekių ir paslaugų kokybę bei saugą, vartotojų viešo intereso gynimą, vartotojų teisių gynimo institucijas ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus.

Paslaugas reglamentuojantys poįstatyminiai teisės aktai:

- 2007 m. rugpjūčio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 881 „Dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo” (Žin., 2007, Nr. 94-3784);
- 2001 m. rugpjūčio 17 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr. 258 „Dėl daiktų pardavimo ir paslaugų teikimo, kai sutartys sudaromos naudojant ryšio priemones, taisyklių patvirtinimo” (Žin., 2001, Nr. 61-2193).

Remiantis aukščiau išvardytais poįstatyminiais teisės aktais turi būti informuojama apie neteisėtą informaciją ir aprašomos galimybės pasiekti neteisėtos informacijos panaikinimą. Daiktų pardavimo ir paslaugų teikimo, kai sutartys sudaromos naudojant ryšio priemones, taisyklės nustato daiktų (prekių) pardavimo ir paslaugų teikimo pirkėjams (vartotojams), kai sutartys sudaromos naudojant tik ryšio priemones (vieną ar kelias), reikalavimus.

Paslaugas reglamentuojančios ES direktyvos:

- 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 25 tomas);
- 1998 m. liepos 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/48/EB iš dalies keičianti Direktyvą 98/34/EB, nustatančią informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką (OL 1998 m. L 217, 13 skyrius, 21 tomas);
- 2004 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo („Reglamentas dėl bendradarbiavimo vartotojų apsaugos srityje”) (OL 2004 m.);

- 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL 1997 m. L 144, 15 skyrius);
- 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL 2005 m.).

Šiomis direktyvomis yra siekiama prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos funkcionavimo užtikrinant laisvą informacinės visuomenės paslaugų judėjimą tarp valstybių narių. Taip pat jos papildo Bendrijos teisę, taikytiną informacinės visuomenės paslaugoms, nepažeisdama apsaugos, ypač visuomenės sveikatos ir vartotojų interesų, lygio, numatyto Bendrijos teisės aktuose ir juos įgyvendinančiuose nacionaliniuose įstatymuose, ir neriboja laisvės teikti informacinės visuomenės paslaugas. Nustato sąlygas, pagal kurias valstybių narių kompetentingos institucijos, paskirtos atsakingomis už teisės aktų, ginančių vartotojų interesus vykdymą, bendradarbiauja tarpusavyje, siekiant užtikrinti tų teisės aktų laikymąsi bei sklandų vidaus rinkos funkcionavimą ir siekiant stiprinti vartotojų ekonominių interesų apsaugą. Siekiama suderinti valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias nuotolinės prekybos sutartis, sudarytas vartotojų ir tiekėjų. Padėti tinkamai veikti vidaus rinkai ir pasiekti aukštą vartotojų apsaugos lygį suderinant valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus dėl nesąžiningos komercinės veiklos, kenkiančios vartotojų ekonominiams interesams.

Paslaugas reglamentuojantys kiti teisiniai dokumentai:

- Jungtinių Tautų konvencija dėl elektroninių ryšių Tarptautinių sutarčių naudojimo (United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts) 2005;
- 1997 m. rugsėjo 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ // Valstybės žinios. 1997, Nr. 83-2075.
- 2001 m. vasario 28 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2001, Nr. 229.

- 2004 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1276 „Dėl Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo koncepcijos patvirtinimo” // Valstybės žinios. 2004, Nr. 151-5497.
- 2004 m. balandžio 30 d. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-148 „Dėl pavyzdinio savivaldybių institucijų ir įstaigų teiktinų naudojam skaitmenines technologijas viešųjų paslaugų sąrašo patvirtinimo” // Valstybės žinios. 2004 Nr. 78-2750.
- 2004 m. balandžio 21 d. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos viršininko įsakymas Nr. 40-1319 „Dėl gyventojų deklaracijų ir prašymų formų teikimo elektroniniu būdu” // Valstybės žinios. 2004, Nr. 40-1319.

Jungtinių Tautų konvencijos „Dėl elektroninių ryšių Tarptautinių sutarčių naudojimo” priimtos 2005 metais pagrindis siekis yra palengvinti elektroninių ryšių naudojimą tarptautinėje prekyboje, užtikrinti, kad sudarytos sutartys ir kiti pranešimai, kuriais keičiamasi elektroniniu būdu, yra galiojantys ir atitinka tradinius popierinius egzemplorius. Priimtas 2001 metais Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros patvirtinimo”. Koncepcijoje nurodoma žinių visuomenės sąvoka, valstybės ir savivaldybės misija žinių visuomenės atžvilgiu, valstybės valdymo modernizavimas, numatomi uždaviniai informacinės visuomenės plėtros aspektu, prioritetai, finansavimas ir rezultatai.

Apibendrinant, iš aukščiau pateiktų teisės aktų ir kitų norminių dokumentų, galima daryti išvadą, kad paslaugas, jų vartotojus, tiekėjus reglamentuojančių įvairių teisės aktų yra pakankamai daug. Pastebima, kad teisiniuose dokumentuose beveik neskiriama dėmesio platesniems su elektronine valdžia susijusiems procesams, tokiems kaip komunikavimo ir bendravimo tarp valdžios institucijų ir piliečių skatinimas, panaudojant informacines ir telekomunikacijų technologijas. Būtina pabrėžti, kad e. valdžios, IKT tobulėjimas ateityje paskatins naujų teisės aktų atsiradimą. IKT kiekvieną dieną darosi vis tobulesnės, sudėtingesnės, todėl yra būtinas jų teisinis reguliavimas ir kontrolė.

2. ELEKTRONINĖS VIEŠOSIOS PASLAUGOS ŠIAULIŲ, KELMĖS IR RADVILIŠKIO RAJONŲ SAVIVALDYBĖSE

2.1. Rajonų savivaldybių raida ir ypatumai

Lietuvoje, kaip ir kitose civilizuotose valstybėse, centriniai valdymo organai nebuvo ir nėra vienintelė valdžia. Šalies teritorinių administracinių vienetų (miestų ir rajonų) gyventojai per savo išrinktas atstovaujamas institucijas – vietos savivaldybes – galėjo anksčiau, gali ir dabar, savarankiškai tvarkyti ūkinius ir kultūrinius reikalus (Stačiokas, R., Rimas, J., 2002, p. 5).

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme (1994) vietos savivalda yra apibrėžiama, kaip – valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus per administracinio vieneto nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų savivaldybės tarybą bei jos sudarytą vykdomąją ir kitas institucijas. O savivaldybė – valstybės teritorijos administracinis vienetas, turintis juridinio asmens statusą bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per savivaldybės tarybą. Vietos savivaldos įstatymas yra labai svarbus teisinis dokumentas, apibrėžiantis savivaldybių veiklos sritis, tvarką, principus, savivaldybių institucijas, jų įgaliojimus ir funkcijas, savivaldybės tarybos nario statusą, savivaldybių ūkinės ir finansinės veiklos pagrindus.

Žvilgtelėjus į istoriją, yra žinoma, kad savivaldybės Lietuvoje kūrėsi 1918-1919 metais. Savivaldybių kūrimasi sąlyginai galėtume skirstyti į tokius etapus:

1. savivaldumo ištakos ir tvirtėjimas;
2. reformos ir kontreformos carinei valdžiai viešpataujant Lietuvoje;
3. tautinių savivaldos organų susikūrimas ir veikla;
4. dabartinis vietos savivaldos plėtros laikotarpis (Vietos savivaldos ištakos, 2012).

Savivaldybės kūrėsi pamažu, bet kiekviename etape įgaudavo vis daugiau savarankiškumo, galiausiai šiandien turime stiprią vietos savivaldą.

Taigi, šiuolaikinės rajonų savivaldybės siekia aprūpinti gyventojus būtinomis materialinėmis ir socialinėmis vertybėmis bei paslaugomis. Gyventojai nori, kad demokratiškai išrinktos ir suformuluotos savivaldybės būtų aukščiausiasis vietos valdžios organas, sprendžiantis ir tvarkantis teritorijos ir gyventojų poreikius. Toks noras yra puikiai

suprantamas, nes būtent „Vietos savivaldos įstatymas (1994)“ ir „Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992)“ tai nustato.

R. Stačiokas, J. Rimas (2000, p. 8) sako, kad vietiniai renkamosios valdžios organai – skaitlingiausia užsienio šalių žemutiniojo lygio valdymo institucija. Jie formuojami plačių masių atstovavimo pagrindu ir todėl organizacinėje valstybės struktūroje įgauna išskirtinę ekonominę ir politinę reikšmę. Kitas svarbus – be gyventojų atstovavimo vietiniam valdymui teisės realizavimo – demokratijos elementas yra šių organų veiklos decentralizavimas. Tai reiškia ne bet kokią decentralizaciją, o reikalavimą išlaisvinti vietos savivaldybes nuo centro administracinio diktato, vietinių atstovaujamojų organų teisę savarankiškai spręsti valdomos teritorijos visuomeninius reikalus, įgyvendinti priimamus sprendimus. Dėl šių išvardintų elementų savivaldybės yra lengviau „prieinamos“ gyventojams nei centrinės valstybinės įstaigos. Į gyventojus yra jautriau reaguojama, ryžtingiau ir operatyviau įveikiamos kliūtys, problemos, su kuriomis susiduria gyventojai.

Apibendrinant, galime remtis R. Stačioko, J. Rimo (2000, p. 6) pasakymu, kad vietos savivalda turi savo charakterį, savus žmones, visuomenės skelbiamus tikslus ir funkcijas. Norint suprasti vietos savivaldą, reiktų ją vertinti neatsiejamai nuo ekonominės ir visuomeninės raidos.

2.1.1. Šiaulių rajono savivaldybė

Šiauliai – Lietuvos miestas, plytintis šalies šiaurinėje dalyje. Antrojo pasaulinio karo metais buvęs stipriai apgadintas, šiuo metu miestas tapo gerai organizuojamu verslo centru. Miesto plotas – 8,1 tūkst. ha. Gyventojų skaičius 42869 (Statistikos departamentas, 2013).

Šiaulių rajonas – tai Žemaitijos regiono dalis, esanti Šiaurės Lietuvoje, netoli Latvijos sienos, 200 km nutolusi nuo sostinės Vilniaus ir 160 km – nuo jūrų uosto Klaipėdos. Rajono plotas užima 1908 kvadratinį kilometrą ir sudaro 2,8 proc. Lietuvos teritorijos. Šiaulių rajonas, kurio administracinis centras įsikūręs Šiaulių mieste, suskirstytas į 11 seniūnijų, už kurių kontrolę yra atsakingas.

Į Šiaulių rajono savivaldybės struktūrą įeina meras, mero pavaduotojas, taryba, komitetai, kontrolės ir audito tarnyba, 6 komitetai, kuriuose dirba 30 darbuotojų. Kontrolės ir audito tarnyboje dirba 3 darbuotojai.

Šiaulių rajono savivaldybė, kaip ir bet kuri kita, turi administraciją, kuri susideda iš 18 skyrių, archyvo, buhalterijos, seniūnijų, dviejų vyriausiųjų specialistų, jaunimo reikalų

koordinatoriaus, savivaldybės gydytojo, vyriausiojo sanitarijos inspektoriaus (žr. 3 priedas, p. 86). Iš viso Šiaulių rajono savivaldybės administracijoje dirba 137 darbuotojai, šiuo metu yra 5 laisvos darbo vietos (2013m. sausio mėn. duomenys, be seniūnijų darbuotojų). Taip pat administracijos jurisdikcijoje yra informacijos ir informatikos technologijų tarnybos, kurios yra tiesiogiai susijusios su rajono savivaldybės internetine svetaine, el. paslaugų teikimu. Šių tarnybų dėka gyventojai gauna visą reikiamą informaciją apie savivaldybės veiklą, teisės aktų pasikeitimus, visas aktualiausias naujienas. Taip pat suteikia galimybę naudotis elektroninėmis viešosiomis paslaugomis. Informacijos tarnybos uždaviniai:

1. užtikrinti savivaldybės veiklos viešumą;
2. informuoti rajono visuomenę apie savivaldybės veiklą.

Informacijos tarnybos funkcijos:

1. skelbti oficialią savivaldybės informaciją ir privalomus skelbti savivaldybės institucijų norminius aktus žiniasklaidoje ir kitais būdais;
2. teikti informaciją savivaldybės interneto svetainei;
3. rengti siužetus apie svarbiausius rajono gyvenimo įvykius informacinei laidai „Sodžius“;
4. patarti savivaldybės administracijos darbuotojams viešųjų ryšių klausimais;
5. rūpintis leidinių, reikalingų savivaldybės administracijos bei jos padalinių darbui, prenumerata ir užsakymu.

Informatikos skyriaus uždaviniai:

1. taikyti pažangias informacines technologijas savivaldybės valdymo kokybei gerinti;
2. užtikrinti informacinių technologijų plėtrą savivaldybėje;
3. skatinti žinių visuomenės vystymąsi;
4. užtikrinti elektroninio valdymo plėtrą savivaldybėje;
5. vykdyti viešuosius pirkimus skyriaus kompetencijai priklausančiais klausimais (Šiaulių rajono savivaldybė, 2013).

Šiaulių rajono savivaldybės administracija susideda iš daugybės skyrių ir kiekvienas skyrius atlieka jam priskirtas funkcijas, užduotis. Būtent visi šie skyriai palengvina gyventojų administracines naštas, su kuriomis jie susiduria savo kasdieniniame gyvenime. Informacijos ir informatikos skyriai turi didelę reikšmę kiekvienam rajono gyventojui, nes jie suteikia galimybę neišeinant iš namų, 24 valandas per parą, 7 dienas per savaitę, gauti visą reikiamą informaciją ir pasinaudoti elektroninėmis viešosiomis paslaugomis.

2.1.2. Kelmės rajono savivaldybė

Kelmė – miestas vakarų Lietuvoje, Šiaulių apskrityje. Kelmės rajone, išsidėsčiusiame 1705 km² plote, gyvena 31151 (Statistikos departamentas, 2013) gyventojas. Kelmės miesto teritorijos plotas – 7850 km². Kelmės rajonas ribojasi su Šiaulių, Radviliškio, Raseinių, Tauragės, Šilalės ir Telšių rajonais (Lietuvos miestai, 2005, p. 68).

Kelmės rajono savivaldybės struktūrą sudaro taryba, komitetai, kolegija, komisijos, tarybos, kontrolės ir audito tarnyba, meras, mero pavaduotojas. Į Kelmės rajono savivaldybės administracijos struktūrą įeina: administracijos direktorius, administracijos pavaduotojas, 15 skyrių ir seniūnijos (žr. 3 priedas, p. 86).

Lyginant Šiaulių ir Radviliškio rajonų savivaldybių administracijų struktūras su Kelmės rajono savivaldybe, pastebima, kad nėra skyriaus, kuris būtų atsakingas už informacijos talpinimą, elektroninių viešųjų paslaugų teikimą ir priežiūrą. Kelmės rajono savivaldybės internetiniame tinklalapyje (svetainėje) tiesiog nurodoma, kad už tinklalapį yra atsakinga visa administracija. Tai galima traktuoti kaip trūkumą, nes jei gyventojas, susidūręs su nesklandumais tinklalapyje, nežino kur reikia kreiptis pagalbos ar kam skambinti, kad būtų pašalinti susidarę gedimai. Tačiau geriau išanalizavus visą administracijos struktūrą ir esamus skyrius, randami asmenys, atsakingi už informacines technologijas. Visa informacija (telefono numeriai, el.pašto adresai ir kt.) apie juos randama „Bendrųjų reikalų skyriuje”.

Kelmės rajono savivaldybėje už interneto svetainės administravimą, duomenų apsaugą, visuomenės informavimo funkciją, aptarnavimą, elektronines viešąsias paslaugas yra atsakingi IKT darbuotojai. Kaip jau minėta anksčiau, nėra IKT skyriaus, IKT darbuotojai priskirti „Bendrųjų reikalų skyriui”. Jų atliekamos funkcijos, uždaviniai yra tapatūs Šiaulių rajono savivaldybės informacijos tarnybai ir informacinių technologijų skyriui. Tačiau Kelmės rajono savivaldybės interneto svetainėje nėra pateikiamos IKT specialistų funkcijos, uždaviniai ar veiklos kryptys. Informacijos pateikimas yra 1 lygio (informacinio pobūdžio) paslauga, kurios šiuo atveju pasigendama.

2.1.3. Radviliškio rajono savivaldybė

Radviliškis – miestas šiaurinėje Lietuvos dalyje, Šiaulių apskrityje, 21 km į pietryčius nuo Šiaulių, Radviliškio kalvagūbryje. Tai rajono savivaldybės centras. Svarbus geležinkelio

mazgas ir pramonės centras. Radviliškio rajono plotas – 1635 km². Gyventojų skaičius – 40658 (Statistikos departamentas, 2013).

Radviliškio rajonas yra centrinės Lietuvos šiaurėje. Jis ribojasi su Kelmės, Panevėžio, Pakruojo, Kėdainių, Šiaulių rajonais. Radviliškio rajonas yra suskirstytas į 12 seniūnijų.

Radviliškio rajono savivaldybės struktūra susideda iš 25 tarybos narių, 7 komisijų, 5 komitetų, mero, mero pavaduotojo, kontrolės ir audito tarnybo, administracijos. Administracija susideda iš 17 skyrių, vyriausiojo gydytojo, vyriausiojo specialisto sanitarijai, civilinės ir darbo saugos vyresniojo specialisto, vyriausiojo specialisto (jaunimo reikalų koordinatoriaus) ir seniūnijų (žr. 3 priedas, p. 86).

Radviliškio rajono savivaldybės administracijoje, kaip ir Šiaulių, jau matome skyrių, kuris yra atsakingas už informacijos talpinimą ir elektroninių viešųjų paslaugų teikimą (žr. 3 priedas, p. 86). Skyriaus pavadinimas skiriasi nuo Šiaulių rajono savivaldybės administracijos skyriaus pavadinimo. Nepaisant to, Radviliškio rajono savivaldybės informacinių technologijų ir komunikacijos skyrius atlieka tas pačias funkcijas. Jis administruoja centrinės duomenų bazes, vykdo duomenų apsaugą, atlieka visuomenės informavimo funkciją, teikia ir prižiūri gyventojų aptarnavimą elektroninėmis viešosiomis paslaugomis.

2.2. Rajono savivaldybė kaip elektroninių viešųjų paslaugų teikėja

Kiekviena rajono savivaldybė turi savo internetinę svetainę, kurioje talpina įvairią informaciją, elektronines paslaugas, nuorodas, diskusijų forumus ir t.t. Būtent internetinės svetainės dėka savivaldybės gali įgyvendinti elektroninių viešųjų paslaugų teikimą rajonų gyventojams. Viešųjų paslaugų teikimas rajonų savivaldybių interneto svetainėse – vienas iš pagrindinių e. valdžios komponentų. Vertinant interneto svetaines šiuo aspektu, skiriamos dviejų tipų paslaugos: piliečių bendravimas su valdžia ir galimybė piliečiams elektroniniu būdu naudotis paslaugomis (Domarkas, V. ir kt., 2012, p. 28).

Norint įvertinti savivaldybių teikiamas elektronines paslaugas yra atliekami įvairūs tyrimai, analizės, teikiamos ataskaitos. Informacinės visuomenės plėtros komiteto užsakymu 2007 metais buvo atliktas tyrimas, kuriame buvo pateiktos pagrindinės elektroninės paslaugos, teikiamos savivaldybėse, ir jų perkėlimo lygis į elektroninę erdvę. Remiantis tyrimo duomenimis 2007 metais dominavo tik pirmo ir antro lygio viešosios elektroninės paslaugos. Tai reiškia, jog buvo teikiama informacija apie paslaugas ir galimybė prisijungti

paraiškos formą. Tačiau nebuvo sudaryta galimybė užpildytą paraiškos formą pateikti elektroniniu būdu, išliko tradicinis popierinis pateikimas.

2.1. lentelė

Rajonų savivaldybių internetinėse svetainėse dažniausiai teikiamos el. paslaugos 2012 m.

1 lygmens paslaugos	Informacija apie vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų bendrojo lavinimo organizavimą, licencijų, verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais, išdavimo tvarką, teritorijų planavimo, bendrojo plano ir detaliųjų planų sprendimų įgyvendinimo tvarką.
2 lygmens paslaugos	Galimybė parsisiųsti elektronines formas, reikalingas gauti projektavimo sąlygų sąvadus norintiems projektuoti gyvenamąjį namą, sodo namelį, atlikti pramoninės, gamybinės ir visuomeninės paskirties objektų rekonstrukciją arba projektuoti naujus objektus, perplanuoti butą, gauti leidimus statyti, rekonstruoti, remontuoti, griauti; gauti licencijas mažmeninei prekybai tabako gaminiais, alkoholiniais gėrimais.
3 lygmens paslaugos	Galimybė internete užpildyti paraiškos formas, reikalingas gauti pakartotinį civilinės būklės aktų registravimo liudijimą, gauti leidimus organizuoti taikius masinius susirinkimus viešosiose vietose, organizuoti koncertus, festivalius, sportinius, komercinius renginius, gauti archyvinės pažymas.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal IVPK „Pagrindinės galimos viešosios ir administracinės savivaldybių elektroninės paslaugos ir jų perkėlimo į elektroninę terpę lygis“ tyrimą (2007) ir dabartinę situaciją rajonų savivaldybių interneto svetainėse (2013).

Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad rajono savivaldybės teikia tik 1, 2 ir 3 lygmens paslaugas. Didžioji dalis teikiamų paslaugų yra informacinio pobūdžio. 4 lygio paslaugas teikia tik miesto savivaldybės (Vilniaus, Kauno ir t.t.). Didelė dalis elektroninių viešųjų paslaugų yra perkelta į interneto svetaines: www.epaslaugos.lt, www.verslovartai.lt ir t.t.

Nuo 2007 metų IVPK daryto tyrimo buvo padaryta labai didelė pažanga elektroninių viešųjų paslaugų atžvilgiu. IVPK 2011 metais atliktas elektroninių paslaugų naudojimo vertinimo tyrimas parodė, kad pagrindinės viešosios ir administracinės paslaugos į internetą perkeltos 81,5 proc. (lyginant su 2010 m. IVPK duomenimis, rodiklis padidėjo 3,4 proc. punktais, o su 2007 m. beveik 5,2 proc.). Ypač išaugo visiškai interaktyvių, t.y. aukščiausiu perkėlimo į internetą lygiu teikiamų elektroninių paslaugų procentas, kuris, lyginant su 2010 m., padidėjo 10 proc. punktų ir pasiekė 69,1 proc.

Viešųjų ir administracinių paslaugų, skirtų gyventojams, perkėlimas į elektroninę erdvę padidėjo 1,5 proc. punkto (iki 77,6 proc.), o paslaugų, skirtų verslo subjektams, perkėlimas – 6,9 proc. punkto (iki 87,5 proc.) (IVPK, 2012).

Šiai pažangai per pastaruosius dvejus metus įtakos turėjo sėkmingai įgyvendinami projektai: „Informacinė visuomenė visiems“; „Elektroninės gyventojų aptarnavimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas“; „Vairuotojų pažymėjimų išdavimo/keitimo paslaugų perkėlimas į

elektroninę terpę”; „Elektroninių viešųjų paslaugų teikimo visuomenei perkėlimas į internetinę erdvę – eDbirža”; „Civilinės būklės aktų įrašų registravimo, liudijimų išdavimo elektroninės paslaugos”; „Juridinių asmenų registravimo elektroninė paslauga (JAREP)”; „Viešosios policijos paslaugos „Pranešimų policijai teikimas“ perkėlimas į elektroninę erdvę”(IVPK, 2012).

IVPK 2011 m. atliktas tyrimas atskleidė, kad gyventojai dažniausiai ieško bendrosios informacijos apie instituciją ar jos veiklą (46 proc.), pildo elektronines deklaracijas, prašymus (38 proc.), ieško informacijos apie institucijos teikiamas paslaugas ir jų gavimo tvarką (33 proc.). Pati populiariausia gyventojų naudojama viešoji administracinė elektroninė paslauga – pajamų mokesčio deklaravimas internetu (ja naudojasi 16 proc. gyventojų). Rajonų savivaldybės neteikia visų aukščiau išvardytų paslaugų, bet šiuo metu yra įgyvendinamas e. demokratijos projektas, kuris tikrai padidins rajonų savivaldybėse teikiamų elektroninių viešųjų paslaugų kiekį (projekto analizė pateikiama 3.4 skyriuje).

Apibendrinant galima sakyti, jog rajonų savivaldybės atlieka elektroninių viešųjų paslaugų teikėjos funkciją. El.paslaugos yra tiekiamos įvairiais kanalais (elektroniu būdu, telefonu, tiesiogiai ir t.t.). Tokia paslaugų teikimo įvairovė yra stengiamasi skatinti žmonių susidomėjimą, naudojimąsi ir teikimo paslaugų kokybės. prieinamumo.

2.3. Rajonų savivaldybių internetinės svetainės elektroninių viešųjų paslaugų teikimo priemonė

Internetas yra pagrindinė komunikacinė priemonė, sudaranti palankias sąlygas piliečių ir valdžios bendravimui bei paslaugų teikimui ir padedanti didinti piliečių aktyvumą dalyvaujant valdymo procesuose, vertinant e. valdžią nacionaliniu lygmeniu, daugiausia dėmesio skiriama valdžios įstaigų internetinių svetainių informatyvumui (Domarkas, V. ir kt., 2012, p. 4). Viešieji interneto vartai (svetainės/tinklalapiai) kaip įprastiniai tinklo prieigos taškai tampa vis svarbesniais e.valdžios struktūriniais elementais. Internetinių svetainių dėka yra įgyvendinama elektroninė valdžia. Petrauskas R. (2009, p. 5) pačius interneto vartus siūlo skirstyti į tokias kategorijas:

1. Paprasti savitarnos vartai.
2. Gyvenimiškų situacijų vartai:

a. *pasyvios situacijų matricos vartai* – paremti aiškiai paskirstyta ir pastovia temų ir atskirų gyvenimiškų situacijų klasifikacija. Ši sistema leidžia vartotojams pasirinkti konkrečias užklauso temas ir potemes, kurios įgalins vartotoją pasiekti reikalingą informaciją konkrečioje situacijoje.

b. *aktyvios situacijų matricos vartai* turi aiškesnę vartotojo sąsają. Tokio pobūdžio vartų pagrindas – žinojimu pagrįsta sistema – tai kompiuterio programa, kuri išsprendžia vartotojo pateiktą problemą, pasiremmdama jau turima informacija. Tokia sistema naudoja iš anksto sukurtą gyvenimo situacijų struktūrą, palaikydama aktyvų dialogą su vartotoju. Ši sistema leidžia vartotojui pačiam aktyviai dalyvauti sprendžiant savo problemas.

Paprasti savitarnos vartai. Šio pobūdžio portalams būdinga tai, kad paslaugos yra surenkamos iš skirtingų valdžios institucijų. Jos pateikiamos vartotojui kaip sąrašai meniu languose. Vartotojai privalo tiksliai žinoti, kokia paslauga jiems reikalinga ir kokia institucija yra atsakinga už tokios paslaugos suteikimą. Dauguma vartotojų to nežino ir todėl vartotojams reikalingos informacijos paieška gali užtrukti gal ir ilgiau, nei tradicinis vaikščiojimas įstaių koridoriais.

Gyvenimiškų situacijų vartai. Šie interneto vartai kuriami atsižvelgiant į tai, kad dauguma vartotojų nežino, kokios viešosios paslaugos jiems reikalingos, tačiau žino savo problemą, kurią nori išspręsti. Tokio pobūdžio situacijos vadinamos gyvenimiškosiomis situacijomis. Interneto vartai privalo gebėti parinkti vartotojui reikalingas paslaugas ar administracines procedūras, kuriomis pasinaudojęs vartotojas ir galės išspręsti savo problemą (Petrauskas, R., 2009, p. 6).

Galima sakyti, kad rajono savivaldybių internetinės svetainės atitinka abi kategorijas (paprastų savitarnos vartų ir gyvenimiškų situacijų). Kalbant apie paprastus savitarnos vartus daugelyje savivaldybių yra nuoroda į elektroninių valdžios vartų svetainę, kurioje yra surinktos paslaugos iš skirtingų valdžios institucijų. Pavyzdžiui, iš migracijos, mokesčių institucijų, krašto apsaugos, socialinės, sveikatos apsaugos institucijų ir t.t. Naudojimasi elektroninių valdžios vartų internetine svetaine labai supaprastina išskirtos vartotojų grupės:

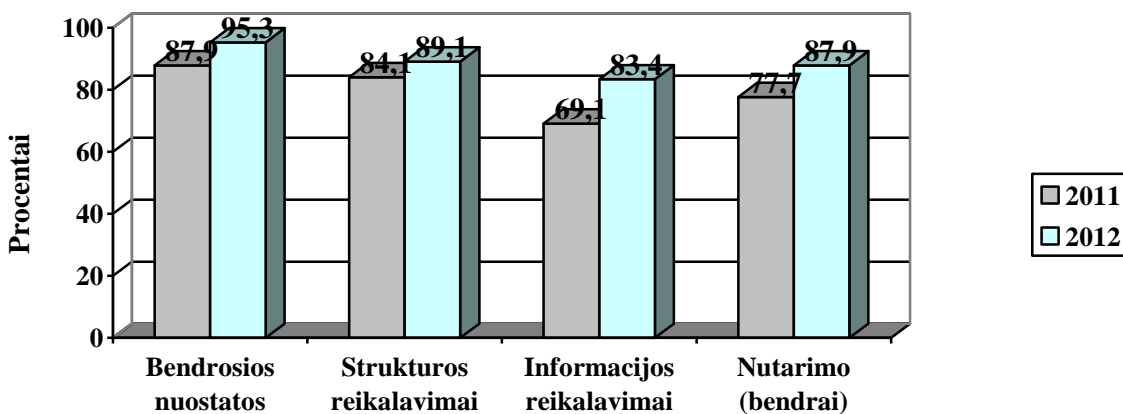
- Gyventojams;
- Verslo subjektams;
- Paslaugų teikėjams.

Šitoks vartotojų grupių išskyrimas ir paslaugų pateikimas pagal vartotojų grupes labai supaprastina paiešką ir taupo kiekvieno ieškančiojo laiką. Taip pat kiekvienoje rajono savivaldybės internetinėje svetainėje yra skiltis – paslaugos. Pagrindinės ir visur išskiriamos

paslaugos yra: informacijos rinkmenos (informacija apie išduotus leidimus, licencijas ir pan.), prašymai (prašymai dėl licencijų, leidimų išdavimo, pašalpos skyrimo, dėl želdinių ir pan.), viešosios ir administracinės paslaugos (paslaugų techninės informacijos pateikimas, informacija interesantui, prašymo forma, paslaugos proceso aprašymas, atlikimo eiga, dokumentų formos, kurias reikia pildyti). Tokia skiltis yra lengvai surandama, prieinama visą parą ir visiems žmonėms. Kai kurios rajonų savivaldybių internetinės svetainės (pvz. Šiaulių) turi vieno langelio informacinę sistemą, prie kurios prisijungus galima gauti visas teikiamas paslaugas, informaciją vienoje vietoje.

Gyvenimiškų situacijų kriterijus, kaip ir minėta anksčiau, tinkamas rajono savivaldybių internetinėms svetainėms. Savivaldybių internetinės svetainės turi skiltis „Klausimai“, „Klausimai – atsakymai“ ar elektroninį paštą (el. paštą). Žmonės rašo savo problemas, kylančius klausimus rajono savivaldybės darbuotojams ir sulaukia atsakymo. Kartais žmogus nežino, kur jam kreiptis iškilus vienai ar kitai problemai, bet pateikęs užklausą jis visada yra nukreipiamas į instituciją ar skyrių, kuris yra pajėgus jam padėti.

Labai svarbu, kad savivaldybių internetinės svetainės atitiktų keliamus reikalavimus, nes tik 100 proc. atitinkančios visus reikalavimus svetainės gali teikti tikrai kokybiškas ir prieinamas elektronines paslaugas. Remiantis „Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimo ataskaita“, kurią 2012 m. atliko Europos Tarpdisciplininių tyrimų institutas 87,9 proc. savivaldybių internetinių svetainių atitinka LR vyriausybės 2003 metų nutarimu priimtą „Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašą“ (žr. 2.1 pav).

2.1 pav. Savivaldybių interneto svetainių atitikimo bendriesiems reikalavimams procentinė išraiška

Šaltinis: Europos Tarpdisciplininių tyrimų institutas. (2012, p. 37).

Savivaldybių interneto svetainės gerai atitinka aprašo reikalavimus, bendras šių įstaigų atitikimo rodiklis – 89,9 proc. Lyginant su 2011 m. atliktu Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimu padaryta didelė pažanga, nes 2011 metais aprašo atitikimo rodiklis buvo 77,7 proc. Per metus padaryta pažanga 10,2 proc.

Geriausiai aprašo reikalavimus atitinka Elektrėnų, Jonavos rajono, Joniškio rajono, Marijampolės, Klaipėdos rajono, Šilutės rajono, Švenčionių rajono, Visagino savivaldybių interneto svetainės (98,9 proc.). Blogiausiai – Rokiškio rajono (41,4 proc) savivaldybės svetainė. Šiaulių rajono savivaldybė (96,6 proc.) nedaug atsilieka nuo geriausiai aprašą atitinkančių savivaldybių 2,3 proc. Kelmės rajono savivaldybė procentinis vertinimas 93,1, o Radviliškio rajono savivaldybės – 91,4 proc.

Galima daryti išvadą, jog daugeliui rajonų savivaldybių reikėtų skirti didesnę dėmesį ir nelikti abejingiems interneto svetainių kokybės gerinimui. Tik tinkamai administruojama, prižiūrima ir nuolat atnaujinama interneto svetainė yra pajėgi talpinti elektronines paslaugas, kurios teiktų naudą, ne tik gyventojams, bet palengvintų ir pačių rajonų savivaldybių darbuotojų našta teikiant paslaugas ne elektroniniu būdu, kuris užima daugiau laiko, nei paslaugų teikimas nuotoliniu būdu.

3. ELEKTRONINIŲ VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ LYGINAMOSIOS ANALIZĖS ŠIAULIŲ, KELMĖS IR RADVILIŠKIO RAJONŲ SAVIVALDYBIŲ TYRIMO REZULTATAI

3.1. Tyrimo metodologija

Siekiant atskleisti elektroninių viešųjų paslaugų teikimą Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajono savivaldybėse, buvo iškelti šie empirinio tyrimo uždaviniai:

- Stebėjimo ir dokumentų analizės metodu įvertinti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių tinkamumą, teikiamas elektronines viešąsias paslaugas ir keliamų bendrųjų reikalavimų internetinėms svetainėms atitikimą.

- Struktūrizuotu interviu metodu apklausti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių informacinių technologijų skyriaus darbuotojai, siekiant įvertinti elektronines viešąsias paslaugas, jų teikimą ir internetinę svetainę kaip elektroninių viešųjų paslaugų teikimo priemonę.

Tyrime naudojama I. Žilionienės (2004, p. 64-65) pateikta elektroninės valdžios samprata: „e. valdžia plačiąja prasme apima įvairius informacinių ir telekomunikacijų technologijų diegimo viešajame sektoriuje aspektus, nes paslaugų teikimas neatsiejamas nuo platesnio konteksto: teikimo kanalų ir būdų, bendravimo tarp piliečių ir valdžios institucijų priemonių, gyventojų galimybėmis pasinaudoti informacinių technologijų priemonėmis”.

Tyrimas buvo orientuotas į elektroninių viešųjų paslaugų teikimą Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse. Rajonų savivaldybių gyventojų ir bendruomenių apklausa nebuvo vykdyta.

Tyrimą sudaro tokios sudėtinės dalys:

- Siekiant įvertinti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių tinkamumą, prieinamumą ir informatyvumą, tirtos rajonų savivaldybių interneto svetainės remiantis bendraisiais interneto svetainėms keliamais reikalavimais (Žin. 2003, Nr. 38-17-39), analizuotos rajono savivaldybių internetiniuose puslapiuose teikiamos bendrosios nuostatos, struktūros reikalavimai, informacijos reikalavimai;
- Remiantis Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių informacinių technologijų skyriaus darbuotojų nuomone vertintos elektroninės paslaugos, internetinės svetainės, kaip elektroninių viešųjų paslaugų teikimo priemonė, rajono savivaldybių komunikacija su visuomene.

Kiekvieno komponento metodiką pristatoma kituose skyriuose.

3.1.1. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių tyrimo metodika ir instrumentai

Internetas tapo neatsiejama mūsų gyvenimo dalimi. Didžioji dalis informacijos ir el. paslaugų yra perkelta į elektroninę erdvę. Internetas – visuotinis kompiuterinis tinklas, jungiantis visuotinius ir vietinius kompiuterių tinklus. Didžiąją dalį interneto sudaro tinklalapiai (svetainės). Tinklalapis – tai hipertekstinis dokumentas, parašytas HTML

(hiperteksto žymėjimo) kalba. Tinklapyje gali būti pateikiama tekstinė, grafinė, vaizdo, garso ir kita medžiaga (Danielenė ir kt., 2004, p. 90).

Siekdamos kokybiškiau ir efektyviau teikti informaciją visuomenei, valstybės institucijos turi naudoti šiuolaikines priemones – kurti, modernizuoti ir nuolat atnaujinti savo internetines svetaines, užtikrinti stuktūros, informacijos tinkamumą, suteikti galimybes gyventojams užsisakyti naujienas elektroninėje erdvėje, taip pat atsakingai, kaip ir tradicinėmis priemonėmis, teikti paslaugas.

Siekiant įvertinti informacinių technologijų naudojimą e. valdžios įgyvendinimo tikslu buvo atliekama interneto svetainių analizė, kurią galima klasifikuoti kaip stebėjimą. Remiantis B. Bitino ir kt. (2008, p. 181) „stebėjimas yra vienas seniausių duomenų rinkimo metodų. Stebėjimas – tai duomenų rinkimo metodas, kuris padeda tyrėjui surinkti pirminius duomenis“. Metodologinėje literatūroje skiriami du pagrindiniai stebėjimo, kaip duomenų rinkimo, metodo tipai: formalusis ir neformalusis stebėjimas. Šiuo atveju pasirinktas formalusis stebėjimas, kurio metu duomenys renkami sistemiškai ir tyrėjas yra iš anksto numatęs stebėjimo vienetus (B. Bitinas ir kt., 2008, p. 182). Taip pat bus taikomas natūralumo kriterijus. Tyrėjas stebi įprastai vykstančias situacijas ar aplinką (B. Bitinas ir kt., 2008, p. 183).

Analizuojant Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetines svetaines taikytas ne tik stebėjimo, bet ir dokumentų rinkimo metodas. Atliekant aukščiau paminėtų trijų rajonų savivaldybių internetinių svetainių analizę, naudosime internetinę medžiagą, vyriausybinius dokumentus, oficialiąją statistiką, valstybinių organizacijų dokumentaciją. Šie dokumentai bus kaip pagalbinė priemonė analizuojant ir lyginant Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetines svetaines.

Atliekant analizę buvo remiamasi 2003 metų LR Vyriausybės nutarimu „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“; IVPK prie Susisiekimo ministerijos „Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimo ataskaita 2012“; „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione 2009-2013“ projekto techninėmis užduotimis; IVPK prie Susisiekimo ministerijos „Pagrindinių elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų vertinimas: 2011 m. tyrimo ataskaita“; IVPK prie Susisiekimo ministerijos „Metodinės rekomendacijos dėl valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainių atitikimo bendriesiems reikalavimams“; Europos tarpdisciplininių tyrimų instituto „Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimo ataskaita 2012“.

Analizuojat Šiaulių (www.siauliai-r.sav.lt), Kelmės (www.kelme.lt) ir Radviliškio (www.radviliskis.lt) rajonų savivaldybių internetines svetaines didžiausias dėmesys skiriamas:

- Bendrosioms nuostatoms (adresų sritis, pavadinimas, valstybės herbas, pritaikymas neįgaliesiems, užsienio kalba, abipusis ryšys ir t.t.);
- Struktūros reikalavimams (struktūra ir kontaktai, teisinė informacija, paslaugos, tyrimai ir analizės ir t.t.);
- Informacijos reikalavimams (tarnautojų sąrašas ir kontaktinė informacija, informacija apie įstaigos administracijos padalinius, vadovo nuotrauka ir gyvenimo aprašymas ir t.t.).

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybės buvo pasirinktos analizei remiantis geografiniu kriterijumi. Visos rajono savivaldybės yra Šiaulių rajono apskrityje, viena greta kitos, todėl tikėtina, kad turi tokias pat sąlygas teikti paslaugas. Plotas ir gyventojų tankumas panašus. Šiaulių rajono plotas – 1807 km², Kelmės rajono – 1705 km², Radviliškio rajono – 1635 km². Šiaulių rajono gyventojų skaičius – 42869, Kelmės rajono – 31151, Radviliškio rajono – 40658 (Statistikos departamentas, 2013).

Tyrimo atlikimo laikas (duomenų surinkimas)

Tiesioginis Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių stebėjimas ir duomenų rinkimas truko keletą mėnesių, t.y šių metų vasario ir kovo mėnesį. Balandžio mėnesį duomenys buvo apdoroti.

Tyrimo duomenų apdorojimas

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinėms svetainėms įvertinti buvo naudojama tokia metodika:

- Jei tinklapyje buvo pateikta tiriamos srities informacija, vertinama 1.
- Jei šios informacijos nebuvo, vertinama 0.

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių vertinimo skaitinė reikšmė buvo apskaičiuota sumuojant balus. Rezultatas pateikiamas procentine išraiška. Rajono savivaldybė, tinkamai pateikusi visą informaciją savo interneto svetainėje vertinama 100 proc. Apdorojant vertinimo duomenis buvo naudojamas kiekybinis turinio analizės metodas. Buvo naudojamas aprašomosios statistikos metodas. Gauti rezultatai pateikti tyrimo rezultatų skiltyse, lentelėse.

3.1.2. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių elektroninių viešųjų paslaugų tyrimo metodika ir instrumentai

Norint išsiaiškinti elektroninių viešųjų paslaugų kokybę, efektyvumą, naudingumą, įvertintos Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinės svetainės, jose esanti informacija, elektroninės viešosios paslaugos, jų reikalingumas. Siekiant visa tai išsiaiškinti, buvo apklausti rajono savivaldybės darbuotojai – specialistai, kurie yra atsakingi už internetinės svetainės administravimą, priežiūrą, funkcijų įgyvendinimą, pateikiamos informacijos tikslumą, kokybę.

Interviu, kaip duomenų rinkimo metodas, išpopuliarėjo 9–ajame XX amžiaus dešimtmetyje. Interviu apima informantų klausinėjimą ir įdėmų klausymąsi. Interviu siekiama suvokti informantų patirtį, sužinoti nuomones tiriamu klausimu (B. Bitinas ir kt., 2008, p. 152–153). Interviu skirstomas į formalizuotąjį, neformalizuotąjį ir pusiau formalizuotąjį. Mano taikomas interviu tipas – formalizuotasis. Iš anksto numatyti interviu klausimai/atsakymai ir jų tvarka (B. Bitinas ir kt., 2008, p. 154). Toks interviu tipas buvo pasirinktas siekiant gauti vieno tipo informaciją iš kiekvieno informanto, todėl yra svarbu, kad klausimai būtų vienodai pateikti kiekvienam respondentui.

Tyrimo imtis

Remiantis B. Bitinu ir kt. (2008, p. 102) buvo pasirinkta kriterinė atranka. Ji taikoma tada, kai imties vienetai iš populiacijos atrenkami laikantis tyrėjo nustatytų kriterijų. Kriterijai buvo išskirti tokiu būdu:

- Rajonų savivaldybių informacinių technologijų skyriaus darbuotojai, dirbantys Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse;
- Informacinių technologijų skyriaus darbuotojai, tiesiogiai atsakingi už internetinės svetainės administravimą, duomenų apsaugą, visuomenės informavimo funkciją, aptarnavimą elektroninėmis viešosiomis paslaugomis.

Buvo pasirinkti 6 informantai: po 2 informacinių technologijų skyriaus darbuotojus iš kiekvienos rajono savivaldybės. Pasak B. Bitino ir kitų (2008, p. 104–105): „taikant individualųjį giluminį interviu, siūlomas imties dydis – nuo penkių iki trisdešimt žmonių; kai kurie mokslininkai siūlo tam tikrus kokybinio tyrimo imties dydžio skaičius, pvz.: J. Nielsen (2003) siūlo penkis, nes, jo manymu, teorija, kuri paaiškina 85 proc. tiriamo objekto problemų, gali būti sukurta net turint mažesnę negu penkių dalyvių imtį”.

Tyrimo instrumentai

Interviu atlikimui buvo ruošiamas protokolas – rajono savivaldybių, turinčių internetines svetaines, darbuotojams (žr. 2 priedas, p. 80). Iš viso buvo paruošti šeši protokolai.

Interviu protokole išskirtos trys tyrimo sritys:

- I. Rajono savivaldybės internetinės svetainės vertinimas (7 klausimai, 5 vertinamojo pobūdžio su pasirinkto vertinimo komentaru, 2 atviro tipo klausimai).
- II. Rajono savivaldybės internetinėje svetainėje teikiamos el. paslaugos (6 klausimai, 4 vertinamojo pobūdžio su pasirinkto vertinimo komentaru, 2 atviro tipo klausimai).
- III. Visuomenės ir rajono savivaldybės komunikacija elektroninėje erdvėje (7 klausimai, 6 vertinamojo pobūdžio su pasirinkto vertinimo komentaru, 1 atviro tipo klausimas).

Tyrimo atlikimo (duomenų surinkimo) laikas

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio informacinių technologijų skyriaus darbuotojų struktūrizuotas interviu atliktas 2013 m. balandžio 15 – 30 dienomis. Dėl interviu buvo sutarta telefonu arba elektroniniu paštu.

Tyrimo duomenų apdorojimas ir panaudojimas

Interviu duomenys buvo analizuojami ir sisteminami naudojant kokybinį duomenų analizės metodą, taikant naratyvinę strategiją. Naratyvas – pasakojimas, logiškai struktūruota įvykių seka, kuria apibūdinami tam tikri faktai, aplinkybės ir pan. (Bitinas ir kt., 2008, p. 142).

3.2. Elektroninių viešųjų paslaugų teikimo Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse situacija: internetinių svetainių analizės rezultatai

XX amžiaus pabaigoje kompiuterį ir interneto ryšį turėjo nedaug Lietuvos gyventojų, tačiau šiandien kompiuteriu naudojasi didžioji dauguma gyventojų. Internetu teikiamų paslaugų daugėja ir jomis naudojantis sutaupomas laikas ir pinigai. Į elektroninę erdvę yra perkelta ir toliau perkeliama labai daug informacijos, paslaugų. Elektroninės viešosios

paslaugos, kurias teikia viešosios institucijos taip pat ne išimtis. Paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę leidžia gyventojams neišėjus iš namų gauti norimą paslaugą ar bent jau informaciją apie ją. Čia labai pasitarnauja internetinės svetainės, kuriose yra suteikta galimybė rasti visą reikiamą informaciją ir gauti norimas paslaugas.

Įstaigos interneto svetainė yra informacinių technologijų pagrindu veikianti informacinė sistema ar informacinės sistemos sudedamoji dalis (komponentė, posistemis), skirta informacijai, apie įstaigos funkcijas, struktūrą, veiklą skelbti, asmenims skatinti aktyviai dalyvauti valstybės valdymo procese, įstaigos veiklos skaidrumui užtikrinti, viešosioms ir (arba) administracinėms paslaugoms elektroninėmis ryšio priemonėmis, teikti (Žin. 2003, Nr. 38-17-39, strp. 4).

Analizuojant Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetines svetaines pirmiausia buvo remtasi 2003 metais priimtu LR Vyriausybės nutarimu „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašu“. Vertinant buvo išskirti tokie kriterijai:

- I. Bendrosios nuostatos (13 kriterijų);
- II. Struktūros reikalavimai (17 kriterijų);
- III. Informacijos reikalavimai (28 kriterijus):
 - struktūra ir kontaktai (10 kriterijų);
 - teisinė informacija (5 kriterijai);
 - veikla (8 kriterijai);
 - paslaugos (2 kriterijai);
 - nuorodos (1 kriterijus);
 - kita (2 kriterijai).

Rajono savivaldybės internetinės svetainės atitikimas kriterijui vertinamas 1, neatitikimas 0. Maksimali vertinimo kriterijų suma 58. Toks atitikimas būtų vertinamas kaip visiškas (100 proc.) atitikimas bendriesiems reikalavimams, kurie yra keliami valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms. Bus pateikiama atitikimo vertinimo kriterijams procentinė išraiška.

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių bendrųjų nuostatų vertinimo, analizės lentelė pateikta žemiau (žr. 3.1 lent.).

**Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių
bendrųjų nuostatų vertinimo 2013 rezultatai**

	Šiaulių raj. sav. internetinė svetainė	Kelmės raj. sav. internetinė svetainė	Radviliškio raj. sav. internetinė svetainė
Bendrosios nuostatos:			
Adresų sritis	1	1	1
Pavadinimas	1	1	1
Valstybės herbas	1	1	1
Pritaikymas neįgaliesiems	1	1	0
Užsienio kalba	1	1	1
Abipusis ryšys	1	1	1
Buveinės adresas	1	1	1
Telefono, fakso numeriai, e. pašto adresas	1	1	1
Juridinio asmens kodas	1	1	1
Registras	1	1	1
Teisinė forma	1	1	1
Informacijos pateikimo data	1	1	1
Reklama	1	1	1
Vertinimo kriterijų suma (maksimali 13)	13	13	12
Atitikimo vertinimo kriterijams procentinė išraiška	100%	100%	92,3%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal LR Vyriausybės nutarimą „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo” (2003) ir dabartinę situaciją rajonų savivaldybių interneto svetainėse (2013).

Lentelė parodo, kad Šiaulių ir Kelmės rajono savivaldybių internetinės svetainės bendrąsias nuostatas atitinka 100 proc. Tačiau Radviliškio rajono savivaldybės internetinė svetainė ne, nes nėra pritaikymo neįgaliesiems. Remiantis IVPK 2012 interneto svetainių vertinimo ataskaita, kurioje taip pat žymima, kad nėra įgyvendintas šis kriterijus. Ir pritaikymas neįgaliesiems nėra įgyvendintas iki šiol. Kalbant apie internetinių svetainių pritaikymą neįgaliesiems galėtumėme išskirti Šiaulių rajono savivaldybės internetinę svetainę, nes joje yra pateikiama lietuviška įgarsinimo programa. Kelmės rajono savivaldybė yra viena iš nedaugelio institucijų, kurios interneto svetainė atitinka reikalavimus neįgaliesiems prioritetiniu A lygiu. Viešųjų institucijų, atitinkančių prioritetinį A lygį neįgaliesiems yra tik 67, o neatitinkančių 912 (IVPK, 2012).

Kitoje lentelėje pateiktas Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių struktūros reikalavimų vertinimas (žr. 3.2 lent.).

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių struktūros reikalavimų vertinimo 2013 rezultatai

	Šiaulių raj. sav. internetinė svetainė	Kelmės raj. sav. internetinė svetainė	Radviliškio raj. sav. internetinė svetainė
Struktūros reikalavimai:			
Struktūra ir kontaktai	1	1	1
Teisinė informacija	1	1	1
Teisės aktai	1	1	1
Teisės aktų projektai	1	1	1
Tyrimai ir analizės	1	1	1
Teisės aktų pažeidimai	1	1	1
Veikla	1	1	1
Nuostatai	1	1	1
Planavimo dokumentai	1	1	1
Veiklos sritys	1	1	1
Darbo užmokestis	1	1	1
Viešieji pirkimai	1	1	1
Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai	1	1	1
Finansinių ataskaitų rinkiniai	1	1	0
Vadovų darbotvarkės	1	1	1
Paslaugos	1	1	1
Nuorodos	1	1	1
Vertinimo kriterijų suma (maksimali 17)	17	17	16
Atitikimo vertinimo kriterijams procentinė išraiška	100%	100%	94,1%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal LR Vyriausybės nutarimą „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo” (2003) ir dabartinę situaciją rajonų savivaldybių interneto svetainėse (2013).

Įstaigos interneto svetainės struktūra turi būti aiški, paprasta ir patogi, meniu antraštės – tikslios ir neviršijančios trijų reikšminių žodžių (Žin. 2003, Nr. 38-17-39, strp. 12). Įstaigos interneto svetainėje turi būti skyriai ir jų sritys, kurie buvo išvardyti 3.2 lentelėje. Šiaulių ir Kelmės rajonų savivaldybės internetinės svetainės visus šiuos reikalavimus yra įvykdžiusios. Radviliškio rajono savivaldybė neturi vienos struktūros skilties: „finansinių ataskaitų rinkiniai”. Yra tik sritis „ataskaitos”, bet ji neatitinka LR vyriausybės nutarimo Nr. 480 pateiktų reikalavimų struktūrai, dėl šios priežasties įvertinta tik 94,1 proc. Prireikus, kiekviena įstaiga savo interneto svetainės struktūrą gali išplėsti, tačiau visi privalomi skyriai ir jų sritys turi išlikti (Žin. 2003, Nr. 38-17-39, strp. 13). Tačiau lyginant su 2012 metų IVPK atliktu interneto svetainių vertinimu, Radviliškio rajono savivaldybės procentinis pokytis - 5,9 proc. (2012 metais buvo 88,2 proc.). Buvo įgyvendintas kriterijus „biudžeto vykdymo ataskaitų

rinkiniai”, tik pavadinimas „biudžeto suvestinė” neatitinka reikalavimų, bet skiltyje pateikiamos informacijos turinys tinkamas.

Sekančioje lentelėje pateiktas Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių informacijos reikalavimų vertinimas (žr. 3.3 lent.).

3.3. lentelė

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinių svetainių informacijos reikalavimų vertinimo 2013 rezultatai

	Šiaulių raj. sav. internetinė svetainė	Kelmės raj. sav. internetinė svetainė	Radviliškio raj. sav. internetinė svetainė
Informacijos reikalavimai:			
Struktūra ir kontaktai:			
Struktūros schema	1	1	1
Vadovo nuotrauka ir gyvenimo aprašymas	1	1	1
Informacija apie įstaigos administracijos padalinius	1	0	1
Tarnautojų sąrašas ir kontaktinė informacija	1	1	1
Kiekvieno darbuotojo atliekamos funkcijos ir specialieji reikalavimai jų pareigybei	1	0	1
Vadovų strateginiai tikslai ir pagrindiniai metų veiklos uždaviniai	0	0	0
Priimamojo informacija	1	1	1
Informacija apie įstaigos reg. sričiai priskiriamas kitas įstaigas	1	1	1
Informacija apie komisijas, darbo grupes ir jų veiklą	1	1	1
E. pašto sudarymo tvarka	1	1	1
Teisinė informacija:			
Teisės aktai	1	1	1
Įstaigos norminiai teisės aktai	1	1	1
teisės aktų projektai	1	1	1
Tyrimai ir analizės	1	1	1
Seimo kontrolierių pažymos, Valstybės kontrolierių sprendimai, teismo sprendimai, šturkštūs tarnybiniai nusikaltimai	1	1	1
Veikla:			
Nuostatai	1	1	1
Veiklos planai	1	1	1
Veiklos kryptys pagal skirtingas veiklos sritis	1	1	1
Darbo užmokestis	1	1	1
Viešųjų pirkimų informacija	1	1	1
Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai	1	1	1
Finansinių ataskaitų rinkiniai	1	1	0
Vadovų drabotvarkės	1	1	1
Paslaugos:			
Viešųjų paslaugų pavadinimai ir aprašymas	1	1	1
Nuoroda į elektroninių valdžios vartų svetainę	1	1	1
Nuorodos:			
Nuorodos į kitų susijusių įstaigų, įstaigos padalinių, steigėjo interneto svetaines	1	1	1
Kita:			
Informacijos rodyklė su nuoseklia interneto svetainės puslapių struktūra	1	1	1

Žodinės paieškos sistema	1	1	1
Vertinimo kriterijų suma (maksimali 28)	27	25	26
Atitikimo vertinimo kriterijams procentinė išraiška	96,4%	89,3%	92,9%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal LR Vyriausybės nutarimą „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo” (2003) ir dabartinę situaciją rajonų savivaldybių interneto svetainėse (2013).

Įstaigos interneto svetainėje skelbiama tik aktuali ir teisiškai galiojanti informacija. Ji turi būti atnaujinama pagal keitimosi periodiškumą (Žin. 2003, Nr. 38-17-39, strp. 14). Aukščiau pateiktoje lentelėje, nei viena vertinama rajono savivaldybė nesurinko maksimumo taškų, 100 proc. atitikimo reikalavimams. Tai rodo, kad dar yra kur tobulėti. Kaip padariusią teigiamą pažangą, galėtumėme išskirti Šiaulių rajono savivaldybę, nes 2012 metų IVPK darytame tyrime, kuriame buvo vertintos valstybės institucijų interneto svetainės, Šiaulių rajono savivaldybė gavo 0 įvertinimą kriterijui „vadovo nuotrauka ir gyvenimo aprašymas”, po šio vertinimo 2013 metais šis kriterijus buvo įvykdytas. Taip pat Kelmės rajono savivaldybė pakėlė savo procentinį balą 3,5 proc. (buvo 85,7 proc. dabar 89,3 proc.) išpildžiusi kriterijų „Seimo kontrolierių pažymos, Valstybės kontrolierių sprendimai, teismo sprendimai, šiuurkštūs tarnybiniai nusikaltimai”.

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinėse svetainėse pasigendama informacijos apie vadovų strateginius tikslus ir pagrindinius metų veiklos uždavinius (užduotis). Pateikiamos yra tik praėjusiųjų metų veiklos ataskaitos, o ką planuojama nuveikti šiais metais nutylima. Toks strateginių tikslų ir uždavinių neįvardijimas gyventojams kelia nepasitikėjimą. Gyventojas žinodamas, kokie yra vadovų strateginiai tikslai ar užduotys, galėtų reikalauti jų įgyvendinimo, bet kai jie yra neįvardinti – to padaryti neįmanoma.

3.4 lentelė

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajono savivaldybių interneto svetainių atitikimas reikalavimams 2013 vertinimo rezultatai

	Atitikimas reikalavimams			
	Bendrosios nuostatos	Struktūros reikalavimai	Informacijos reikalavimai	Bendrai
Šiaulių rajono savivaldybė	100%	100%	96,4%	98,3%
Kelmės rajono savivaldybė	100%	100%	85,7%	96,4%
Radviliškio rajono savivaldybė	92,3%	88,2%	92,2%	93,1%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal LR Vyriausybės nutarimą „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“ (2003) ir dabartinę situaciją rajonų savivaldybių interneto svetainėse (2013).

Iš aukščiau pateiktos lentelės (žr. 3.4 lent.) matome Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių bendrą atitikimą visiems keliamiems reikalavimams. Šiaulių rajono savivaldybės internetinė svetainė geriausiai atitinka bendrojo aprašo reikalavimus (98,3 proc.) lyginant su kitomis dvejomis rajono savivaldybėmis. Taip pat, galima išskirti Šiaulių rajono savivaldybės internetinę svetainę, nes joje yra įgyvendinta vieno langelio informacinė sistema, kuri suteikia galimybę vienoje vietoje gauti visa pageidaujamą informaciją, paslaugas.

Lyginant internetinių svetainių dizainą ir spalvas viskas gana panašu, nes struktūra ir informacijos išdėstymas yra reglamentuotas, jo privalu laikytis, spalvos interneto svetainėje turi būti derinamos prie herbo. Rajono savivaldybių interneto svetainių spalvos negali būti įkyrios, ryškios. Spalvos dažniausiai yra derinamos prie savivaldybės herbo. Šiaulių rajono savivaldybės internetinėje svetainėje vyrauja balti ir mėlyni atspalviai. Mėlyni atspalviai kartu su žaliais vyrauja Kelmės rajono savivaldybės internetinėje svetainėje. O Radviliškio rajono savivaldybėje vyrauja žali atspalviai. Visos spalvos yra ganėtinai neutralios ir nenukreipia, neblaško dėmesio nuo pateikiamos informacijos.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinės svetainės padarė pažangą, nors ir nežymią, tačiau dar ne visiškai atitinka apraše nustatytus reikalavimus. Aprašo tikslas yra visuomenei sudaryti sąlygas internetu gauti visą viešą informaciją apie įstaigas ir jų funkcijas, teikiamas elektronines viešąsias paslaugas. Todėl labai svarbu, kad Šiaulių, Kelmės, Radviliškio rajonų savivaldybės, ir ne tik, suprastų, kad interneto svetainių suvienodinimas užtikrintų jų prieinamumą, jose pateikiamos informacijos aktualumą, patikimumą, paieškos galimybes. Labai svarbu suvokti, kad bendrųjų reikalavimų interneto svetainėms aprašas nėra tik kaip privalomasis teisinis dokumentas, kurio privalu laikytis. Jį reikėtų suvokti, kaip pagalbines priemones interneto svetainių kūrimui, tobulinimui, priežiūrai, elektroninės demokratijos ir elektroninės valdžios įgyvendinimui valstybių, savivaldybių institucijoms ir įstaigoms.

3.3. Teikiamų elektroninių viešųjų paslaugų Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse vertinimo rezultatai: IKT darbuotojų nuomonės raiška

Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybės yra valstybės teritorijos administracinis vienetas, turintis juridinio asmens statusą bei Lietuvos Respublikos Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per savivaldybės tarybą. Kiekviena aukščiau paminėta savivaldybė turi internetines svetaines, kuriose teikia įvairių lygių elektronines paslaugas.

Rajonų savivaldybių administracijoje yra informacinių technologijų skyriai, kurie yra atsakingi už internetinių svetainių ir jose pateikiamos informacijos bei paslaugų priežiūros funkcijų įgyvendimą. Taigi šis tyrimas leido atskleisti šių skyrių darbuotojų kompetentingą nuomonę apie rajonų savivaldybių interneto svetaines, paslaugas, komunikaciją elektroninėje erdvėje. Buvo apklausti 6 IKT specialistai dirbantys Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse. Iš jų 5 vyrai, 1 moteris. Iš viso IKT darbuotojų per visas tris savivaldybes yra 9. Šiaulių rajono savivaldybėje 4, Kelmės rajono savivaldybėje 3, o Radviliškio rajono savivaldybėje 2. Kadangi respondantai yra savo srities ekspertai, jiems buvo užduoti ir vertinamojo pobūdžio klausimai.

Sienkiant numatytų tyrimo rezultatų, kaip jau ankščiau minėta, buvo naudojama I. Žilionienės (2004, p. 64-65) elektroninės valdžios samprata, kuri plačiaja prasme apima įvairius informacinių ir telekomunikacijų technologijų diegimo viešajame sektoriuje aspektus, nes paslaugų teikimas neatsiejamas nuo platesnio konteksto: teikimo kanalų ir būdų, bendravimo tarp piliečių ir valdžios institucijų priemonių, gyventojų galimybėmis pasinaudoti informacinių technologijų priemonėmis.

Remiantis šia elektroninės valdžios samprata, interviu protokole išskiriamos trys tyrimo sritys: rajono savivaldybės internetinė svetainė, rajono savivaldybės internetinėje svetainėje teikiamos el. paslaugos, visuomenės ir rajono savivaldybės komunikacija elektroninėje erdvėje. Toliau pagal šias tris tyrimo sritis pateiksime gautus rezultatus.

I. TYRIMO SRITIS – RAJONO SAVIVALDYBĖS INTERNETINĖ SVETAINĖ

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu 2003 metais buvo patvirtintas aprašas „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms“. Aprašas nurodo reikalavimus: bendrosioms nuostatoms, struktūrai, informacijai. Respondentų buvo paprašyta įvertinti savo rajono savivaldybės internetinę svetainę balais nuo 1 iki 5 ir pakomentuoti savo pasirinkimą. Buvo pateikti 5 klausimai, kuriuose reikėjo įvertinti internetinę svetainę, pagal pateiktus kriterijus, 2 atviro tipo klausimai (žr. 2 priedą, p. 80). Žemiau pateiktoje 3.5 lentelėje matomi vertinimo rezultatai į visus 5 klausimus.

3.5 lentelė

Rajonų savivaldybių darbuotojų interneto svetainių vertinimas 2013 m.

Klausimai:	Šiaulių raj. savivaldybės vertinimas		Kelmės raj. savivaldybės vertinimas		Radviliškio raj. savivaldybės vertinimas	
	1 darbuotojas	2 darbuotojas	1 darbuotojas	2 darbuotojas	1 darbuotojas	2 darbuotojas
1. Įvertinkite internetinės svetainės bendrąsias nuostatas	5	5	3	4	5	5
2. Įvertinkite internetinės svetainės struktūrą	5	5	3	4	5	5
3. Įvertinkite internetinės svetainės pateikiamą informaciją	4	4	4	4	4	5
4. Įvertinkite internetinės svetainės dizainą	5	4	4	4	5	5
5. Įvertinkite rajono savivaldybės skiriamų lėšų pakankamumą internetinės svetainės priežiūrai	4	3	5	4	2	3
Bendras vertinimas	4,4 balo		3,9 balo		4,4 balo	

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad Kelmės rajono savivaldybės IKT specialistai savo internetinę svetainę vertina prasčiausiai (3,9 balais) lyginant su Šiaulių ir Radviliškio rajono IKT specialistų vertinimu. Nors remiantis aukščiau pateiktais rajonų savivaldybių interneto svetainių vertinimo duomenimis Kelmės rajono savivaldybė iš 100 proc. atitinka 93,1 proc. vertinimo kriterijų, kai tuo tarpu Radviliškio rajono savivaldybė tik 91,4 proc., tačiau jie linkę geriau vertinti savo internetinę svetainę, nei Kelmės IKT darbuotojai.

Vertinant interneto svetainės bendrąsias nuostatas, struktūrą, maksimumą taškų (5 balus) skyrė Šiaulių ir Radviliškio rajonų savivaldybių IKT specialistai, sakydami jog nėra trūkumų pateiktuose bendruosiuose nuostatuose, struktūroje. Kelmės rajono savivaldybės IKT specialistų vertinimas buvo kitoks, jie skyrė po 3 – 4 balus. Tokį vertinimą, jie pakomentavo:

„yra daug trukūmų ir nėra pilnai išpildytas 2003 m. LR Vyriausybės priimtas aprašas dėl interneto svetainių reikalavimų”.

Toliau vertinant internetinėje svetainėje pateikiamą informaciją ir dizainą balai buvo skiriami 4 ar 5, tik Radviliškio rajono savivaldybės IKT specialistai savo interneto svetainės dizainą įvertino 5 balais, komentuodami, kad spalvos nėra įkyrios, šriftas tinkamas ir meniu juostų išdėstymas yra geras, atitinkantis visus reikalavimus. Kelmės IKT darbuotojai pasisakė jog norėtųsi daugiau spalvų interneto svetainėje, bet tai neįmanoma, nes blaškytų vartotojų dėmesį nuo pateikiamos informacijos ar paslaugų. Daugiausiai komentarų pasakė Šiaulių rajono savivaldybės IKT darbuotojai. Kalbant apie pateikiamą informaciją, jie kaip trūkumą įvardijo neatsakingus kitų skyrių darbuotojus, kurie nepateikia savo skyriaus informacijos operatyviai. Dizainui priekaištų jie neturėjo, nes kaip ir reikalaujama svetainės spalvos yra priderintos prie herbo.

Skiriamų lėšų pakankamumo vertinimas buvo labai įvairus. Šiaulių rajono savivaldybės IKT skyriaus darbuotojai įvertino 3 – 4 balais, nes nėra skiriamų lėšų informacijos vertimui į anglų kalbą. Kelmės rajono savivaldybės IKT specialistai įvertino 4 – 5 balais ir pakomentavo, kad interneto svetainės priežiūra neturi nieko bendro su skiriamomis lėšomis, viskas priklauso nuo darbuotojų kompetencijos ir motyvacijos stokos. Radviliškio rajono savivaldybės IKT darbuotojai skyrė tik 2 – 3 balus vertinant skiriamų lėšų pakankamumą, nes lėšų yra skiriama per mažai interneto svetainės priežiūrai, o reikalavimai labai dideli.

Po vertinamojo pobūdžio klausimų buvo pateikti 2 atviro tipo klausimai:

1. Kaip manote ar rajono savivaldybės internetinės svetainės struktūros, informacijos ir bendrieji reikalavimai nėra per griežti? Jei taip, pakomentuokite.
2. Ar Jums yra tekę lankytis Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinėse svetainėse? Jei taip, gal turite kokių pastebėjimų (trūkumai ar privalumai).

Į pirmąjį klausimą visų trijų savivaldybių IKT darbuotojai atsakė, jog nėra per griežti ir džiaugiasi, kad tokie reikalavimai yra, nes jų dėka viso viešojo sektoriaus svetainės yra suvienodintos, todėl yra prieinamesnės ir aiškesnės jų vartotojams. Atsakymai į antrąjį klausimą, buvo tokie pat, visiems teko lankytis kitų rajonų savivaldybių internetinėse svetainėse, trukūmų ar privalumų jiems nepavyko įvardyti. Tačiau, kaip problema, buvo įvardytos savivaldybėms pavaldžios įstaigos, kurių steigėja yra savivaldybė. Pavaldžios įstaigos (seniūnijos ir pan.) nesilaiko 2003 m. LR Vyriausybės nutarime pateiktų reikalavimų

(Žin. 2003, Nr. 38-17-39). Iš to galime daryti išvadą, kad pačios savivaldybės stokoja kontrolės pavaldžių įstaigų atžvilgiu.

Apibendrinant, visi gauti rezultatai rodo, kad yra dar kur tobulėti. Kiekvienas darbuotojas išvelgia tam tikrų trūkumų, kurių nepastebi kiti, kurie nėra tiesiogiai atsakingi už interneto svetainių priežiūrą, funkcijų įgyvendinimą, kontrolę. Galbūt jei IKT specialistai pasakytų savo nuomonę, trūkumus rajono savivaldybės administracijos direktoriui, pavaduotojui ar kitiems skyriams, trūkumai būtų pašalinti ir savivaldybių internetines svetaines atitiktų visus reikalavimus 100 proc. Taip pat, buvo įvardyta darbuotojų motyvacijos stoka. Galėtų būti įvestas atitinkamas darbuotojų vertinimas ir mokymas. Juk socialinis garantas bei pastovus ekonominio saugumo jausmas, suvokimas, kad jų atliekama veikla naudinga visuomenei rajonų savivaldybių darbuotojams suteikia pranašumą ir tai galėtų būti viena efektyviausių skatinimo priemonių gerinanti darbinę veiklą.

II. TYRIMO SRITIS – RAJONO SAVIVALDYBĖS INTERNETINĖJE SVETAINĖJE TEIKIAMOS E. PASLAUGOS

Elektroninės viešosios paslaugos — teisės aktais reglamentuojamas bendravimo procesas, kurio esmė viešojo administravimo funkcijų realizavimas, tarp šių paslaugų teikėjų ir gavėjų, vykdomas paslaugų gavėjo buvimo vietoje skaitmeniniu pavidalu, nuotoliniu būdu per internetą bei kitomis telekomunikacijų priemonėmis (Petrauskas R., 2008, p. 8). E. paslaugos yra skirstomos į 5 lygmenis. 1 lygmuo – informacinio pobūdžio paslaugos. 2 lygmuo – dalinė mokėjimo operacija. 3 lygmuo – dalinis interaktyvumas. 4 lygmuo – pilnas interaktyvumas. 5 lygmuo – automatinis paslaugos suteikimas. Rajonų savivaldybių internetinėse svetainėse yra skiltis „Paslaugos”. Todėl, respondentų buvo paprašyta įvertinti savo rajono savivaldybės teikiamas el. viešąsias paslaugas balais nuo 1 iki 5 ir pakomentuoti savo pasirinkimą. Buvo pateikti 4 klausimai, kuriuose reikėjo įvertinti internetinėje svetainėje pateikiamas elektronines viešąsias paslaugas, pagal pateiktus kriterijus. Buvo pateikti ir 2 atviro tipo klausimai (žr. 2 priedą, p. 80). Žemiau pateiktoje 3.6 lentelėje matomi vertinimo rezultatai į visus 4 klausimus.

**Rajonų savivaldybių darbuotojų internetinėje svetainėje teikiamų el.paslaugų
vertinimas 2013 m.**

Klausimai:	Šiaulių raj. savivaldybės vertinimas		Kelmės raj. savivaldybės vertinimas		Radviliškio raj. savivaldybės vertinimas	
	<i>1 darbuotojas</i>	<i>2 darbuotojas</i>	<i>1 darbuotojas</i>	<i>2 darbuotojas</i>	<i>1 darbuotojas</i>	<i>2 darbuotojas</i>
1. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės teikiamų el. paslaugų naudojimą ir kokybę, kurios nurodytos skiltyje „Informacijos rinkmenos“	5	5	5	4	2	2
2. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės teikiamų el.paslaugų naudojimą ir kokybę, kurios nurodytos skiltyje „Prašymai/Prašymų pavyzdžiai“	5	5	5	5	3	3
3. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės teikiamų el.paslaugų naudojimą ir kokybę, kurios nurodytos skiltyje „Viešosios ir administracinės paslaugos“	5	5	5	5	5	4
4.Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės darbuotojų kompetenciją teikiant el. paslaugas	5	4	4	4	4	5
Bendras vertinimas	4,875 balo		4,625 balo		3,5 balo	

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad Šiaulių rajono savivaldybės IKT specialistai geriausiai įvertino savo internetinėje svetainėje teikiamas el. paslaugas. Visos teikiamos el. paslaugos įvertintos 5 balais. Nors įvertinimas buvo aukščiausias, bet buvo pasakyta pastaba, jog yra labai mažai žmonių besinaudojančių el. viešosiomis paslaugomis. Taip pat, mažėja į rajono savivaldybės interneto svetainę perkeliamų paslaugų skaičius, dauguma jų buvo panaikintos, tai galėjo sumažinti vartotojų skaičių. Didžioji dalis paslaugų yra perkelta į: www.epaslaugos.lt, www.verslovartai.lt, www.epilietis.eu interneto svetaines.

Kelmės rajono savivaldybės IKT darbuotojų vertinimas buvo panašus. Tik vertinant skiltį „Informacijos rinkmenos“ buvo skirti 4 balai. Toks vertinimas pakomentuotas: „Šioje skiltyje nedaug informacijos, daugiau nuorodų į atitinkamas paslaugas“. Radviliškio rajono savivaldybės IKT darbuotojai jų interneto svetainėje pateikiamas el. paslaugas vertino labai įvairiai balai svyravo nuo 2 iki 5. Toks vertinimas buvo pasirinktas motyvuojant el. paslaugų ir žmonių besinaudojančiu tokio tipo paslaugomis mažėjimu.

Vertinant rajono savivaldybės darbuotojų kompetenciją teikiant el. viešąsias paslaugas visi IKT specialistai skyrė ganėtinai aukštą įvertinimą (4 – 5 balus). Kiti norėjo skirti šiek tiek mažesnę balą, bet iš solidarumo to nepadarė, tačiau pakomentavo: „Buvo vykdomi mokymai darbuotojų, bet vistiek yra dalis darbuotojų, kuriems trūksta įgydžių dirbant kompiuteriu, teikiant el. viešąsias paslaugas. Galbūt jie tiesiog mažiau imlūs IKT atžvilgiu”. Šiaulių rajono savivaldybės IKT darbuotoja prasitarė, kad yra planuojamas naujas IVPK projektas, kuris apjungs visų savivaldybių paslaugas ir perkels jas į bendrą erdvę. Šitoks projektas būtų labai palankus rajonų savivaldybių administracijų darbuotojams, kuriems trūksta kompetencijos teikiant el. paslaugas.

Po vertinamojo pobūdžio klausimų buvo pateikti 2 atviro tipo klausimai:

1. Iš visų viešųjų institucijų yra surinkta didžioji dalis el. paslaugų ir perkelta į internetinę svetainę www.epaslaugos.lt (elektroniniai valdžios vartai). Kaip Jūs vertinate šią internetinę svetainę? Ar atsiradimas palengvino viešųjų institucijų darbą, šiuo atveju Jūsų rajono savivaldybės? Jei taip, įvardinkite kaip palengvino.
2. Šiuo metu, rajonų savivaldybėse įgyvendinamas naujas elektroninės demokratijos projektas. Kokie pasikeitimai numatomi po šio projekto įgyvendinimo? Ar šis projektas turės kokios nors įtakos el. paslaugoms, jų teikimui? Jei taip, tai kokios įtakos, kas pasikeis.

Didžioji dalis respondentų internetinę svetainę www.epaslaugos.lt vertina teigiamai, nes jos dėka yra sumažinta viešųjų institucijų ir gyventojų našta. Gyventojas visas paslaugas gali rasti vienoje vietoje. Buvo paminėta, kad rajonų savivaldybių paslaugomis mažai kas naudojasi, taip buvo net ir tada kai buvo teikiama daugiau paslaugų. Visų respondentų atsakymai buvo labai panašūs, bet labiausiai nustebino Radviliškio rajono savivaldybės IKT specialisto atsakymas: „neturiu nuomonės”. Tada kyla dvejonės, ar šiam darbuotojui yra tekę lankytis elektroninių valdžios vartų svetainėje. Norėtūsi, kad kiekvienas IKT specialistas plačiai išmanytų savo darbo specifiką ir domėtūsi naujovėmis.

Antrasis klausimas sulaukė didžiausio dėmesio ir daugiausia pasisakymų. Kiekvienas IKT specialistas labia noriai ir su entuziazmu pasakojo apie naujai įgyvendinamą projektą. Šiaulių rajono savivaldybės IKT specialistai pasakojo apie artėjančius pasikeitimus: „Bus tiesioginė Tarybos posėdžių transliacija, teikiamų Tarybai projektų komentavimas, pastabų teikimas, atvira diskusija teikiamais klausimais, elektroninis balsavimas, peticijų teikimas. Žmogus nuotoliniu būdu galės dalyvauti posėdžiuose”. Kelmės rajono savivaldybės IKT specialistai akcentavo, kad šiuo projektu siekiama įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimo

procesą, savivaldybės veiklą. Bus daug techninių pasikeitimų, interneto svetainė pasikeis, joje atsiras naujų skilčių skirtų e. demokratijos įgyvendinimui. Radviliškio rajono savivaldybės IKT specialistai labiausiai išskyrė tai, kad bus daugiau laisvės pasireikšti gyventojų nuomonei.

Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad rajonų savivaldybių interneto svetainėse pateikiama mažai elektroninių paslaugų ir naudojimas jomis yra mažas. Bet tikimasi, kad elektroninės demokratijos projektas padės atgaivinti domėjimąsi interneto svetainėmis, naudojimąsi el. viešosiomis paslaugomis. Remiantis interviu metu surinktais duomenimis, Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių darbuotojams trūksta kompetencijos teikiant elektronines viešąsias paslaugas ir taikant IKT jiems priskirtoms veikloms įgyvendinti. Todėl reikėtų daugiau mokymų, seminarų, kuriuose būtų mokoma apie elektroninės valdžios instrumentų naudojimą, apie elektroninės valdžios naudą, kad rajonų savivaldybių darbuotojai suprastų, jog tai nėra apsunkinanti darbą priemonė.

III. TYRIMO SRITIS – VISUOMENĖS IR RAJONO SAVIVALDYBĖS KOMUNIKACIJA ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE

Informacinės technologijos tapo neatsiejama kiekvieno žmogaus gyvenimo dalimi. Komunikavimas su gyventojais irgi vyksta elektroninėje erdvėje. Bendravimą su gyventojais el. paštu ar atsakymų į jiems išskylančius klausimus, pagalbos suteikimas vyksta internetinės svetainės meniu juostos skiltyje „Klausimai – atsakymai“, „Klausimai“. Tai galima traktuoti kaip 2 lygmens paslaugą, nes gyventojams yra suteikiama reikiama informacija jiems aktualia tema. Todėl, respondentai buvo paprašyti įvertinti savo rajono savivaldybės el. paštą ir skiltį „Klausimai – atsakymai“, „Klausimai“ kaip 2 lygmens el. paslaugą balais nuo 1 iki 5 ir pakomentuoti savo pasirinkimą. Buvo pateikti 6 klausimai, kuriuose reikėjo įvertinti visuomenės ir rajono savivaldybės komunikaciją nuotoliniu būdu, pagal pateiktus kriterijus. Buvo pateiktas 1 atviro tipo klausimas (žr. 2 priedą, p. 80). Žemiau pateiktoje 3.7 lentelėje matomi vertinimo rezultatai į visus 6 klausimus.

**Rajonų savivaldybių darbuotojų visuomenės ir rajono savivaldybės
komunikacijos elektroninėje erdvėje vertinimas 2013 m.**

Klausimai:	Šiaulių raj. savivaldybės vertinimas		Kelmės raj. savivaldybės vertinimas		Radviliškio raj. savivaldybės vertinimas	
	<i>1 darbuotojas</i>	<i>2 darbuotojas</i>	<i>1 darbuotojas</i>	<i>2 darbuotojas</i>	<i>1 darbuotojas</i>	<i>2 darbuotojas</i>
1. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės el. pašto naudojimą gaunant ir suteikiant informaciją	5	5	5	5	4	5
2. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės internetinės svetainės skilties „Klausimai – atsakymai/Klausymai“ naudojimą gaunant ir suteikiant informaciją	5	5	4	4	4	4
3. Įvertinkite gyventojų aktyvumą naudojant el. paštą komunikacijai su Jūsų rajono savivaldybe	3	2	3	2	3	2
4. Įvertinkite gyventojų aktyvumą naudojant skiltį „Klausimai – atsakymai/Klausymai“ komunikacijai su Jūsų rajono savivaldybe	4	4	4	4	3	2
5. Įvertinkite gyventojų gebėjimus rašant elektroninius laiškus ar užduodant klausimus skiltyje „Klausimai – atsakymai/Klausymai“	4	4	4	4	3	1
6. Įvertinkite gyventojų etiketą rašant elektroninius laiškus ar užduodant klausimus skiltyje „Klausimai – atsakymai/Klausymai“	3	2	3	4	2	1
Bendras vertinimas	3,83 balo		3,83 balo		2,83 balo	

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad geriausiai savo rajono savivaldybės komunikaciją su visuomene elektroninėje erdvėje įvertino Šiaulių ir Kelmės rajonų savivaldybių IKT specialistai (3,83 balo). Ganėtinai prastai savo rajono savivaldybės komunikaciją su visuomene vertino Radviliškio rajono savivaldybės IKT specialistai (2,83 balo).

Plačiau aptariant vertinimo rezultatus, pastebima jog el. pašto ir skilties „Klausimai – atsakymai/Klausymai“ naudojimą gaunant ir suteikiant informaciją visų trijų savivaldybių IKT

darbuotojai įvertino teigiamai (4 – 5 balais). Galime daryti prielaidą, kad abi aukščiau paminėtos komunikacijos priemonės yra naudojamos, bet koks gyventojų aktyvumas naudojant šias priemones komunikacijai su rajono savivaldybe atskleidė kiti du sekantys klausimai.

Gyventojų el. pašto naudojimą komunikacijai su rajono savivaldybe visi savivaldybių IKT darbuotojai vertino vienodai (2 – 3 balai). Šiaulių rajono savivaldybės IKT darbuotoja sakė: „Žmonės labai mažai rašo elektroniniu paštu. Pvz. merui per mėnesį yra parašomas tik vienas laiškas“. Ši informacija buvo gauta paskambinus mero sekretoriai. Ir kitos dvi savivaldybės įvardijo, kad nesulaukia daug elektroninių laiškų, kaip priežastis įvardijo gyventojų pasyvumą, nenorą ieškoti reikiamų skyrių el. pašto adresų, baimę rašyti laiškus asmeniškai, todėl dažniau rašo į skiltį „Klausimai – atsakymai/Klausimai“. Dėl to, vertinimas skilties „Klausimai – atsakymai/Klausimai“ gyventojų naudojimo komunikacijai su rajono savivaldybe buvo ženkliai geresnis (4 balai), bent jau Šiaulių ir Kelmės rajonų savivaldybių IKT specialistų. Vieninteliai Radviliškio rajono savivaldybės IKT specialistai nepakeitė savo nuomonės ir skilties „Klausimai – atsakymai/Klausimai“ naudojimą komunikacijai vertino taip pat, kaip ir el. pašto (2 – 3 balais), komentuodami, kad naudotojų skaičius panašus. Kitų dviejų savivaldybių IKT darbuotojai pabrėžė, kad į šią skiltį sulaukia labai daug įvairaus pobūdžio klausimų. Daug rašančiųjų užsienyje gyvenantys Lietuvos piliečiai, kuriems aktualiausia informacija apie dublikatų gavimą ir pan.

Taip pat, IKT specialistai buvo paprašyti įvertinti žmonių rašančių į skiltį „Klausimai – atsakymai/Klausimai“ etiketą, raštingumą, gebėjimą formuluoti klausimus, iškilusią problemą. Šiaulių ir Kelmės rajono savivaldybių IKT darbuotojai gyventojų raštingumą, gebėjimus formuluoti klausimus, problemą įvertino 4 balais. Neskirtas maksimalus balų skaičius, nes yra gaunama sunkiai suprantamų klausimų, su daugybe gramatinių klaidų. Jei rašantieji yra jauni žmonės, jų rašymo įpročiai skiriasi, daug vertalų, žodžių sutrumpinimų. Gyventojų etiketas buvo įvertintas žemesniu balų skaičiumi, vidurkis 3 balai. Šiaulių ir Kelmės rajonų savivaldybių IKT specialistai teigė, kad didžioji dalis žmonių užmiršta mandagumą, kai juos prispaudžia bėda ir reikia greito atsakymo į rūpimus klausimus. Šiaulių rajono savivaldybės IKT darbuotoja sakė: „Žmonių etiketą labai lemia susiklosčiusios aplinkybės. Jei žmogui buvo prasta diena ir jis dar turėjo važiuoti namo netvarkytais, duobėtais keliais. Tai iš karto grįžęs namo, dar neatslūgus visoms emocijoms parašo pasipiktinusį klausimą: kada bus tvarka ir pan. Taigi yra daug priežasčių lemiančių mandagumo stoką“. Radviliškio rajono savivaldybės IKT darbuotojai skyrė mažiausius balus

(nuo 1 iki 3 balų), komentavo jog žmonės yra nemandagūs, nemoka lietuvių kalbos, daro daug gramatinių klaidų. Galime daryti išvadą, kad kiekvienos rajono savivaldybės komunikacija su gyventojais yra skirtinga. Vieni gyventojai mieliau renkasi el. pašta, kuris suteikia konfidencialumo, kitiems artimesnė skiltis „Klausimai – atsakymai/Klausimai“. Darbuotojams nėra jokio skirtumo, koku būdu į juos yra kreipiamasi, tik norėtusi, kad žmogus prašantis pagalbos būtų mandagus ir klausimus, problemas pateiktu aiškiai suformuluotas.

Po vertinamojo pobūdžio klausimų buvo pateiktas 1 atviro tipo klausimas:

1. Kas yra populiarsnis: elektroninis paštas ar skiltis „Klausimai – atsakymai“?

Radviliškio rajono savivaldybės IKT darbuotojai pasisakė, kad el. paštas jų rajono savivaldybėje populiarsnis, žmonės dažniau rašo elektroninius laiškus, nei teikia užklausas skiltyje „Klausimai – atsakymai/Klausimai“. Kelmės rajono savivaldybės IKT darbuotojai teigė, kad naudojimasis yra panašus, maždaug 40 proc. gyventojų kreipiasi el. paštu, kiti likę 60 proc. teikia užklausas jau aukščiau minimoje skiltyje. Šiaulių rajono savivaldybės IKT darbuotojai vieningai pasisakė už skilties „Klausimai – atsakymai/Klausimai“ populiarumą. Žmonių rašančių rajono savivaldybei el. paštu labai mažai. Savo pasirinkimą Šiaulių rajono savivaldybės IKT darbuotoja pagrindė skaičiais iš sistemos, kuri automatiškai padaro visų užduodamų klausimų suvestinę. Taigi, per metus yra sulaukiama apie 320 bendrųjų klausimų, 160 architektūrinių klausimų, iki 100 teisinių klausimų. Mažiausiai, apie 20, yra užduodama kultūros klausimų, to pasekmė gali būti, kad žmonės nesidomi kultūra arba viską sužino iš internete skelbiamų kultūros renginių grafiko.

Apibendrinant, galima sakyti, kad gyventojai ganėtinai vangiai komunikuoja su rajonų savivaldybių darbuotojais elektroninėje erdvėje. Tam įtakos gali turėti nedidelis kiekis pateikiamų el. paslaugų rajono savivaldybių interneto svetainėse, įgūdžių trūkumas naudojantis IKT, prioriteto teikimas bendravimui tiesiogiai, o ne nuotoliniu būdu. Vis dėlto, kai kurie gyventojai labai noriai rašo laiškus, užduota klausimus tam skirtose skiltyse, kai jiems reikia pagalbos. Reikėtų stengtis įtraukti vis daugiau gyventojų, kad jie noriai komunikotų su savo rajonų savivaldybėmis įvairiausiais klausimais.

3.4. Internetinių svetainių ir elektroninių viešųjų paslaugų tobulinimo ir plėtros galimybės

E. valdžia nėra tradicinės valdžios tęsinys, tai lyg naujas politinio valdymo globalioje erdvėje pavidalas. E. Valdžia ne tik perkelia valstybės valdymo ir administravimo procesus į elektroninę erdvę, bet ir įteisina politinius, ekonominius ir socialinius pokyčius pokyčius (Augustinaitis A. ir kt., 2009, p. 16). Todėl e. valdžia nuolat tobulėja, kartu tobulinamos ir atnaujinamos yra interneto svetainės, elektroninės paslaugos, visuomenės ir valdžios komunikacija kaip e. valdžios elementai.

Remiantis V. Domarku ir kt. (2012, p. 5) pastaraisiais metais į e. valdžios vertinimus vis dažniau įtraukiama elektroninė demokratijos ir jos vystymo galimybės. E. demokratijos kuria tokias veiklos rūšis: virtualūs bendruomenės susirinkimai, atviros diskusijos, apklausos internete, elektroninės konsultacijos ir balsavimas internetu. E. demokratija iš esmės skatina integruotų paslaugų teikimą, paslaugų kokybės gerinimą; grįžtamąjį ryšį iš piliečių, privatumo ir saugumo užtikrinimą.

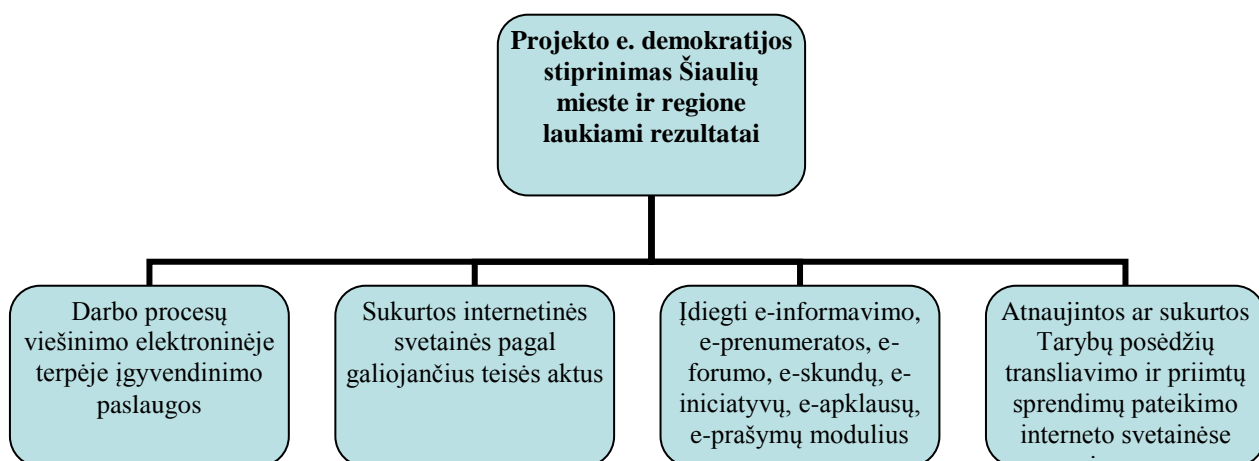
E. demoktarijos projektas „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“, kuris šiuo metu yra įgyvendinamas Šiaulių, Kelmės ir Radvilškio rajonų savivaldybse įneš daug naujovių rajonų savivaldybių interneto svetainėse. Projekto tikslas – įgyvendinti Šiaulių miesto ir regiono elektroninės demokratijos sistemą, stiprinant savivaldybių veiklos skaidrumą, efektyvumą ir visuomenės bendruomeniškumą. Projektas įgyvendinamas kartu su partneriais – Akmenės, Joniškio, Kelmės, Pakruojo, Radviliškio ir Šiaulių rajono savivaldybių administracijomis.

Projekto „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“ uždaviniai:

- Rengiamų ir priimamų teisės aktų perkėlimas į elektroninę terpę, jų aktualizavimas ir pateikimas administracijų internetiniuose tinklalapiuose (svetainėse), užtikrinant patogų paieškos mechanizmą.
- Rengiamų sprendimų projektų publikavimas, užtikrinantis tiesiogines sąsajas su įstaigų dokumentų valdymo sistemomis.
- Sudaryti sąlygas transliuoti Tarybų posėdžius, užtikrinant galimybę gyventojams susipažinti su sprendimų priėmimo eiga ir regiono politikų darbo procesu.
- Sudaryti galimybes balsavimų rezultatus pateikti savivaldybių tinklalapiuose realiu laiku, iškart po balsavimo.

- Įgyvendinti papildomas galimybes, kad gyventojai galėtų reikšti savo nuomonę įvairiais savivaldybės gyvenimo klausimais, teikti pastabas dėl vietos valdžios institucijų rengiamų teisės aktų, susipažinti su aktualia, operatyvia ir lengvai pasiekama informacija apie vietos valdžios institucijų rengiamus ir priimtus sprendimus, diskutuoti, keistis nuomonėmis.

Projekto įgyvendinimas prasidėjo nuo 2009 m. gruodžio 1 d. ir tęsis iki 2013 m. rugpjūčio 31 d. Šiuo metu Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėse šis projektas jau artėja link pabaigos, todėl labai greitai bus galima įvertinti ar visi uždaviniai buvo įgyvendinti. Bendras viso projekto biudžetas –2 037 149,00 Lt, iš jų ES struktūrinių fondų buvo finansuota – 1 731 576,65 Lt, LR Valstybės biudžeto lėšų – 305 572,35 Lt. Pastebime, kad ES fondai finansavo didžiąją dalį projekto. Todėl labai svarbu, kad lėšos, skirtos šiam projektui, buvo įsisavintos tikslingai. Įgyvendinus šį projektą bus paremtos 7 savivaldybės. Projekto e. demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione laukiami rezultatai pavaizduoti 3.1 paveikslėlyje.

3.1 pav. Projekto e. demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione laukiami rezultatai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“ projektą NR. VP2-3.1-IVPK-05-R-61-001.

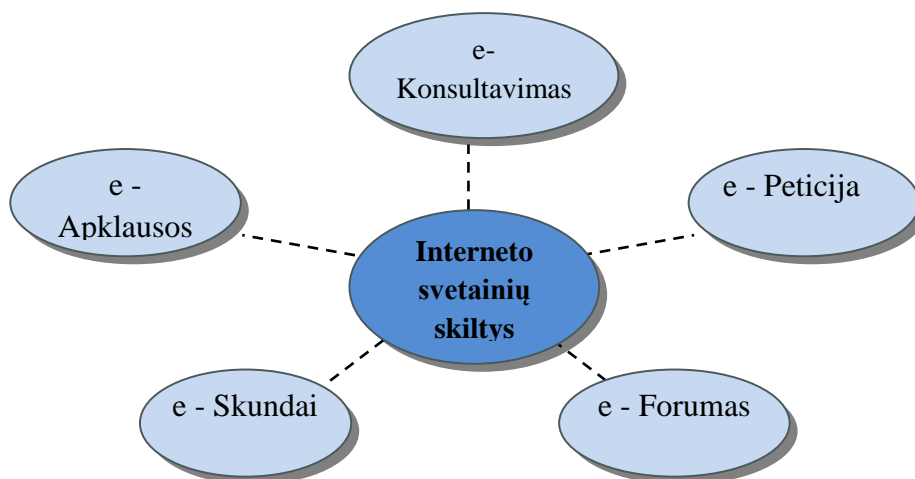
Remiantis šio projekto aprašu yra tikimasi, kad bus pasiekta aukščiau paminėtų rezultatų ir jų dėka bus paremtos interaktyvios elektroninės viešosios paslaugos, sukurta elektroninių paslaugų vartotojų, teigiamai vertinančių šias elektronines paslaugas dalis (po 2 metų nuo atitinkamų elektroninių paslaugų sukūrimo 70 proc.). Galime daryti išvadą, kad yra stengiamasi šiuo projektu pritraukti daugiau vartotojų į rajonų savivaldybių, miesto savivaldybių interneto svetaines, nes atlikta darbuotojų apklausa atskleidė, kad jų yra labai

nedaug ir mažėjimo tendencija nesitraukia. Tikimasi padidinti savivaldybėse teikiamų elektroninių viešųjų paslaugų skaičių, kuris šiuo metu yra labai mažas, tai atskleidė Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių atlikta analizė.

Projekto įgyvendinimui savivaldybės gavo dvi technines užduotis, kurios turi būti įvykdytos iki 2013 m. rugpjūčio 31d. Pirmą techninę užduotį: „Interneto svetainių (su turinio valdymo sistemomis ir reikalinga programine įranga) sukūrimo ir įdiegimo paslaugos pirkimo techninė užduotis“ (žr. 4 priedą, p. 87). Antrą techninę užduotį: „Kompiuterinės technikos bei konferencijų ir programinės įrangos pirkimo techninė užduotis“ (žr. 5 priedą, p. 106). Abi šias užduotis aptarsime plačiau ir išskirsime, kokios naujovės ir kokie pakitimai bus įgyvendinti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainėse ir jose teikiamoms el. viešosioms paslaugoms.

Pirmoji techninė užduotis įgyvendins informacijos sklaidą socialiniuose tinkluose (Facebook, Twitter ir t.t.). Bus įdiegtas komentavimas iš socialinių tinklų (pvz.: Facebook). Tokios naujovės gali padėti pritraukti daugiau jaunų žmonių, nes daugelis jų iš dalies yra „priklausomi“ nuo socialinių tinklų. Taip pat, šitokią naujovę galima traktuoti kaip pastangas neatsilikti nuo to, kas šiuo metu yra populiaru ir pasinaudoti tuo pritraukiant naujų žmonių, kurie noriai lankysis rajonų savivaldybių interneto svetainėse ir naudosis jų teikiamomis paslaugomis. Atsiranda reikalavimas, kuris teigia, kad pritaikymas neįgaliesiems yra privalomas, kurio nėra Radviliškio rajono savivaldybės internetinėje svetainėje. Reikės vadovautis neįgaliesiems pritaikytų interneto tinklalapių kūrimo, testavimo, įvertinimo metodinėmis rekomendacijomis, patvirtintomis IVPK prie LR Vyriausybės direktoriaus 2004 metų kovo 31 dienos įsakymu Nr. T-40. Galime daryti išvadą, kad Radviliškio rajono savivaldybė per tiek laiko nesugebėjusi padaryti savo svetainėje pritaikymo neįgaliesiems, šio projekto metu bus priversta tai įgyvendinti.

Atsiras ir naujos skiltys, kurios pakeis senas skiltis: diskusijos, klausimai – atsakymai, forumai ir t.t. Žemiau pateiktas paveikslėlis iliustruoja naujas skiltis, kurios atsiras internetinėse svetainėse po elektroninės demokratijos projekto įgyvendinimo (žr. 3.2 pav.).

3.2 pav. E. demokratijos projekto inicijuotos naujos skiltys rajono savivaldybių interneto svetainėse

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal „Interneto svetainių (su turinio valdymo sistemomis ir reikalinga programine įranga) sukūrimo ir įdiegimo paslaugos technine užduotį“ (2013).

Naujos skiltys išvardytos 3.2 paveikslėlyje suteiks gyventojams galimybę būti kur kas arčiau valdžios institucijų ir patiems iš dalies atstovauti savo interesus. Be to, rajonų savivaldybių interneto svetainėse turi būti:

- Spausdinimo funkcija;
- Paieška;
- Automatiškai atsinaujinantis planas (struktūra);
- Interneto svetainės lankytojų lankomumo statistika ir peržiūra;
- Galimybė pateikti turinį skirtingomis kalbomis;
- Galimybė lankytojams registruotis į svetainę TVS (turinio valdymo sistema) pagalba.

Bus taikomi įvairūs reikalavimai moduliams: „Pranešimai spaudai“, „Paveiksliukų“, „Dokumentų“, „Aktualijų siuntimas el. paštu“ (žr. 4 priedas, p. 87). Visi šie reikalavimai yra reikalingi, nes tik juos įgyvendinus pavyks pasiekti visų rezultatų, kurie minimi projekte.

Antrosios „Kompiuterinės technikos bei konferencijų ir programinės įrangos pirkimo techninės užduoties“ (žr. 5 priedas, p. 106) dėka bus įsigyta techninės ir programinės įrangos, kuri įgyvendins 3.8 lentelėje pateiktas funkcijas.

Techninės ir programinės įrangos funkcijos

Funkcijos	
Valdyti posėdį:	Gauti/sukurti, koreguoti, valdyti darbotvarkę ir atvaizduoti ją išvesties įrenginiuose; vykdyti posėdį ar konferenciją pagal nustatytą darbotvarkę; valdyti posėdžio dalyvių pasisakymus/diskusijas; vykdyti balsavimą identifikuojant kiekvieną posėdžio narį su kortele ar be jos ir pateikti detalius balsavimo rezultatus.
Įrašyti, transliuoti, archyvuoti ir pateikti peržiūrai posėdžio ar konferencijos vaizdinę ir garsinę medžiagą:	Įrašyti posėdžio vaizdą ir garsą, pagal posėdžio klausimus ir pasisakančius asmenis; transliuoti posėdį ar konferenciją realiu laiku interneto svetainėje; pateikti posėdžio ar konferencijų vaizdo/garso įrašus interneto svetainėje su paieškos ir peržiūros funkcijomis. PVP sistemoje suformuoti tinkamo formato bylą, kurioje saugomi posėdžio duomenys ir darbotvarkė.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal „Kompiuterinės technikos bei konferencijų ir programinės įrangos pirkimo techninė užduotį“ (2013).

Šiaulių, Kelmės, Radviliškio rajonų savivaldybės įsigys apie 13 vnt. įvairios techninės ir programinės įrangos. Visa įsigyta įranga padės įgyvendinti 3.8 lentelėje paminėtas funkcijas. Nauja įranga užtikrins kokybiškesnę ir greitesnę darbą, interneto svetainių, el. paslaugų, informacijos tikslumą ir efektyvumą.

Apibendrinant, galima sakyti, kad po šio projekto įgyvendinimo daug kas pasikeis – tikėtina – į gerąją pusę, jei tik skirtos lėšos bus panaudotos tikslingai. Žmonės bus labiau įtraukti į savivaldybėms priskirstų funkcijų įgyvendinimą, veiklą. Tai padidins pasitikėjimą savivaldos institucijomis ir pačios savivaldybės, esančios Šiaulių apskrityje, bus įpareigotos geriau vykdyti savo funkcijas. Naujos techninės ir programinės įrangos įsigijimas padidins interneto svetainėse teikiamų paslaugų kokybę ir kiekį.

IŠVADOS

1. Elektroninės viešosios paslaugos pastaruoju metu tapo dominuojančia veiklos rūšimi, tiek kiekybine išraiška, tiek savo poveikiu kasdieniniam žmonių gyvenimui ir poreikių tenkinimui. Jos yra neatsiejama elektroninės valdžios sampratos dalis. Elektroninės viešosios paslaugos – tai teisės aktais reglamentuojamas bendravimo procesas, kurio esmė viešojo administravimo funkcijų realizavimas tarp šių paslaugų teikėjų ir gavėjų, vykdomas paslaugų gavėjo buvimo vietoje skaitmeniniu pavidalu, nuotoliniu būdu per internetą bei kitomis telekomunikacijų priemonėmis. Atlikus mokslinės literatūros šaltinių analizę buvo pateikti trys skiriamieji elektroninių viešųjų paslaugų bruožai. Į elektroninę erdvę yra perkeliamos visos paslaugos, kokias tik gali teikti valdžios institucijos savo piliečiams (prašymų pateikimas, pajamų, turto deklaravimas, mokesčių mokėjimas ir pan.). Perkėlimas yra skirstomas į 5 lygmenis. Naujausias penktasis lygmuo atsirado 2007 metais, bet jis dar mažai kur taikomas. Išsiaiškinta, kad pirmenybė yra teikiama paslaugoms, kurios turi didžiausią visuomeninę naudą. Darbe buvo pateikta 12 elektroninių viešųjų paslaugų gyventojams ir 8 elektroninės viešosios paslaugos verslo subjektams. Buvo atlikta jų analizė, kuri leido nustatyti paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę lygį ir lygių kaitą.

2. Teisės aktų, reglamentuojančių elektronines viešąsias paslaugas, jų tiekėjus ir vartotojus, apžvalga ir analizė atskleidė, kad teisės aktų, reglamentuojančių elektronines viešąsias paslaugas ir jų teikimo aspektus, yra ganėtinai daug. Tačiau išanalizavus pagrindinius elektronines viešąsias paslaugas reglamentuojančius dokumentus nustatyta, kad dokumentuose beveik neskiriama dėmesio platesniems su elektronine valdžia susijusiems procesams, tokiems kaip komunikavimo ir bendravimo tarp valdžios institucijų ir piliečių skatinimas, panaudojant informacines ir telekomunikacijų technologijas. Būtina pabrėžti, kad e. valdžios, IKT tobulėjimas ateityje paskatins naujų teisės aktų atsiradimą. IKT kasdien darosi vis tobulesnės, sudėtingesnės, todėl yra būtinas jų teisinis reguliavimas ir kontrolė.

3. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių ir jų interneto svetainių analizė atskleidė, kad rajonų savivaldybių interneto svetainės atlieka svarbų vaidmenį teikiant informaciją ir elektronines viešąsias paslaugas gyventojams. Remiantis IVPK ir 2003 m. LR Vyriausybės nutarimu (Žin. 2003, Nr. 38-17-39) buvo nustatyti Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių esminiai trūkumai (pvz. pasigendama informacijos apie finansines ataskaitas, administracijos padalinius, vadovų strateginius tikslus, uždavinius

ir pan.), kurie parodė dar tobulintinas sritis. Pastebėta, kad dažnai kriterijai pavadinti kitaip nei nustatyta struktūros reikalavimuose. Visų rajonų savivaldybių elektroninės viešosios paslaugos teikiamos dažniausiai pirmuoju, antruoju lygiais, rečiau trečiuoju. Nėra nei vienos viešosios paslaugos, kuri būtų teikiama ketvirtuoju ar penktuoju lygiu. Taip pat, pastebimas elektroninių viešųjų paslaugų mažėjimas rajonų savivaldybių interneto svetainėse, kurį įtakoja elektroninių paslaugų perkėlimas į www.epaslaugos.lt, www.verslovartai.lt, www.epilietis.eu ir t.t.

4. Atlikus Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių IKT darbuotojų apklausą nustatyta, kad el. paštas, kaip vienas iš elektroninės valdžios įgyvendinimo instrumentų, ryšiui su rajonų savivaldybių gyventojais, nėra plačiai naudojamas Šiaulių, Kelmės ar Radviliškio rajonų savivaldybėse. Populiareesnės komunikacijos priemonės rajonų savivaldybėse bendraujant su gyventojais šiuo metu yra skiltys „Klausimai – atsakymai“, „Klausimai“. Taip pat buvo įvardinti interneto svetainių, elektroninių paslaugų ir komunikacijos nuotoliniu būdu trukūmai.

REKOMENDACIJOS

1. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių analizė atskleidė, kokie bendrieji reikalavimai interneto svetainėms nėra neįgyvendinti. Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybėms derėtų atsižvelgti į šia analizę ir iki kito IVPK svetainių vertinimo įvykdyti trūkstamus reikalavimus. Toks interneto svetainių patobulinimas užtikrintų Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių interneto svetainių 100 proc. atitikimą vyriausybės keliamiems bendriesiems reikalavimams interneto svetainėms. Tai turėtų įtakos ir el. viešųjų paslaugų kokybei ir prieinamumui jų naudotojams (gyventojams).
2. Remiantis interviu metu surinktais duomenimis, Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių darbuotojams trūksta kompetencijos teikiant elektronines viešąsias paslaugas ir taikant IKT jiems priskirtoms veikloms įgyvendinti. Todėl reikėtų daugiau mokymų, seminarų, kuriuose būtų mokoma apie elektroninės valdžios instrumentų naudojimą, apie elektroninės valdžios naudą, kad rajonų savivaldybių darbuotojai suprastų, jog tai nėra apsunkinanti darba priemonė. Mokymai, bei seminarai galėtų būti rengiami rajonų savivaldybių salėse, kuriose telpa daug žmonių. Galėtų būti viešai paskelbta informacija apie numatomus mokymus, seminarus, kuriose galėtų dalyvauti ir gyventojai.
3. Empirinis tyrimas atskleidė, kad nėra atsižvelgiama į rajonų savivaldybių informacinių ir komunikacijų technologijų skyrių darbuotojų pastabas, nuomonę. Turėtų būti atsižvelgta į IKT darbuotojų pastabas. IKT darbuotojas, kurio darbo specifika yra interneto svetainės administravimas, duomenų apsauga, visuomenės informavimo funkcija, aptarnavimas elektroninėmis viešosiomis paslaugomis įžvelgia tam tikrų trūkumų, kurių nepastebi kiti rajono savivaldybės darbuotojai, kurių darbo pobūdis kitoks. IKT skyrių darbuotojai turėtų būti išklaustyti, pasakyti pastebimus trūkumus rajono savivaldybės administracijos direktoriui, pavaduotojui ar kitiems skyriams, tokiu būdu trūkumai būtų pašalinti iš savivaldybių internetinės svetainės, teikiamos elektroninės viešosios paslaugos atitiktų visus reikalavimus 100 proc.
4. Tyrimas atskleidė, kad gyventojai labai vangiai lankosi rajonų savivaldybių interneto svetainėse. Norint pritraukti daugiau vartotojų būtų galima rengti susitikimus su gyventojais, kurių metu būtų suteikta informacija apie interneto svetainių naudą (pvz. sutaupomas laikas, pinigai, prieinamumas visa parą, patogumas, visa informacija vienoje vietoje, korupcijos

prevencija ir pan.). Taip pat IKT specialistai galėtų padėti gyventojams padidinti ar įgyti naujų įgūdžių elektroninėje erdvėje, šiuo atveju rajono savivaldybės interneto svetainėje.

5. Remiantis interviu metu surinktais duomenimis, informacinių ir komunikacinių technologijų darbuotojams ir kitų skyrių darbuotojams trūksta motyvacijos, kompetencijos. Viešojo sektoriaus darbuotojai paprastai būna menkai suinteresuoti naujovių įgyvendinimu ir plitimu. Vyrauja tiesioginio ryšio nebuvimas tarp naujovių įdiegimo ir naudos patiems tarnautojams. Sakoma, kad viešojo sektoriaus transformacija sutaupo mokesčių mokėtojų lėšas. Reikia mažiau tarnautojų, visos paslaugos suteikiamos greičiau. Deja reikia pastoviai skirti lėšas ir tarnautojų apmokymui, motyvacijos kėlimui. Darbuotojų motyvavimas yra būtinas procesas, tobulinant santykį tarp veiklos vertinimo ir darbo užmokesčio. Galėtų būti įvestas atitinkamas darbuotojų vertinimas, mokymas. Socialinis garantas bei pastovus ekonominio saugumo jausmas, suvokimas, kad jų atliekama veikla naudinga visuomenei rajonų savivaldybių darbuotojams suteikia pranašumą ir tai galėtų būti viena efektyviausių skatinimo priemonių gerinanti darbinę veiklą.

LITERATŪRA

Specialioji (mokslinė) literatūra:

1. Augustinaitis A., Rudzkienė V., Petrauskas R. A., Dągytė I., Martinaitytė E., Leichteris E., Malinauskienė E., Višnevskā V., Žilionienė. (2009). Lietuvos e.valdžios gairės: ateities įžvalgų tyrimas. Vilnius.
2. Andrisani P., Haki A., Savas E. (2002). New Public Management : Lessons from innovating Governors and Mayors. Norwell, Mass.: Kluwer.
3. Bagdonienė, L., Hoponienė, R. (2005) Paslaugų marketingas ir vadyba. Kaunas.
4. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. (2008). Kokybinių tyrimų metodologija. Socialinių mokslų kolegija.
5. Brown, D. (2006). Electronic Government and Public Administration. Viešasis administravimas Nr. 2 (10), p. 61-68.
6. Budd, L., Harris, L. (2008). e-Governance. Managing or Governing. USA.
7. Daniėlienė R., Danielius P., Limanauskas I., Šimanauskienė V. (2004). Darbo kompiuteriu elektroninėje prekyboje pagrindai. Mokomoji knyga. Kaunas: technologija.
8. Domarkas V., Laukaitytė A., Mačiukas V. (2012). Lietuvos Respublikos savivaldybių interneto svetainių išsvystymo lygio vertinimas. Viešoji politika ir administravimas. Nr. 11, p. 23-36.
9. Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., Tinkler, J. (2008) Digital Era Governance. New York (N.Y.): Oxford University Press.
10. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Vyriausybės (2002). Elektroninė vyriausybė: viešosios elektroninės paslaugos, valstybės registrai, valstybinio sektoriaus kompiuterizavimas. Vilnius: UAB "Baltijos kopija".
11. Latif Al-Hakim (2007). Global e-government: theory, applications and benchmarking. Hershey: Idea Group Publishing.
12. Macintosh, A. (2006). eParticipation in policy-making: the research and the challenges .Exploiting the knowledge Economy: Issues, Applications, Case Studies. Amsterdam: IOS Press.
13. Miller Frederic P., Agnes F. Vandome, John McBrewster. (2009). E- participation. USA: Alphascript.
14. Johns N. (1999) What is this thing called service?European Journal of Marketing. Nr. 33, p. 958-973.

15. KYK serija (2005). Lietuvos miestai. Kaunas: Neolitas.
16. Lietuvos Statistikos Departamentas (2012). Informacinės technologijos Lietuvoje. Vilnius.
17. Obrazcovas, V., Savas, E. S. (2009). Viešųjų paslaugų privatizavimas: praktika ir patirtis. MRU: Vilnius.
18. Smith, A. (1776). The Wealth of Nations. Scotland
19. Stačiokas, R., Rimas, J. (2002). Lietuvos savivaldybių raida ir veiklos finansavimas. Kaunas.
20. Stanback, T. M. (1979). Understanding the Service Economy (Policy Studies in Employment & Welfare). USA
21. Žilionienė, I. (2004). Elektroninės demokratijos ir valdžios iniciatyvos Europos Sąjungos ir Lietuvos viešajame administravime. Viešoji politika ir administravimas. Nr. 9, 64-65.

Teisės aktai ir kiti norminiai dokumentai:

22. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014.
23. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262.
24. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1945.
25. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 91-2832.
26. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 65-2380.
27. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas // Valstybės žinios. 2004, Nr.69-2382.
28. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas // Valstybės žinios. 1996, Nr. 71-1706; 2006, Nr. 82-3254.
29. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių gynimo įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 94-1833; 2000, Nr. 85-2581.
30. 1997 m. rugsėjo 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose” // Valstybės žinios. 1997, Nr. 83-2075.
31. 2001 m. vasario 28 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo” // Valstybės žinios. 2001, Nr. 229.
32. 2003 m. balandžio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms” // Valstybės žinios. 2003, Nr. 38-17-39.

33. 2004 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1276 „Dėl Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo koncepcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 151-5497.
34. 2007 m. rugpjūčio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 881 „Dėl galimybės pasiekti neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją panaikinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2007, Nr. 94-3784.
35. 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB „Dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis“ // OL 1997 m. 15 skyrius, 3 tomas.
36. 1998 m. liepos 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 98/48/EB iš dalies keičianti Direktyvą 98/34/EB „Nustatančią informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką“ // OL 1998 m. L 217, 13skyrius, 21 tomas.
37. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2000/31/EB „Dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje“ // OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 25 tomas.
38. 2004 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas EB Nr. 2006/2004 „Dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo“ // OL 2004 m.
39. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2005/29/EB „Dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje“ iš dalies keičianti Tarybos direktyvą Nr. 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas Nr. 97/7/EB, 98/27/EB bei Nr. 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą Nr. 2006/2004/EB // OL 2005 m.
40. 2001 m. rugpjūčio 17 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Nr. 258 „Dėl daiktų pardavimo ir paslaugų teikimo, kai sutartys sudaromos naudojant ryšio priemones, taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2001, Nr. 61-2193.
41. 2004 m. balandžio 30 d. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-148 „Dėl pavyzdinio savivaldybių institucijų ir įstaigų teiktinų naudojant skaitmenines technologijas viešųjų paslaugų sąrašo patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2004 Nr. 78-2750.
42. 2004 m. balandžio 21 d. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos viršininko įsakymas Nr. 40-1319 „Dėl gyventojų deklaracijų ir prašymų formų teikimo elektroniniu būdu“ // Valstybės žinios. 2004, Nr. 40-1319.

43. 2010 m. birželio 14 d. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymas Nr. 3-376 „Dėl viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę veiksmų iki 2012 m. plano patvirtinimo”.

Internetiniai šaltiniai:

44. Communication from the commission on the council, the European parliament, the European economic and social committee and the committee of the regions (2003). [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0060:en:NOT>>.
45. Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione Nr. VP2-3.1-IVPK-05-R-61-001 (2009-2013). Europos Sąjunga. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.siauliai.lt/investicijos/12.pdf>>.
46. Elektroninė valdžia Lietuvoje ir jos kokybė (2010). Kvalitetas.lt. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.kvalitetas.lt/lt/gyvenimo-kokybe-viesojo-sektorius-pjuvis/79>>.
47. Elektroninės viešosios paslaugos (2013). Apklausa.lt. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://apklausa.lt/f/elektronines-viesosios-paslaugos-l8z6tp6/answers>>.
48. Elektroninės valdžios plėtra Lietuvoje (2007). InfoBalt. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-07]. Prieiga per internetą: <<http://archyvas.infobalt.lt/main.php?&s=62&i=7518>>.
49. Elektroninės valdžios Lietuvoje būklė ir perspektyvos (2006). Lietuvos laisvosios rinkos institutas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-13]. Prieiga per internetą: <www.lrinka.lt/uploads/files/dir19/17_0.php>.
50. Elektroninės valdžios vartai (2012). [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-12]. Prieiga per internetą: <<https://www.epaslaugos.lt>>.
51. E. paslaugos patogesniai gyvenimui (2011). Informacinės plėtros komitetas prie LR vyriausybės. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-15]. Prieiga per internetą: <http://www.ivpk.lt/uploads/Leidiniai/e_paslaugos%20patogesniai%20gyvenimui_leidiny.pdf>.
52. Išaugo valstybės institucijų teikiamų paslaugų perkėlimo į internetą lygis (2012). Informacinės visuomenės plėtros komitetas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.ivpk.lt/news/1758/34/Isaugo-valstybes-instituciju-teikiamu-paslaugu-perkelimo-i-interneta-lygis>>.

53. Kelmės rajono savivaldybė (2013). [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.kelme.lt>>.
54. Pagrindinių elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų vertinimas: 2011 m. tyrimo ataskaita (2012). Informacinės plėtros komitetas prie LR vyriausybės. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.ivpk.lt/uploads/Leidiniai/Pagrindiniu%20ePaslaugu%20vertinimas_2012%20tyrimo%20ataskaita.pdf>.
55. Pagrindinių viešųjų paslaugų, teikiamų informacinėmis technologijomis, esamos būklės analizė (2009). Vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-12]. Prieiga per internetą: <http://www.vrm.lt/fileadmin/Padaliniu_failai/Viesojo_administravimo_dep/Galutine_ataskaita.pdf>.
56. Petrauskas, R., (2009). E. Valdžia ir e. Paslaugos. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-15]. Prieiga per internetą: <http://rpetraus.home.mruni.eu/wp-content/uploads/2009/01/ev-ep-evvmn-pap-medz-2.pdf>
57. Radviliškio rajono savivaldybė (2013).[interaktyvus]. [žiūrėta 2012-12-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.radviliskis.lt>>.
58. Savivaldybių institucijų teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų tyrimo ataskaita (2007). Informacinės plėtros komitetas prie LR vyriausybės. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-18]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/IVPK_18.pdf>.
59. Statistika (2013). Informacinės visuomenės plėtros komitetas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.ivpk.lt/news/1861/61/75-proc-Lietuvos-gyventoju-naudojasi-kompiuteriais-ir-73-proc---internetu>>.
60. Šiaulių rajono savivaldybė (2013). [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-10]. Prieiga per internetą: < <http://www.siauliai-r.sav.lt>>.
61. Teritorija ir gyventojų skaičius (2013). Lietuvos statistikos departamentas [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010211&P Language=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=3767&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>>>.

62. The role of e Government for Europe's future (2003). Europos Komisija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-02-21]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0567:FIN:EN:PDF>>.
63. United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts (2005). United Nations. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-02-21]. Prieiga per internetą: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/06-57452_Ebook.pdf>
64. Valdžios elektroniniai vartai (2013). Teisės forumas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-21]. Prieiga per internetą: <<http://www.teisesforumas.lt/index.php/it-teise/224-valdzios-elektroniniai-vartai.html>>.
65. Valstybės institucijų interneto svetainių tyrimo ataskaita (2012). Informacinės plėtros komitetas prie LR vyriausybės. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-02-22]. Prieiga per internetą: <http://www.ivpk.lt/uploads/Bendrieji%20reikalavimai/2012%20Bendruju_reikalavimu_tyrimo_ataskaita.pdf>.
66. Viešosios paslaugos internete (2012). Technologijos.lt. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-01-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.technologijos.lt/n/mtl?t=/5620/5623/5745/5775/6133&l=5&r=>>>.
67. Web Based Survey on Electronic Public Services. Report of the 6th Measurement (2006). Online availability of public services: How Europe Progressing? [interaktyvus] [Žiūrėta 2013-01-04]. Prieiga per internetą: <ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/benchmarking/online_availability_2006.pdf>.

PRIEDAI

1 priedas

Viešosios ir administracinės paslaugos gyventojams:

1. Pajamų mokesčio deklaravimas
2. Laisvų darbo vietų paieška
3. Socialinės apsaugos pašalpos:
 - 3.1. Nedarbo socialinio draudimo išmokos
 - 3.2. Pašalpa vaiko išlaikymui
 - 3.3. Išlaidos medikamentams (kompensacijų grąžinimas)
 - 3.4. Socialinės stipendijos
4. Asmens dokumentai
 - 4.1. Pasas
 - 4.2. Vairuotojo pažymėjimas
5. Automobilių registravimas
6. Leidimai statyboms
7. Pareiškimai policijai
8. Viešosios bibliotekos: katalogų prieinamumas
9. Pažymėjimai: gimimo liudijimas ir santuokos liudijimas
10. Priėmimas į aukštąsias mokyklas
11. Gyvenamosios vietos deklaravimas
12. Su sveikatos apsauga susijusios paslaugos

Viešosios ir administracinės paslaugos verslui:

1. Socialinės įmokos
2. Pelno mokestis
3. Pridėtinės vertės mokestis
4. Naujos įmonės registravimas
5. Duomenų pateikimas statistikos biurams
6. Muitinės deklaracijos
7. Su aplinkosauga susiję leidimai
8. Viešieji pirkimai

Interviu protokolas rajonų savivaldybių, turinčių internetines svetaines, darbuotojams

INTERVIU PROTOKOLAS NR.

Respondentas:.....

(rajono savivaldybės administracijos darbuotojas, pareigos)

Interviu data / laikas:

Interviu trukmė (apytiksliai min):

Interviu vieta:

Interviueris: Simona Grigalaitytė

**I. TYRIMO SRITIS – RAJONO SAVIVALDYBĖS INTERNETINĖS SVETAINĖS
VERTINIMAS.**

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu 2003 metais buvo patvirtintas aprašas „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašas“. Aprašas nurodo reikalavimus: bendrosioms nuostatoms, struktūrai, informacijai. Todėl, prašau Jūsų įvertinti savo rajono savivaldybės internetinę svetainę balais nuo 1 iki 5 ir pakomentuoti savo pasirinkimą:

1. Įvertinkite internetinės svetainės bendrąsias nuostatas (adresų sritis, pritaikymas neįgaliesiems, reklama, buveinės adresas, registras, PVM mokėtojo kodas ir kt.):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

2. Įvertinkite internetinės svetainės struktūrą (teisinė informacija, teisės aktai, veikla, nuostatai, vadovų darbotvarkės, viešieji pirkimai ir kt.):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

3. Įvertinkite internetinės svetainės pateikiamą informaciją (vadovo nuotrauka ir aprašymas, priimamojo informacija, kiekvieno darbuotojo atliekamos funkcijos ir kt.):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

4. Įvertinkite internetinės svetainės dizainą (spalvas, šriftą, meniu juostų išdėstymą ir kt.):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

5. Įvertinkite rajono savivaldybės skiriamų lėšų pakankamumą internetinės svetainės priežiūrai:

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

6. Kaip manote ar rajono savivaldybės internetinės svetainės struktūros, informacijos ir bendrieji reikalavimai nėra per griežti? Jei taip, pakomentuokite.

.....
.....

7. Ar Jums yra tekę lankytis Šiaulių, Kelmės ir Radviliškio rajonų savivaldybių internetinėse svetainėse? Jei taip, gal turite kokių pastebėjimų (trūkumai ar privalumai).

.....
.....

II. TYRIMO SRITIS – RAJONO SAVIVALDYBĖS INTERNETINĖJE SVETAINĖJE TEIKIAMOS E. PASLAUGOS.

Elektroninės viešosios paslaugos — tai teisės aktais reglamentuojamas bendravimo procesas, kurio esmė viešojo administravimo funkcijų realizavimas, tarp šių paslaugų teikėjų ir gavėjų, vykdomas paslaugų gavėjo buvimo vietoje skaitmeniniu pavidalu, nuotoliniu būdu per internetą bei kitomis telekomunikacijų priemonėmis. El. paslaugos yra skirstomos į 5 lygmenis. 1 lygmuo – informacinio pobūdžio paslaugos. 2 lygmuo – dalinė mokėjimo operacija. 3 lygmuo – dalinis interaktyvumas. 4 lygmuo – pilnas interaktyvumas. 5 lygmuo – automatinis paslaugos suteikimas. Jūsų rajono savivaldybės internetinėje svetainėje yra skiltis „Paslaugos”. Todėl, prašau įvertinti Jūsų rajono savivaldybės teikiamas el. paslaugas balais nuo 1 iki 5 ir pakomentuoti savo pasirinkimą.

1. Įvertinkite rajono savivaldybės teikiamų el. paslaugų kokybę ir naudojimą, kurios nurodytos internetinės svetainės skiltyje „informacijos rinkmenos” (Informacija apie išduotus leidimus, licencijas ir kt.):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

2. Įvertinkite rajono savivaldybės teikiamų el. paslaugų kokybę ir naudojimą, kurios nurodytos internetinės svetainės skiltyje „Prašymai/Prašymų pavyzdžiai” (Prašymai dėl licencijų, leidimų išdavimo, pašalpos skyrimo, dėl želdinių ir kt.):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....
3. Įvertinkite rajono savivaldybės teikiamų el. paslaugų kokybę ir naudojimą, kurios nurodytos internetinės svetainės skiltyje „viešosios ir administracinės paslaugos“ (paslaugų techninės informacijos pateikimas, informacija interesantui, prašymo forma, paslaugos proceso aprašymas, atlikimo eiga, dokumentų formos, kurias reikia pildyti):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

4. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės darbuotojų kompetenciją teikiant e. paslaugas:

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

5. Iš visų viešųjų institucijų yra surinkta didžioji dalis el. paslaugų ir perkelta į internetinę svetainę www.epaslaugos.lt (elektroniniai valdžios vartai). Kaip Jūs vertinate šią internetinę svetainę? Ar atsiradimas palengvino viešųjų institucijų darbą, šiuo atveju Jūsų rajono savivaldybės? Jei taip, įvardinkite kaip palengvina.

.....
.....

6. Šiuo metu rajonų savivaldybėse įgyvendinamas naujas elektroninės demokratijos projektas. Kokie pasikeitimai numatomi po šio projekto įgyvendinimo? Ar šis projektas turės kokios nors įtakos el. paslaugoms, jų teikimui? Jei taip, kokios įtakos, kas pasikeis.

.....
.....

III. TYRIMO SRITIS – VISUOMENĖS IR RAJONO SAVIVALDYBĖS KOMUNIKACIJA ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE

Informacinės technologijos tapo neatsiejama Jūsų darbo dalimi. Komunikavimas su gyventojais vyksta elektroninėje erdvėje. Bendravimą su gyventojais el. paštu ar atsakymų jiems iškylančius klausimus, pagalbos suteikimas vyksta ir Jūsų internetinės svetainės meniu juostos skiltyje „Klausimai – atsakymai/Klausimai“. Tai galėtumėme traktuoti kaip 1 lygmens paslaugą, nes gyventojams yra suteikia reikiama informacija jiems aktualia tema, klausimu. Todėl, prašau Jūsų įvertinti e. pašta ir skiltį „Klausimai – atsakymai/Klausimai“ kaip 1 lygmens e. paslaugą balais nuo 1 iki 5 ir pakomentuoti savo pasirinkimą.

1. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės el. pašto naudojimą gaunant ir suteikiant suteikiant informaciją:

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

2. Įvertinkite Jūsų rajono savivaldybės internetinės svetainės skilties „Klausimai – atsakymai/Klausimai“ naudojimą gaunant ir suteikiant suteikiant informaciją:

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

.....
.....

3. Įvertinkite gyventojų aktyvumą naudojant el. paštą komunikacijai su Jūsų rajono savivaldybe:

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

-
.....
4. Įvertinkite gyventojų aktyvumą naudojant skiltį „Klausimai – atsakymai/Klausymai” komunikacijai su Jūsų rajono savivaldybe:

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

-
.....
5. Įvertinkite gyventojų gebėjimus rašant elektroninius laiškus ar užduodant klausimus skiltyje „Klausimai – atsakymai/Klausimai” (raštingumą, gebėjimą formuluoti klausimus, iškilusią problemą, situacijos aprašymą):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

-
.....
6. Įvertinkite gyventojų etiketą rašant elektroninius laiškus ar užduodant klausimus skiltyje „Klausimai – atsakymai/Klausimai” (ar žmonės mandagūs ir kt.):

O 1 O 2 O 3 O 4 O 5

Pakomentuokite savo vertinimą:

-
.....
7. Kas yra populiariesnis: elektroninis paštas ar skiltis „Klausimai – atsakymai”?

Ačiū už atsakymus. Geros dienos

Šiaulių rajono savivaldybės administracijos struktūra

Administracijos direktorius		
Administracijos direktoriaus pavaduotojas		
Aplinkos apsaugos skyrius	Informatikos skyrius	Švietimo ir sporto skyrius
Architektūros ir urbanistikos skyrius	Investicijų skyrius	Turto valdymo skyrius
Archyvas	Jaunimo reikalų koordinatorius	Ūkio ir transporto skyrius
Bendrųjų reikalų skyrius	Juridinis skyrius	Vaiko teisių apsaugos skyrius
Buhalterija	Kultūros paveldo skyrius	Vyriausiasis sanitarijos inspektorius
Centralizuotas vidaus audito skyrius	Kultūros skyrius	Vyriausiasis specialistas
Civilinės metrikacijos skyrius	Savivaldybės gydytojas	Vyriausiasis specialistas
Ekonomikos ir verslo plėtros skyrius	Seniūnijos	Žemės ūkio skyrius
Finansų skyrius	Socialinės paramos skyrius	
Informacijos tarnyba		

Kelmės rajono savivaldybės administracijos struktūra

Administracijos direktorius		
Administracijos direktoriaus pavaduotojas		
Apskaitos skyrius	Bendrasis priėmimo skyrius	Centralizuotas vidaus audito skyrius
Archyvo ir civilinės metrikacijos skyrius	Biudžetinių įstaigų apskaitos skyrius	Socialinės paramos skyrius
Finansų skyrius	Kraštotvarkos, paveldosaugos ir statybos skyrius	Teisės ir personalo skyrius
Strateginio planavimo ir finansų skyrius	Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	Žemės ūkio ir kaimo plėtros skyrius
Turto valdymo skyrius	Vaiko teisių apsaugos skyrius	
Viešųjų pirkimų skyrius		Seniūnijos

Radviliškio rajono savivaldybės administracijos struktūra

Administracijos direktorius		
Administracijos direktoriaus pavaduotojas		
Skysriai	Specialistai	Seniūnijos
Architektūros ir urbanistikos	Vyriausiasis gydytojas	Radviliškio miesto
Bendrųjų reikalų	Vyriausiasis specialistas sanitarijai	Šeduvos miesto
Buhalterinės apskaitos	Civilinės ir darbo saugos vyresnysis specialistas	Aukštelių
Centralizuotas vidaus audito	Vyriausias specialistas (jaunimo reikalų koordinatorius)	Baisogalos
Civilinės metrikacijos		Grinkiškio
Finansų		Pakalniškių
Informacinių technologijų ir komunikacijos		Radviliškio
Investicijų ir projektų valdymo		Sidabravo
Juridinis		Škėmių
Paveldosaugos		Šaukoto
Statybos		Šiaulėnų
Socialinės paramos		Tyrulių
Švietimo, kultūros ir sporto		
Turto ir vietinio ūkio		Seniūnaitijos
Vaiko teisių apsaugos		
Viešųjų pirkimų		
Žemės ūkio		

INTERNETO SVETAINIŲ (SU TURINIO VALDYMO SISTEMOMIS IR REIKALINGA PROGRAMINE ĮRANGA) SUKŪRIMO IR ĮDIEGIMO PASLAUGOS PIRKIMO TECHNINĖ UŽDUOTIS

I. BENDRA INFORMACIJA

Projekto „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“ tikslas - įgyvendinti Šiaulių miesto ir regiono elektroninės demokratijos sistemą, stiprinant savivaldybių veiklos skaidrumą, efektyvumą ir visuomenės bendruomeniškumą. Projekto metu planuojama įgyvendinti rengiamų ir priimamų teisės aktų perkėlimą į elektroninę terpę, jų aktualizavimą ir pateikimą administracijų internetiniuose tinklalapiuose bei kitose teisės aktų paieškos sistemose, užtikrinant patogų paieškos mechanizmą. Teisės aktų publikavimo sistema taip pat bus pritaikyta rengiamų sprendimų projektų publikavimui, užtikrinant tiesiogines sąsajas su įstaigų dokumentų valdymo sistemomis. Bus sudarytos sąlygos transliuoti Savivaldos tarybų posėdžius, užtikrinant galimybę gyventojams susipažinti su sprendimų priėmimo eiga ir regiono politikų darbo procesu, sudarytos galimybės balsavimų rezultatus pateikti savivaldybių tinklalapiuose realiu laiku, iškart po balsavimo. Projekto tikslinė grupė – savivaldybių politikai, tarnautojai, bendruomenių nariai. Elektroninės demokratijos priemonės suteiks papildomas galimybes gyventojams reikšti nuomonę įvairiais savivaldybės gyvenimo klausimais, teikti pastabas dėl vietos valdžios institucijų rengiamų teisės aktų, susipažinti su aktualia, operatyvia ir lengvai pasiekiamą informacija apie vietos valdžios institucijų rengiamus ir priimtus sprendimus, diskutuoti, keistis nuomonėmis. Įgyvendinus projektą bus paremtos 7 savivaldybių darbo procesų viešinimo elektroninėje terpėje įgyvendinimo paslaugos: 7 savivaldybėse atnaujintos (sukurtos) internetinės svetainės pagal galiojančius teisės aktus; atnaujintos ar sukurtos 7 savivaldybių Tarybų posėdžių transliavimo ir priimtų sprendimų pateikimo interneto svetainėse sistemos. Įdiegtų paslaugų pagalba bus atliekamos apklausos, kad įvertinti kaip siekiamas rezultatų rodiklis – sukurtų elektroninių paslaugų vartotojų, teigiamai vertinančių šias elektronines paslaugas, dalis (po 2 metų nuo atitinkamų elektroninių paslaugų sukūrimo) (70 %).

II. SUTARTIES TIKSLAI IR LAUKIAMI REZULTATAI

Bendras sutarties įgyvendinimo tikslas – sukurti ir įdiegti 7 (septynioms) savivaldybėms interneto svetainės vadovaujantis projekto „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“ tikslais ir uždaviniais.

Paslaugų sutarties įgyvendinimo metu laukiami rezultatai: sukurtos ir įdiegtos 7 (septynios) savivaldybių internetinės svetainės (su turinio valdymo sistemomis).

III. REIKALAVIMAI INTERNETO SVETAINEI

1. Internetinė svetainė (toliau - Portalas) turi būti realizuota turinio valdymo sistemos (toliau - TVS) modelio pagalba.

2. Portalas turi pilnai atitikti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimui Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės institucijų interneto svetainėms patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 38-1739, 2011, Nr. [8-352](#)) keliamus reikalavimus.

3. Portalas turi būti sukurtas PHP 5.0 programavimo kalba ar lygiaverte, o visa tinklalapio informacija turi būti saugoma reliacinėje duomenų bazėje. Programinis kodas turi būti atskirtas nuo dizaino ir turinio.

4. TVS administravimą turi būti galima atlikti Microsoft Internet Explorer, Mozilla Firefox ar kitomis lygiavertėmis naršyklėmis.

5. Portale turi būti naudojamas CSS stilių formatavimas.

6. Portalas turi atitikti atviro kodo (angl. OpenSource) standartą.

7. Portalas turi atitikti W3C standartus.

8. Turi būti galimybė Portalo meniu atvaizduoti DHTML arba Java Script meniu pagalba.

9. Portalo redaktoriaus (paprasto administratoriaus) sąsaja turi būti patogi vartotojui (nesudėtinga). Sistemos administratorius turi turėti valdymo sąsaja, su pilnomis svetainės redagavimo funkcijomis. Portalo redaktoriaus administravimo sistemos naudotojas turi turėti galimybę redaguoti tik jam priskirtą informaciją. Informacija turi būti redaguojama žemiau aprašytu teksto redaktoriumi (24 punktas). Atskiriems elementams redaguoti, turi būti pritaikyta sąsaja (įterpti reikiami laukai, pvz. nuotraukų galerija, naujienos, peticijos ir kt.).

10. Turi būti sukurta aiški Portalo vartotojų, redaktorių, administratorių ir kitų naudotojų prieigos teisių valdymo sistema, kuri turi būti suderinta su Perkančiąja organizacija.

11. Turi būti numatyta Portalų integracijos su kitomis Perkančiosios organizacijos ir savivaldybių turimomis ar planuojamomis įsigyti sistemomis galimybė. Kuriant Portalą privaloma atlikti jo integraciją su Perkančiosios organizacijos nurodytomis jau turimomis sistemomis.

12. Turi būti duomenų bazės ir Portalo informacijos automatinis atsarginis kopijavimas. Aprašyta ir suderinta su Perkančiąja organizacija duomenų atstatymo iš

atsarginių kopijų procedūra.

13. Portale privalo būti nuoroda į Portalo bendrąją vartotojo instrukciją (joje privaloma nurodyti Portalo paskirtį, pagrindinių įrankių, reikalingų Portalo vartotojui, paaiškinimus ir naudojimo specifiką bei kitą informaciją, kurią nurodys Perkančioji organizacija ir savivaldybės). Kiekviename modulyje privalo būti pagalbos meniu su pagrindine modulio informacija ir trumpa naudojimo instrukcija.

14. Turi būti užtikrinta galimybė Perkančiosios organizacijos administratoriui kurti naujus modulius ir elektronines paslaugas Portale.

15. Kiekvieno puslapio antraštė turi būti kuriama automatiškai pagal straipsnio pavadinimą. Turi būti galimybė straipsniams priskirti žymes (angl. tags).

16. Turi būti galimybė maketuoti Portalo bet kurį puslapį:

16.1. pakeisti aktualiausių informacijos blokų padėtį;

16.2. įkelti/panaikinti papildomus blokus;

16.3. galimybė blokuose įkelti paveikslėlius, video, ir kt.

16.4. naikinti ir įtraukti naujus meniu punktus, keisti juos vietomis.

17. Portalo administratorius turi turėti galimybę tam tikrą informaciją padaryti prieinamą tik paskirtiems naudotojams, naudojant slaptažodžius.

18. Turi būti galimybė sukurti nuorodą į vaizdo/garso įrašų pateikimą.

19. Portalo dizainas turi būti unikalus kiekvienai savivaldybei, ruošiamas kartu su Perkančiąja organizacija ir įvertinant jos bei kitų savivaldybių pageidavimus, perduodant nuosavybės teises į sukurtą dizainą ir jo elementus. Perkančiajai organizacijai perduoti visų dizaino elementų išėties failus (cdr. ir kt. formatais). Minėti failai privalo būti pateikti Perkančiajai organizacijai kartu su paslaugos priėmimo – perdavimo aktu.

20. Galutiniame Portalo dizaine turi būti galimybė panaudoti dinامينius elementus (angl. flash).

21. Portale turi būti realizuotas šis funkcionalumas:

21.1. spausdinimo funkcija;

21.2. informacijos sklaida socialiniuose tinkluose (Facebook, Twitter ir t.t.);

21.3. paieška;

21.4. automatiškai atsinaujinantis Portalo planas (struktūra);

21.5. Portalo lankytojų lankomumo statistikos kaupimas ir peržiūra;

21.6. pritaikymas neįgaliems (privaloma vadovautis Neįgaliesiems pritaikytų Interneto tinklalapių kūrimo, testavimo ir įvertinimo metodinėmis rekomendacijomis,

patvirtintomis Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. T-40);

21.7. galimybė pateikti turinį skirtingomis kalbomis. Informacijos pateikimas skirtingomis kalbomis turi būti nepriklausomas, t.y. turi būti numatyta, kad Portalo struktūra (menu) skirtingomis kalbomis gali skirtis. Portalo turinys turi būti pateiktas lietuvių ir anglų kalbomis. Turi būti numatyta galimybė administratoriui įvesti papildomas Portalo turinio kalbas (ne mažiau kaip 5 kalbas);

21.8. turi būti galimybė lankytojams registruotis į Portalą TVS pagalba;

21.9. turi būti galimybė nustatyti kokią informaciją reikia užpildyti registruojantis į Portalą;

21.10. pamiršus slaptažodį turi būti numatyta slaptažodžio atnaujinimo funkcija el. paštu.

22. Paslaugos teikėjas turės atlikti šias su Portalo realizavimu susijusias paslaugas:

22.1. įdiegti Portalą Perkančiosios organizacijos pateiktoje tarnybinėje stotyje;

22.2. paruošti Portalo dizainą bei jį įkelti;

22.3. apmokyti Perkančiosios organizacijos įgaliotus asmenis (ne mažiau kaip po 5 asmenis iš kiekvienos savivaldybės) dirbti su TVS ir parengti bei pateikti detalias TVS administravimo instrukcijas lietuvių kalba (popierines ir elektronines versijas) kiekvienam apmokytam asmeniui (apmokymu metu) ir vieną kopiją Perkančiajai organizacijai kartu su paslaugos priėmimo-perdavimo aktu. Mokymų laikas, vieta ir turinys turi būti suderintas su Perkančiąja organizacija;

22.4. atlikti aktualios informacijos (taip pat ir iš senų interneto svetainių), suderintos su Perkančiąja organizacija ir savivaldybėmis, perkėlimą ir Portalo testavimą bei bandomąją eksploataciją.

23. Reikalavimai TVS administravimo sąsajai:

23.1. administravimo sąsaja turi būti patogi (nesudėtinga);

23.2. turinio ir Portalo išvaizdai redaguoti turi būti galimybė naudoti atviro kodo TinyMCE arba analogišką redaktorių;

23.3. turi būti numatyta galimybė įdiegti papildomas funkcijas, nestabdant Portalo veikimo;

23.4. turi būti Portalo naudotojų registras, standartinių teisių pasirinkimas, naudotojų teisių objektams (galimybė nustatyti naudotojams teises tik koreguoti tam tikrą Portalo sritį) ir

TVS leistinių funkcijų priskyrimas;

23.5. turi būti ribojamos funkcijų koregavimo teisės; leistini veiksmai:

23.5.1. tik peržiūrėti;

23.5.2. redaguoti;

23.5.3. trinti;

23.6. turi būti galimybė keisti administravimo teises;

23.7. turi būti tekstų stiliaus (CSS) redagavimo, peržiūros priemonė, su teksto valdymo galimybėmis:

23.7.1. redaguoti;

23.7.2. šalinti;

23.7.3. sukurti naujus stilius;

23.7.4. keisti šriftą;

23.7.5. dydį;

23.7.6. spalvą;

23.7.7. storį;

23.7.8. lygiavimą;

23.7.9. transformavimą.

24. Reikalavimai teksto redaktoriui:

24.1. redagavimo aplinka turi būti artima Microsoft Word ar kitų lygiaverčių programų aplinkai;

24.2. informacija turi būti lengvai (tame tarpe naudojant standartines operacinės sistemos kopijavimo ir įkelties funkcijas) perkeliama iš Microsoft Office, OpenOffice ir kitų lygiaverčių programų;

24.3. turi būti galimybė administratoriui nustatyti kokiu intervalu yra išsaugomas TVS redaguojamas tekstas, „automatinis saugojimas“ funkcija;

24.4. turi būti papildoma galimybė pašalinti (panaikinti) visus ankstesnius dokumentų tekstų formato nustatymus;

24.5. turi būti lentelių kūrimo, jų redagavimo ir lentelės bei jos langelių formatavimo funkcijos;

24.6. turi būti galimybė kurti įvairias nuorodas (į kitą puslapį, dokumentą, kitą svetainę, el. pašto adresą);

24.7. turi būti įgyvendintas paveikslėlių įkėlimas į tekstą, naudojant paveikslėlių paieškos-naršymo langą;

- 24.8. turi būti galimybė administratoriui keisti paveiksluko dydį;
- 24.9. turi būti galimybė formatuoti įkeltą paveiksluką, atliekant:
 - 24.9.1. lygiavimo keitimus;
 - 24.9.2. apvado keitimus;
 - 24.9.3. teksto atstumų nuo paveiksluko nustatymus;
 - 24.9.4. paveikslėlio aprašo (komentarą) suteikimą, kuris būtų matomas tinklalapio peržiūros režime, užvedus ant paveikslėlio pelytės indikatorių.
- 24.10. redaktoriuje turi būti galimybė tiesiogiai redaguoti patį HTML kodą.

25. Reikalavimai „Pranešimai spaudai“ moduliui:

- 25.1. turi būti galimybė administratoriui publikuoti, redaguoti pranešimus spaudai ir sustabdyti jų publikavimą;
 - 25.2. turi būti galimybė administratoriui nustatyti pranešimą kaip viešą (publikuojamą) arba jį paslėpti;
 - 25.3. turi būti galimybė nustatyti publikavimo terminus (nuo ir iki) ir, esant poreikiui, pratęsti publikavimo terminus;
 - 25.4. turi būti galimybė administratoriui formatuoti pranešimo tekstą tekstinio redaktoriaus galimybėmis, pridėti pranešimui paveikslėlį ar kt. priedą (doc., pdf., ppt., ir kt.);
 - 25.5. turi būti galimybė administratoriui atlikti pranešimų paiešką pagal datą, kategoriją, raktinį žodį;
 - 25.6. turi būti galimybė svetainės vartotojo sąsajoje pranešimus pateikti su naujienu pavadinimais, veikiančiomis kaip nuoroda į visą pranešimo tekstą bei, esant poreikiui, trumpomis santraukomis;
 - 25.7. turi būti galimybė automatiškai archyvuoti pranešimus;
 - 25.8. turi būti galimybė autentifikuotam vartotojui komentuoti pranešimus;
 - 25.9. turi būti galimybė įdiegti komentavimą iš socialinių tinklų (pvz.: Facebook).

26. Reikalavimai „Paveikslukų“ ir „Dokumentų“ moduliams:

- 26.1. turi būti kaupiamos visos Portale pateikiamos nuotraukos ir dokumentų failai, video, animacijos ar kitokia garsinė informacija;
- 26.2. turi būti įdiegtas galerijų formavimo mechanizmas;
- 26.3. turi būti galimybė administratoriui nustatyti maksimalų įkeliamo dokumento ar paveiksluko dydį;
- 26.4. turi būti galimybė peržiūrėti išdidintą paveiksluką / dokumentą atsidarančiame naujame lange;

26.5. turi būti galimybė 20.1 punkte išvardintus dokumentus ar vaizdinę bei garsinę informaciją rūšiuoti;

26.6. informacija turi būti saugoma sugrupuota.

27. Reikalavimai „Aktualijų siuntimas el. paštu“ ir RSS moduliui:

27.1. turi būti sudaryta galimybė Portalo lankytojams prenumeruoti/atsisakyti aktualijų (naujienų) gavimą el. paštu, nurodant dominančias naujienų kategorijas;

27.2. užsakymo lange turi būti vykdomas el. pašto adreso sintaksės teisingumo tikrinimas ir įvedus neteisingą adresą, lankytojui neleidžiama užbaigti užsakymo;

27.3. užsakius naujienas, lankytojas turėtų gauti el. laišką, kuriame yra užsakymo santrauka ir nuoroda užsakymo patvirtinimui;

27.4. atsiradus užsakytai naujienai/aktualijai, lankytojas turi gauti jos santrauką el. paštu ir nuorodą į pilną naujienos tekstą svetainėje;

27.5. kiekviename laiške prenumeratoriui taip pat pateikiama nuoroda, skirta prenumeratos atsisakymui;

27.6. modulyje turi būti numatyta galimybė administratoriui turinio valdymo sistemoje paspausti mygtuką „Siųsti prenumeratoriams“;

27.7. modulyje turi būti numatyta galimybė sukurti automatinį naujienų siuntimo šabloną, kuriame galima nustatyti naujienlaiškio siuntimo periodiškumą (kasdien, pasirinktomis dienomis, kas savaitę, kas mėnesį);

27.8. sistemos administratorius turi turėti galimybę ištrinti užsiregistravusius naudotojus;

27.9. turi būti įgyvendintas statistikos peržiūrėjimas, atvaizduojant kiek lankytojų užsiregistravo/atsisakė registracijos einamąjį mėnesį; kiek iš viso yra užsiregistravusių lankytojų;

27.10. turi būti realizuota galimybė turėti daugiau kaip vieną RSS kanalą ar kanalų grupę;

27.11. turi būti galimybė valdyti RSS kanalus, pateikiančius naujienas, aktualijas ir kitą atsinaujinančią informaciją.

28. Reikalavimai „e-Konsultavimas“ moduliui:

28.1. turi būti galimybė įvesti naują klausimų kategoriją;

28.2. turi būti galimybė įvesti naują klausimą ir atsakymą į jį;

28.3. turi būti galimybė matyti visas klausimo kategorijas;

28.4. turi būti galimybė matyti visus klausimus ir atsakymus, pagal klausimo

kategoriją;

28.5. turi būti galimybė redaguoti kategorijos pavadinimą ir jį ištrinti;

28.6. turi būti galimybė redaguoti klausimą ir jį ištrinti;

28.7. turi būti galimybė atsakyti į naujus klausimus;

28.8. turi būti galimybė administratoriui atlikti rūšiavimą: atsakyti/neatsakyti klausimai;

29. Reikalavimai „e-Apklausos“ moduliui:

29.1. turi būti galimybė rengti sudėtingas apklausos formas, kur lankytojai galės pareikšti savo nuomonę;

29.2. turi būti galimybė administratoriui sukurti naują apklausos klausimą su atsakymų variantais bei galimybė lankytojams įrašyti savo atsakymo variantą;

29.3. turi būti galimybė parengti anketą su eile klausimų, kurie gali turėti keletą atsakymų variantų;

29.4. turi būti galimybė administratoriui nustatyti galimų pasirinkti apklausos klausimo atsakymų kiekį (vienas iš kelių arba keli iš kelių);

29.5. turi būti galimybė administratoriui nustatyti datą, nuo kurios apklausa rodoma svetainėje kaip aktyvi;

29.6. turi būti galimybė administratoriui nustatyti datą, iki kurios apklausa rodoma svetainėje kaip aktyvi; nuo šios datos apklausa tampa neaktyvi ir persikelia į apklausų archyvą;

29.7. turi būti galimybė administratoriui matyti visą sukurtų apklausų sąrašą, kuris saugomas duomenų bazėje;

29.8. matyti kiekvienos apklausos rezultatus grafine išraiška;

29.9. lankytojui užpildžius anketą rezultatai turi būti pateikiami administratoriui;

29.10. turi būti galimybė lankytojui balsuoti atsakant į aktyvios apklausos klausimą, t.y. pasirenkant vieną iš kelių arba kelis iš kelių atsakymų variantus, priklausomai nuo administratoriaus atliktų apklausos nustatymų;

29.11. turi būti galimybė lankytojui matyti apklausos balsavimo rezultatus grafine išraiška;

29.12. turi būti apribota galimybė lankytojui balsuoti tik vieną kartą, ribojimą realizuojant IP tikrinimu bei COOKIES apsauga;

29.13. turi būti numatyta galimybė susiformuoti apklausos rezultatų ataskaitą.

30. Reikalavimai „Teisės aktai ir projektai“ moduliui:

30.1. galimybė prisegti dokumentus, išrenkant juos iš Perkančiosios organizacijos naudojamos dokumentų valdymo sistemos arba TAPIS panaudojant žiniatinklio paslaugas (angl. web service) ar lygiavertę technologiją;

30.2. teisės aktų ar jų projektų pateikimas Portalo lankytojams lentelės arba sąrašo formatu su galimybe patekti į teises akto peržiūrą;

30.3. teisės akto peržiūra susideda iš:

30.3.1. teisės akto metaduomenų;

30.3.2. informacijos apie galimą teisės akto svarstymą (jei teisės aktas buvo svarstomas kituose organizacijos posėdžiuose, būtina pateikti svarstymo rezultatus);

30.3.3. identifikuotų naudotojų balsavimo rezultatų;

30.3.4. galimybės atvaizduoti identifikuotų naudotojų komentarus.

30.4. teisės aktų arba jų projektų sąrašas turi būti pateikiamas iš šių šaltinių:

30.4.1. dokumentų valdymo sistemos, naudojant žiniatinklio paslaugas (angl. web service) ar lygiavertę technologiją;

30.4.2. rankiniu būdu įvesti teisės aktai naudojant PVP administravimo funkciją.

30.5. teisės aktų paieška pagal kriterijus:

30.5.1. pavadinimą;

30.5.2. priėmimo datą;

30.5.3. teisės akto numerį.

31. Reikalavimai teisės aktų komentavimo procesui:

31.1. identifikuotas naudotojas turi turėti galimybę pridėti teisės akto projektą prie „Gyventojų paskyros“. Ši funkcija toliau vadinama „Mano teisės aktai“:

31.1.1. „Mano teisės aktai“ paskyroje matomi tik identifikuoto naudotojo pridėti teisės aktai;

31.1.2. pasikeitus teisės akto būklei naudotojai, kurie buvo pridėję teisės aktą prie „Mano teisės aktai“ paskyros galės matyti teisės akto būklės pasikeitimą;

31.1.3. identifikuotas naudotojas bet kada gali pašalinti teisės aktą iš „Mano teisės aktai“ sąrašo;

31.2. Balsavimas dėl teisės aktų:

31.2.1. turi būti galimybė identifikuotam naudotojui balsuoti „už“, „prieš“, „susilaikau“ dėl teisės akto;

31.2.2. balsavimo rezultatai turi būti atvaizduojami tekstiniu formatu;

31.3. Teisės aktų komentavimas:

- 31.3.1. turi būti galimybė komentuoti teisės akto projektus;
- 31.3.2. turi būti galimybė peržiūrėti teisės aktų projektų komentarus teisės akto rengėjui bei tarybai, svarstančiai teisės akto projektą posėdyje.

32. Reikalavimai „e-Peticija“ moduliui:

- 32.1. Privalomi laukai:
 - 32.1.1. peticijos pavadinimas;
 - 32.1.2. peticijos tema (pasirenkama iš sąrašo);
 - 32.1.3. trumpas peticijos aprašymas (iki 200 simbolių);
 - 32.1.4. prisegtos bylos (iki 20 bylų);
 - 32.1.5. posėdis, kuriam teikiama peticija (pasirenkama iš sąrašo).
- 32.2. Gyventojo peticijos būklės:
 - 32.2.1. pateikta (kai peticija yra pateikta, bet dar nepatvirtinta posėdžio sekretoriaus ar pirmininko);
 - 32.2.2. priimta (kai posėdžio pirmininkas ar sekretorius įtraukia peticiją į posėdžio klausimus);
 - 32.2.3. atmesta (kai posėdžio pirmininkas ar sekretorius atmeta peticiją pažymėjęs atmetimo priežastį);
- 32.3. Peticijos turi būti saugomos organizacijos dokumentų valdymo sistemoje;
- 32.4. Gyventojo peticijos pateikimo žingsniai:
 - 32.4.1. identifiкуotas naudotojas „Gyventojo paskyroje“ gali pateikti peticiją naudodamas „Mano peticijos“ prieigą;
 - 32.4.2. naudotojas privalo užpildyti visus „e-Peticija“ laukus;
 - 32.4.3. po patvirtinimo peticijos duomenys patenka posėdžio dalyvių žiniai;
 - 32.4.4. jei peticija priimta, ji automatiškai atsiduria prie „Mano klausimai“ paskyros.
- 32.5. Gyventojo peticijų peržiūra identifiкуotam naudotojui:
 - 32.5.1. „Mano peticijos“ paskyroje turi būti matomos tik identifiкуoto naudotojo pateiktos peticijos;
 - 32.5.2. turi būti galimybė peržiūrėti visus peticijos duomenis;
 - 32.5.3. pasikeitus peticijos būklei naudotojas turi būti informuojamas el. paštu apie pasikeitimus;
 - 32.5.4. identifiкуotam naudotojui turi būti galimybė pašalinti tik tas peticijas, kurios yra priimtos arba atmestos iš „Mano peticijos“ sąrašo.
- 32.6. Gyventojo peticijų peržiūra viešam naudotojui:

32.6.1. „Mano peticijos“ paskyroje matomi tik identifikuoto naudotojo pateiktos peticijos;

32.6.2. atmestos peticijos viešam naudotojui nerodomos;

32.7. turi būti galimybė administratoriui matyti visą sukurtų peticijų sąrašą, kuris saugomas PVP;

32.8. turi būti galimybė administratoriui matyti kiekvienos peticijos rezultatus;

32.9. turi būti administratoriui suteikta galimybė šalinti netinkamas peticijas.

33. Reikalavimai „e-Forumai“ moduliui:

33.1. turi būti galimybė kurti atskiras temas, kuriose gali pasisakyti lankytojai;

33.2. turi būti galimybė parašyti pasisakymą į jau sukurtą temą;

33.3. turi būti galimybė vykdyti paiešką forume;

33.4. turi būti galimybė nustatyti, kad „e-Forume“ gali dalyvauti tik registruoti naudotojai;

33.5. turi būti galimybė nustatyti kokią informaciją reikia užpildyti registruojantis į forumą.

33.6. turi būti galimybė administratoriui blokuoti vartotojus, neleidžiant jiems daugiau rašyti forume;

33.7. turi būti galimybė administratoriui šalinti netinkamus pasisakymus ar temas.

34. Reikalavimai „e-Skundai“ moduliui:

34.1. turi būti galimybė kurti specializuotas formas, kurių pagalba lankytojai galės pateikti skundus;

34.2. turi būti galimybė lankytojams pateikti naują skundą;

34.3. turi būti galimybė pasirinkti, kam adresuojamas skundas (Švietimo skyrius, Socialinės paramos skyrius ar pan.);

34.4. turi būti galimybė lankytojams matyti savo pateiktų skundų sąrašą;

34.5. turi būti galimybė administratoriui matyti visą pateiktų skundų sąrašą;

34.6. turi būti galimybė administratoriui keisti skundų būseną (priimtas arba atmestas);

34.7. turi būti galimybė administratoriui šalinti netinkamus skundus.

35. Reikalavimai „Komentavimas“ moduliui:

35.1. turi būti galimybė nustatyti kokias Portalo sritis galima komentuoti: naujienas, aktualijas, nuotraukas, Portalo tekstus;

35.2. turi būti realizuota funkcija, kuri neleistų lankytojui įrašyti komentaro prieš tai

nesuvedus skaičių ir/ar raidžių sekos atkartojant ją iš sistemos sugeneruoto paveiksluko;

35.3. turi būti galimybė administratoriui nustatyti ar komentarai rodomi iškart ar reikalingas patvirtinimas;

35.4. turi būti galimybė administratoriui nustatyti ar komentuoti gali autentifikuoti/neautentifikuoti lankytojai;

35.5. turi būti galimybė administratoriui trinti komentarus.

36. Reikalavimai integracijai su VAISIS:

36.1. turi būti galimybė išorinių duomenų įkrovimui realizuoti naudojant Viešojo administravimo institucijų informacinių sistemų interoperabilumo sistemos (VAISIS) funkcionalumą, užtikrinant siūlomos sistemos integraciją žiniatinklio paslaugų (angl. web service) pagalba. Šiuo atveju perkančioji organizacija įsipareigoja užtikrinti reikiamų sutarčių pasirašymą su VAISIS valdytoju bei integravimo įrankių iš VAISIS pusės pasiekiamumą.

36.2. duomenų įkrova turi būti realizuota sisteminiame lygmenyje, vykdoma be papildomo naudotojo įsikišimo ar nurodymo;

36.3. duomenų mainai turi būti realizuoti panaudojant žiniatinklio paslaugas (angl. web service);

36.4. kreipimasis į išorinių duomenų teikėjų žiniatinklių paslaugas (angl. web service) turi būti vienkartinis vienos paslaugos teikimo proceso vykdymo metu. Esant būtinumui paslaugos teikimo proceso eigoje tą pačią informaciją naudoti kelis kartus, ji turi būti laikinai saugoma organizacijos sistemoje, o po paslaugos vykdymo procedūros užbaigimo panaikinama.

37. Bendrieji reikalavimai posėdžių valdymo posistemei (PVP):

37.1. PVP naudotojo sąsaja turi būti populiariausios interneto naršyklės (Microsoft Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome ir kt.) su galimybe naudoti saugų duomenų apsikeitimo protokolą HTTPS;

37.2. PVP tvarkomų objektų (posėdžiai, klausimai ir kt.) metaduomenys turi būti saugomi reliacinėje duomenų bazėje.

38. Funkciniai reikalavimai posėdžių valdymo posistemei (PVP):

38.1. Posėdžio kūrimas:

38.1.1. kuriant posėdį turi būti galimybė užpildyti šiuos laukus:

38.1.1.1. pavadinimas;

38.1.1.2. grupė;

38.1.1.3. data;

38.1.1.4. pasirenkamas pirmininkas;

38.1.1.5. dalyviai;

38.1.1.6. nurodomas ar posėdis slaptas.

38.1.2. kuriant posėdžio klausimą (darbotvarkę) turi būti galimybė užpildyti šiuos laukus:

38.1.2.1. pavadinimas;

38.1.2.2. klausimo tipas;

38.1.2.3. klausimo grupė;

38.1.2.4. prisegtos bylos;

38.1.2.5. pranešėjas(-ai);

38.1.2.6. prisegti teisės akto projektą, kurio išranka naudojama iš dokumentų valdymo sistemos duomenų panaudojant žiniatinklio paslaugas (angl. web service) arba lygiavertę technologiją;

38.1.2.7. pateikti gyventojų užregistruotą peticiją aprašytą 32 punkte, kurio išranka naudojama iš duomenų saugyklos panaudojant žiniatinklio paslaugas (angl. web service) arba lygiavertę technologiją.

38.1.3. Posėdžio klausimų tipai:

38.1.3.1. informacinis klausimas;

38.1.3.2. išankstinis atviras balsavimas;

38.1.3.3. išankstinis slaptas balsavimas;

38.1.3.4. balsavimas posėdžio metu;

38.1.3.5. slaptas balsavimas posėdžio metu;

38.1.3.6. išankstiniai rinkimai;

38.1.3.7. rinkimai posėdžio metu.

38.1.4. Posėdžio klausimų grupės:

38.1.4.1. nuolatiniai klausimai – persikeliantys į kitą posėdį;

38.1.4.2. bendri klausimai;

38.1.4.3. papildomi klausimai – įtraukti po posėdžio registravimo;

38.1.4.4. pasiūlyti klausimai – posėdžio narių pasiūlyti, bet posėdžio sekretoriaus ar pirmininko nepatvirtinti klausimai;

38.1.4.5. gyventojų klausimai – internetinio Portalo „e-Peticija“ modulio pagalba pasiūlyti klausimai.

38.1.5. Posėdžio būklės:

- 38.1.5.1. projektas – posėdis yra kūrimo stadijoje;
- 38.1.5.2. derinama – posėdžio medžiaga yra matoma visiems posėdžio nariams;
- 38.1.5.3. registruota – posėdžio medžiaga gali būti tik papildoma;
- 38.1.5.4. vyksta;
- 38.1.5.5. baigta – visi posėdžio klausimai yra baigti svarstyti.
- 38.1.6. sukurtas posėdis įgauna projekto būklę ir yra matomas tik posėdžio kūrėjui.
- 38.1.7. posėdžio kūrėjas gali pradėti posėdžio derinimą;
- 38.2. posėdžio peržiūros duomenys, toliau PVP duomenys:
 - 38.2.1. posėdžio metaduomenys;
 - 38.2.2. posėdžio klausimų duomenys;
 - 38.2.3. posėdžio narių komentarai posėdžio klausimais;
 - 38.2.4. su posėdžio klausimais susiję gyventojų pateikti duomenys.
- 38.3. Posėdžio derinimas:
 - 38.3.1. posėdžio duomenys pateikiami visiems posėdžio dalyviams;
 - 38.3.2. posėdžio dalyviai gali pateikti naujus klausimus;
 - 38.3.3. posėdžio dalyviai gali pateikti komentarus visais posėdžio darbotvarkės užregistruotais klausimais;
 - 38.3.4. pateiktus klausimus gali patvirtinti arba atmesti/ištrinti posėdžio sekretorius (kūrėjas), priskirdamas juos prie bet kurios klausimo grupės;
 - 38.3.5. posėdžio sekretorius gali kurti naujus klausimus;
 - 38.3.6. posėdžio sekretorius gali keisti posėdžio metaduomenis;
 - 38.3.7. posėdžio sekretorius gali registruoti posėdį.
- 38.4. Posėdžio klausimų atmetimo arba priėmimo viešinimas: posėdžio klausimai gali būti atmesti posėdžio derinimo ir posėdžio projekto etape.
- 38.5. Posėdžio registravimas:
 - 38.5.1. posėdžio duomenys pateikiami visiems posėdžio dalyviams;
 - 38.5.2. posėdžio dalyviai gali pateikti komentarus visais posėdžio darbotvarkėje užregistruotais klausimais;
 - 38.5.3. registruoto posėdžio metu būtina užtikrinti elektroninio balsavimo sistemos ir PVP sistemos integraciją: PVP turi turėti galimybę suformuoti tinkamo formato bylą, kurioje saugomi posėdžio duomenys ir darbotvarkė, kurią būtų galima įkelti į elektroninio balsavimo sistemą, taip išvengiant dvigubo duomenų įvedimo.
 - 38.5.4. PVP posėdžio duomenys pateikiami visiems posėdžio dalyviams;

- 38.5.5. posėdžio dalyviai gali pateikti naujus klausimus;
- 38.5.6. pasiūlytus klausimus gali patvirtinti arba atmesti/ištrinti posėdžio sekretorius (kūrėjas), priskirdamas juos prie papildomų klausimų grupės;
- 38.5.7. posėdžio darbotvarkėje turi būti pateiktos Portale identifikuoto naudotojo užregistruotos peticijos naudojant „e-Peticija“ modulio funkcionalumą, aprašytą 32 punkte;
- 38.5.8. prie posėdžio klausimų turi būti pateikti Portalo identifikuotų naudotojų komentarai ir balsavimų rezultatai;
- 38.5.9. jei klausimas yra teisės akto projekto patvirtinimas, turi būti pateikti Portalo identifikuotų naudotojų komentarai ir balsavimų rezultatai;
- 38.5.10. posėdžio pirmininkas gali pradėti posėdį, pakeisdamas jo būklę į vykdomą.
- 38.6. Posėdžio vykdymas:
 - 38.6.1. posėdžio medžiaga pateikiama visiems posėdžio dalyviams;
 - 38.6.2. posėdžio metu būtina užtikrinti elektroninio balsavimo sistemos ir PVP sistemos integraciją:
 - 38.6.2.1. posėdžio pirmininkui paskelbus balsavimą PVP sistema turi nukreipti posėdžio dalyvį į aktyvaus klausimo peržiūrą;
 - 38.6.2.2. pasibaigus balsavimui į PVP sistemą turi būti perduodami balsavimo rezultatai;
 - 38.6.2.3. PVP turi reaguoti (išvalyti praėjusio balsavimo rezultatus) jei naudojant elektroninio balsavimo sistemą paskelbtas perbalsavimas.
 - 38.6.3. posėdžio nariai gali peržiūrėti visų klausimų informaciją, balsavimo rezultatus, komentarus;
 - 38.6.4. pasibaigus visų klausimų svarstymui posėdžio pirmininkas ar sekretorius turi teisę užbaigti posėdį;
 - 38.6.5. posėdžio pabaiga: posėdžio sekretorius turi galėti suformuoti posėdžio protokolą, kurio reikalavimai:
 - 38.6.5.1. protokolas formuojamas pagal XML šabloną;
 - 38.6.5.2. posėdžio protokole turi būti posėdžio duomenys, darbotvarkė, dalyviai, klausimai, balsavimo rezultatai;
 - 38.6.5.3. PVP turi turėti galimybę automatiškai užregistruoti posėdžio protokolą į organizacijos turimą dokumentų valdymo sistemą nurodytu registru.
- 38.7. Posėdžio paieška ir ataskaitos:
 - 38.7.1. PVP turi būti realizuota posėdžių paieška pagal šiuos parametrus:

- 38.7.1.1. pavadinimas;
- 38.7.1.2. data;
- 38.7.1.3. klausimo pavadinimas;
- 38.7.1.4. pranešėjas;
- 38.7.1.5. pirmininkas.

38.7.2. PVP turi būti realizuota posėdyje svarstytų klausimų paieška pagal šiuos parametrus:

- 38.7.2.1. pavadinimas;
- 38.7.2.2. svarstymo data, laikas;
- 38.7.2.3. pranešėjas;
- 38.7.2.4. prisegtose bylose esantis turinys;
- 38.7.2.5. balsavimo rezultatai.

39. Reikalavimai dokumentų aktualizavimui (teisės aktų tekstų sutvarkymui):

39.1. Apimtis – vidutiniškai apie 25 000 dokumentų kiekvienai savivaldybei (iki Portalo sukūrimo sukaupti dokumentai) ir vidutiniškai apie 8 000 dokumentų su priedais kiekvienai savivaldybei (per vienerius savivaldybės veiklos metus).

39.2. Aktualizavimo metu turi būti atlikta:

39.2.1. sukauptų dokumentų elektroniniame formate perkėlimas į Portalą; (automatinis, rankinis, nustatytu laiku)

39.2.2. nustatomi dokumento atributai: numeris, priėmimo data, įsigaliojimo data, tipas, dokumentą priėmęs padalinys, dokumento pavadinimas;

39.2.3. sukuriama dokumento HTML formatas peržiūrai interneto naršyklėje;

39.2.4. dokumentų HTML tekstuose patalpinamos nuorodos (hyperlink) į cituojamus dokumentus, kurie įregistruoti sukauptų dokumentų bazėje;

39.2.5. pateikiamos keičiamų dokumentų redakcijos (versijos), nustatomos kiekvienos redakcijos įsigaliojimo data, redakcijos tekste prie pakeisto teksto surašomi pakeitimų rekvizitai ir įdedama nuoroda į pakeitimą;

39.2.6. nustatomi ryšiai su dokumentais: kurie keičia aktą, kurie yra cituojami akto tekste;

39.2.7. nustatomi ryšiai su priedais, kurie papildo dokumentą;

39.2.8. aktualizavimo metu nustačius, kad trūksta dokumentų (dokumentai, kurie cituojami, keičiami ar pan., tačiau nebuvo tarp sukauptų dokumentų), pateikiama informacija apie trūkstamus dokumentus, o perkančiajai organizacijai juos pateikus – įregistruojami į bazę

ir atliekamas aktualizavimas.

40. Reikalavimai dokumentų nuasmeninimui:

40.1. Viešai publikuojamų dokumentų tekstai nuasmeninami vadovaujantis LR asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatomis.

40.2. Viešai neskelbtini duomenys tekstuose pakeičiami specialiomis žymėmis. Nuasmeninimo taisyklės ir tvarka derinama su perkančiąja organizacija.

41. Reikalavimai dokumentų registravimo ir paieškos priemonėms:

41.1. Reikalavimai dokumentų registravimo priemonėms:

41.1.1. registravimo metu automatiškai turi būti atpažįstami įkeliamo dokumento atributai: numeris, priėmimo data, tipas, dokumentą priėmęs padalinys, dokumento pavadinimas;

41.1.2. turi būti leidžiama vienu metu įkelti keletą dokumentų;

41.1.3. turi būti leidžiama dokumentus įkelti iš dokumentų valdymo sistemos;

41.1.4. turi būti leidžiama daryti atsargines duomenų kopijas;

41.1.5. turi būti leidžiama informaciją tvarkančiam asmeniui registruoti, keisti ir trinti patį dokumentą bei jo duomenis (turinį, metaduomenis (atributus), ryšius);

41.1.6. turi būti leidžiama tvarkomą dokumentą versijuoti - kurti dokumento redakcijas;

41.1.7. turi būti leidžiama prie tvarkomo dokumento prikabinti papildomus priedus;

41.1.8. turi būti leidžiama dokumento tekste kurti sąsajas su kitais dokumentais (minėtais, keičiamais, susietais);

41.1.9. turi būti leidžiama atlikti nuasmeninimą ir įregistruoti nuasmenintą dokumento versiją.

41.2. Reikalavimai paieškos priemonėms:

41.2.1. dokumentų paieškai turi būti naudojama interneto naršyklė;

41.2.2. dokumentų paiešką turi būti galima atlikti pagal dokumento numerį, datą, dokumentą priėmusį padalinį, dokumento tipą, žodžius pavadinime ir tekste;

41.2.3. paieškos rezultate turi būti pateikiama kiekvieno sąrašė esančio dokumento metaduomenys (atributai) ir nuoroda į dokumento HTML formatą peržiūrai;

41.2.4. turi būti realizuota galimybė peržiūrėti dokumentą HTML ir originaliu dokumento formatu;

41.2.5. dokumento peržiūros režime turi būti pateikiami susietų/cituojamų dokumentų ryšiai nuorodų pavidale;

41.2.6. turi būti realizuota galimybė susipažinti su keičiančiu ar pakeistu dokumentu;
41.2.7. turi būti realizuotas dokumento redakcijų pasirinkimas ir parinktos redakcijos teksto peržiūra;

41.2.8. turi būti numatyta galimybė dokumentus publikuoti savivaldybės internetiniame Portale.

IV. BENDRIEJI REIKALAVIMAI VISOMS PERKAMOMS INFORMACINĖMS SISTEMOMS

1. Vykdyto vieta ir laikas:

1.1. Paslaugos ir/ar prekės turi būti suteiktos regiono savivaldybių administracijų buveinėse, esančiose:

Pavadinimas	Adresas
Akmenės rajono savivaldybės administracija	L.Petravičiaus a.2, LT-85132 Naujoji Akmenė
Joniškio rajono savivaldybės administracija	Livonijos g. 4, LT-84124 Joniškis
Kelmės rajono savivaldybės administracija	Vytauto Didžiojo g. 58 LT-86143 Kelmė
Pakruojo rajono savivaldybės administracija	Kęstučio g. 4, LT-83152 Pakruojis
Radviliškio rajono savivaldybės administracija	Aušros a. 10, 82196 Radviliškis
Šiaulių miesto savivaldybės administracija	Vasario 16-osios g. 62, LT-76295 Šiauliai
Šiaulių rajono savivaldybės administracija	Vilniaus g. 263, LT-76337 Šiauliai,

1.2. Numatoma užduoties vykdymo trukmė – 4 mėnesiai po sutarties pasirašymo.

2. Garantinis aptarnavimas:

2.1. Netrumpiau kaip 3 metai nuo paslaugų priėmimo - perdavimo akto pasirašymo dienos teikti Sistemos priežiūros personalui (administratoriams, sisteminiams administratoriams) konsultacijas, nemokamai pašalinti pastebėtus Sistemos trūkumus ir Sistemos programines įrangos klaidas, atkurti Sistemos darbingumą po sutrikimų. Konsultuoti sistemos vartotojus jos naudojimo klausimais (telefonu, el. paštu).

2.2. Portalo garantinė priežiūra, t.y. priežiūra be papildomo užmokesčio.

2.3. Garantinės priežiūros objektas yra pagal šio konkurso sąlygas įdiegtas Portalas.

Portalo garantinė priežiūra apima:

2.3.1. Portalo neatitikimų funkciniam reikalavimams ir veikimo Klaidų bei Kritinių klaidų šalinimą bei kitas LR įstatymais ir norminiais aktais numatytas garantijas. Programinės įrangos klaida – bet kurios komponentės trikdys, dėl kurio negali veikti visa sistema arba jos tam tikra dalis.

2.3.2. eksploatuojamo Portalo darbingumo atstatymą, pavyzdžiui, įvykus duomenų bazės ar atskirų jos komponentų darbų sutrikimams, kai tai įvyksta dėl diegėjo pateiktų pakeitimų atnaujinimų ar kitų diegėjo veiksmų ar neveikimo.

2.4. Garantinio periodo metu turi būti užtikrintas Portalo versijų naujinimas.

2.5. Portalo funkcijų pageidautini pakeitimai dėl pasikeitusių objektyvių aplinkybių, Paslaugų gavėjo poreikių arba dėl pasikeitusio požiūrio į problemos sprendimą nėra garantinių įsipareigojimų objektas, tačiau gali būti realizuojami papildomais susitarimais.

2.6. Tiekėjo reakcijos laikas kritinių sistemų sutrikimų atvejais turi būti ne daugiau kaip 2 valandos, o konsultacijų atsakymų pateikimo laikas – 1 darbo diena.

2.7. Tiekėjas privalo turėti papildomą klaidų registravimo sistemą, kurioje registruojamos ir kontroliuojamos pastebėtos klaidos bei sistemų pakeitimai.

2.8. Pateikiamos sistemų licencijos turi būti neterminuotos.

2.9. Tiekėjas teikdamas Perkančiajai organizacijai interneto svetainių (su turinio valdymo sistemomis ir reikalinga programine įranga) sukūrimo ir įdiegimo paslaugą privalo Perkančiajai organizacijai įdiegti ir perduoti nuosavybės teisę į visą svetainių priežiūrai ir veikimui būtiną programinę įrangą (operacinę sistemą, duomenų bazių valdymo sistemą ir kt.). Svetainių kūrimo metu Tiekėjas turi pats apsirūpinti paslaugai suteikti reikalingais ištekliais (darbo jėga, pinigineis lėšomis, kompiuterine, programine įranga ir kt.).

2.10. Teikėjas yra atsakingas už visos jam paslaugos vykdymo metu Perkančiosios organizacijos ir savivaldybių pateiktos informacijos konfidencialumą, išskyrus informaciją, kurią viešai skelbti įpareigoja Lietuvos Respublikos įstatymai.

2.11. Tiekėjas privalo užtikrinti, kad jo sukurti Portalai bus suderinami (visapusiškai veiks) su Perkančiosios organizacijos ir savivaldybių turima ir planuojama įsigyti kompiuterine ir programine technika (planuojama įsigyti technika aprašoma Atviro konkurso sąlygų 10 priede “Techninė specifikacija II pirkimo daliai”).

2.12. Tiekėjas, siekdamas įsivertinti visas interneto svetainių (su turinio valdymo sistemomis ir reikalinga programine įranga) sukūrimo ir įdiegimo paslaugai suteikti reikalingas išlaidas, turi galimybę apsilankyti 1.1 punkte nurodytose paslaugos suteikimo vietose (savivaldybių administracijų buveinėse). Tiekėjas norėdamas apsilankyti paslaugos teikimo vietose turi susisiekti su atitinkamos savivaldybės Informatikos, Informacinių technologijų ar atitinkamu skyriumi ar poskyriu. Apie apsilankymus paslaugos suteikimo vietose informuoti Perkančiąją organizaciją.

KOMPIUTERINĖS TECHNIKOS BEI KONFERENCIJŲ IR PROGRAMINĖS ĮRANGOS PIRKIMO TECHNINĖ UŽDUOTIS

IV. BENDRA INFORMACIJA

Projekto „Elektroninės demokratijos stiprinimas Šiaulių mieste ir regione“ tikslas - įgyvendinti Šiaulių miesto ir regiono elektroninės demokratijos sistemą, stiprinant savivaldybių veiklos skaidrumą, efektyvumą ir visuomenės bendruomeniškumą. Projekto metu planuojama įgyvendinti rengiamų ir priimamų teisės aktų perkėlimą į elektroninę terpę, jų aktualizavimą ir pateikimą administracijų internetiniuose tinklalapiuose bei kitose teisės aktų paieškos sistemose, užtikrinant patogų paieškos mechanizmą. Teisės aktų publikavimo sistema taip pat bus pritaikyta rengiamų sprendimų projektų publikavimui, užtikrinant tiesiogines sąsajas su įstaigų dokumentų valdymo sistemomis. Bus sudarytos sąlygos transliuoti Savivaldos tarybų posėdžius, užtikrinant galimybę gyventojams susipažinti su sprendimų priėmimo eiga ir regiono politikų darbo procesu, sudarytos galimybės balsavimų rezultatus pateikti savivaldybių tinklalapiuose realiu laiku, iškart po balsavimo. Projekto tikslinė grupė – savivaldybių politikai, tarnautojai, bendruomenių nariai. Elektroninės demokratijos priemonės suteiks papildomas galimybes gyventojams reikšti nuomonę įvairiais savivaldybės gyvenimo klausimais, teikti pastabas dėl vietos valdžios institucijų rengiamų teisės aktų, susipažinti su aktualia, operatyvia ir lengvai pasiekiamą informacija apie vietos valdžios institucijų rengiamus ir priimtus sprendimus, diskutuoti, keisti nuomonėmis. Įgyvendinus projektą bus paremtos 7 savivaldybių darbo procesų viešinimo elektroninėje terpėje įgyvendinimo paslaugos: 7 savivaldybėse atnaujintos (sukurtos) internetinės svetainės pagal galiojančius teisės aktus, įdiegiant e-informavimo, e-prenumeratos, e-forumo, e-skundų, e-iniciatyvų, e-apklausų, e-prašymų modulius; atnaujintos ar sukurtos 7 savivaldybių Tarybų posėdžių transliavimo ir priimtų sprendimų pateikimo interneto svetainėse sistemos. Įdiegtų paslaugų pagalba bus atliekamos apklausos, kad įvertinti kaip siekiamas rezultatų rodiklis – sukurtų elektroninių paslaugų vartotojų, teigiamai vertinančių šias elektronines paslaugas, dalis (po 2 metų nuo atitinkamų elektroninių paslaugų sukūrimo) (70 %).

V. PIRKIMO OBJEKTAS

1. Šio pirkimo objektas – elektroninio balsavimo – diskusijų sistemos techninė ir programinė įranga nurodyta VII skyriuje ir jos diegimo ir konfigūravimo paslaugos.

2. Tiekėjas turės atlikti įdiegtos įrangos testavimą ir bandomąją eksploataciją įrengimo vietose tarybos posėdžių metu.

VI. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

3. Pateikta techninė ir programinė įranga turi veikti kaip integruota sistema ir turi leisti vykdyti tokias funkcijas (neapsiribojant):

3.1. Valdyti posėdį:

3.1.1. Gauti/sukurti, koreguoti, valdyti darbotvarkę ir atvaizduoti ją išvesties įrenginiuose;

3.1.2. Vykdyti posėdį ar konferenciją pagal nustatytą darbotvarkę;

3.1.3. Valdyti posėdžio dalyvių pasisakymus/diskusijas;

3.1.4. Vykdyti balsavimą identifikuojant kiekvieną posėdžio narį su kortele ar be jos ir pateikti detalius balsavimo rezultatus;

3.2. Įrašyti, transliuoti, archyvuoti ir pateikti peržiūrai posėdžio ar konferencijos vaizdinę ir garsinę medžiagą:

3.2.1. Įrašyti posėdžio vaizdą ir garsą, pagal posėdžio klausimus ir pasisakančius asmenis,

3.2.2. Transliuoti posėdį ar konferenciją realiu laiku interneto svetainėje,

3.2.3. Pateikti posėdžio ar konferencijų vaizdo/garso įrašus interneto svetainėje su paieškos ir peržiūros funkcijomis. PVP sistemoje suformuoti tinkamo formato bylą, kurioje saugomi posėdžio duomenys ir darbotvarkė

VII. REIKALAVIMAI TECHNINEI IR PROGRAMINEI ĮRANGAI

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
1.	<p>Konferencinės sistemos centrinis blokas (centrinės įrangos komplektas)</p> <p>Akmenės rajono savivaldybei, Joniškio rajono savivaldybei, Kelmės rajono savivaldybei, Pakruojo rajono savivaldybei, Šiaulių rajono savivaldybei</p>	<p>Komplektas, susidedantis iš:</p> <p>1. Balsavimo-diskusijų centrinis įrenginys – 1 vnt.:</p> <p>Paskirtis: Skirtas balsavimo-diskusijų sistemos pultų pajungimui bei valdymui;</p> <p>Ryšio tipas ir garso signalo kokybė: skaitmeninis garso signalo perdavimas tarp sistemos blokų; garso signalo kodavimas ne blogesnis kaip 16 bit; garso signalo diskretizavimo dažnis ne blogesnis kaip 32 kHz;</p> <p>Ryšio prievadai: ne mažiau kaip 2 prievadai balsavimo-diskusijų bei vertimo sistemos pultų pajungimui;</p> <p>Funkcionalumas: galimybė jungti ne mažiau kaip 30 balsavimo-diskusijų sistemos pultų; automatinis mikrofonų valdymo režimas; rankinis mikrofonų valdymo režimas; virtualios eilės mikrofonų valdymo režimas;</p> <p>Garso įvesties prievadai: ne mažiau kaip 1 integruotas audio įvesties prievadas;</p> <p>Garso išvesties prievadai: ne mažiau kaip 1 integruotas audio išvesties prievadas;</p> <p>Valdymo signalų prievadai: Ne mažiau kaip 1 integruotas RS-232 arba lygiavertis duomenų prievadas įrangos valdymui ir administravimui;</p>	5 kompl.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>Konstrukcija: 19“ korpusas montavimui į komutacinę spintą; Atitikimas standartams: Turi atitikti IEC 60914 (Conference systems - Electrical and audio requirements) standarto ar lygiavertį reikalavimus</p> <p>1) Komp. tinklo komutatorius – 1vnt. 19” korpusas montavimui į komutacinę spintą Ne mažiau kaip 24 prievadai 1 Gbit</p> <p>2) Vaizdo signalų komutatorius 4x4 – 1vnt. Matricinis VGA signalų komutatorius Ne mažiau kaip 4 VGA įvestys Ne mažiau kaip 4 VGA išvestys Valdymo sąsaja – RS232 arba lygiavertė</p> <p>3) Programuojamas garso signalų procesorius - mikšeris – komutatorius – 1vnt. Paskirtis: skirtas miksuoti, apdoroti bei komutuoti garso signalus. - ne mažiau kaip 10 simetrinių mic/line įvesčių, - ne mažiau kaip 6 simetrinės mic/line išvestys, - programuojamas bei valdomas iš kompiuterio LAN tinkle, - apjungimo su kitais procesoriais galimybė per „link“ tipo sąsają, - programuojami bei valdomi garso apdorojimo įrenginiai: Mikšeriai (standartinis, automatinis, matricinis, kombaineris); Ekvalaizeriai (grafinis, parametrinis); Filtrai (HPF, LPF, high shelf, low shelf, all pass); Krossoveriai (2, 3 ar 4 juostų); Dinaminiai procesoriai (Leveler, comp/limiter, ducker, ANC); Maršrutizatoriai (ne mažesni kaip 32x32); Vėlinimas (ne mažiau kaip iki 2000ms); Garso lygio matuokliai (Signal present, peak, RMS); Generatoriai (Tone, pink-noise, white-noise); Mikrofonų sūsižadinimo slopinimo procesorius</p> <p>4) Garso stiprintuvas – 1vnt. Dviejų kanalų Galia - ne mažiau 200W RMS vienam kanalui prie 4 omų apkrovos</p> <p>5) Lubinis garsiakalbis – 8vnt. Garsiakalbio dydis - ne mažiau 6 colių Galia - ne mažiau kaip 50W RMS Jautrumas - ne mažiau kaip 90dB (1W/1m) Atkuriamų dažnių juosta - ne siauresnė kaip 80-20'000Hz</p> <p>6) Belaidis mikrofonas su stovu – 2 vnt. Rankinio belaidžio mikrofono bei stacionaraus imtuvo komplektas Kanalų skaičius – ne mažiau kaip 100 Dažnių juosta ne siauresnė kaip 80 Hz - 18 kHz Radijo bangų priėmimo metodas: „True diversity“ Trikojis reguliuojamo aukščio stovas</p>	
2.	<p>Konferencinės sistemos centrinis blokas (centrinės įrangos komplektas)</p> <p>Radviliškio rajono savivaldybei</p>	<p>Komplektas, susidedantis iš:</p> <p>1) Balsavimo-diskusijų centrinis įrenginys – 1 vnt.: Paskirtis: Skirtas balsavimo-diskusijų sistemos pultų pajungimui bei valdymui; Ryšio tipas ir garso signalo kokybė: skaitmeninis garso signalo perdavimas tarp sistemos blokų; garso signalo kodavimas ne blogesnis kaip 16 bit; garso signalo diskretizavimo dažnis ne blogesnis kaip 32 kHz; Ryšio prievadai: ne mažiau kaip 2 prievadai balsavimo-diskusijų bei vertimo sistemos pultų pajungimui; Funkcionalumas: galimybė jungti ne mažiau kaip 30 balsavimo-diskusijų sistemos pultų; automatinis mikrofonų valdymo režimas; rankinis mikrofonų valdymo režimas; virtualios eilės mikrofonų valdymo režimas; Garso įvesties prievadai: ne mažiau kaip 1 integruotas audio įvesties prievadas; Garso išvesties prievadai: ne mažiau kaip 1 integruotas audio išvesties prievadas; Valdymo signalų prievadai: Ne mažiau kaip 1 integruotas RS-232 arba lygiavertis duomenų prievadas įrangos valdymui ir administravimui; Konstrukcija: 19“ korpusas montavimui į komutacinę spintą;</p>	1 kompl.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>Atitikimas standartams: Turi atitikti IEC 60914 (Conference systems - Electrical and audio requirements) standarto reikalavimus;</p> <p>2) Komp. tinklo komutatorius – 1vnt. 19" korpusas montavimui į komutacinę spintą Ne mažiau kaip 24 prievadai 1 Gbit</p> <p>3) Vaizdo signalų komutatorius 4x4 – 1vnt. Matricinis VGA signalų komutatorius Ne mažiau kaip 4 VGA įvestys Ne mažiau kaip 4 VGA išvestys Valdymo sąsaja – RS232 arba lygiavertė</p> <p>4) Kortelių programavimo įrenginys – 1vnt. (su 30 kortelių) skirtas registracijos kortelių programavimui, jungiamas prie PC (USB arba lygiavertė sąsaja duomenų perdavimui tarp kompiuterio bei išorinių įrenginių).</p> <p>5) Programuojamas garso signalų procesorius - mikšeris – komutatorius – 1vnt. Paskirtis: skirtas miksuoti, apdoroti bei komutuoti garso signalus. - ne mažiau kaip 10 simetrinių mic/line įvesčių, - ne mažiau kaip 6 simetrinės mic/line išvestys, - programuojamas bei valdomas iš kompiuterio LAN tinkle, - apjungimo su kitais procesoriais galimybė per „link“ tipo sąsają, - programuojami bei valdomi garso apdorojimo įrenginiai: Mikšeriai (standartinis, automatinis, matricinis, kombaineris); Ekvalizeriai (grafinis, parametrinis); Filtrai (HPF, LPF, high shelf, low shelf, all pass); Krossoveriai (2, 3 ar 4 juostų); Dinaminiai procesoriai (Leveler, comp/limiter, ducker, ANC); Maršrutizatoriai (ne mažesni kaip 32x32); Vėlinimas (ne mažiau kaip iki 2000ms); Garso lygio matuokliai (Signal present, peak, RMS); Generatoriai (Tone, pink-noise, white-noise); Mikrofonų sisižadavimo slopinimo procesorius</p> <p>6) Garso stiprintuvas – 1vnt. Dviejų kanalų Galia - ne mažiau 200W RMS vienam kanalui prie 4 omų apkrovos</p> <p>7) Lubinis garsiakalbis – 8vnt. Garsiakalbio dydis - ne mažiau 6 colių Galia - ne mažiau kaip 50W RMS Jautrumas - ne mažiau kaip 90dB (1W/1m) Atkuriamų dažnių juosta - ne siauresnė kaip 80-20'000Hz</p> <p>8) Stacionarus pultas su mikrofonu, tribūnai – 1vnt. Paskirtis: Skirtas pranešėjui, montuojamas tribūnoje; Ryšio tipas ir garso signalo kokybė: skaitmeninis garso signalo perdavimas tarp sistemos blokų; garso signalo kodavimas ne blogesnis kaip 24 bit; garso signalo diskretizavimo dažnis ne blogesnis kaip 32 kHz; Ryšio prievadai: ne mažiau kaip 2 prievadai pulto pajungimui į bendrą balsavimo-diskusijų sistemos grandinę; Konstrukcija: stacionarus, įleidžiamas į stalviršį; Valdymo klaviatūra, reguliatoriai, indikacija Laukimo eilėje bei mikrofono įjungimo indikatoriai; mikrofono įjungimo/išjungimo mygtukas; Integruotas mikrofonas: atkuriamų dažnių diapazonas ne blogesnis kaip 100-15000 Hz; jautrumas ne blogesnis kaip -22dBv/Pa; lankstus mikrofono galvutės laikiklis, ne mažiau 50cm ilgio;</p> <p>Atitikimas standartams: Turi atitikti IEC 60914 (Conference systems - Electrical and audio requirements) standarto reikalavimus Pilnas suderinamumas su esama DIS DCS 6000 sistema bei SW 6000 programine įranga</p> <p>9) Belaidis mikrofonas su stovu – 2 vnt. Rankinio belaidžio mikrofono bei stacionaraus imtuvo komplektas Kanalų skaičius – ne mažiau kaip 100</p>	

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		Dažnių juosta ne siauresnė kaip 80 Hz - 18 kHz Radijo bangų priėmimo metodas: „True diversity“ Trikojis reguliuojamo aukščio stovas. Pilnas suderinamumas su esama DIS DCS įranga.	
3.	Konferencinės sistemos centrinis blokas (centrinės įrangos kompleksas) Šiaulių miesto savivaldybei	Komplektas, susidedantis iš: 1) Komp. tinklo komutatorius – 1vnt. 19” korpusas montavimui į komutacinę spintą Ne mažiau kaip 24 prievadai 1 Gbit 2) Vaizdo signalų komutatorius 4x4 – 1vnt. Matricinis VGA signalų komutatorius Ne mažiau kaip 4 VGA įvestys Ne mažiau kaip 4 VGA išvestys Valdymo sąsaja – RS232 arba lygiavertė 3) Kortelių programavimo įrenginys – 1vnt. (su 35 kortelėmis) skirtas registracijos kortelių programavimui, jungiamas prie PC (USB arba lygiavertė sąsaja duomenų perdavimui tarp kompiuterio bei išorinių įrenginių). Pilnas suderinamumas su esama DIS DCS 6000 sistema bei SW 6000 programine įranga 4) Stacionarus pultas su mikrofonu, tribūnai – 1vnt. Paskirtis: Skirtas pranešėjui, montuojamas tribūnoje; Ryšio tipas ir garso signalo kokybė: skaitmeninis garso signalo perdavimas tarp sistemos blokų; garso signalo kodavimas ne blogesnis kaip 24 bit; garso signalo diskretizavimo dažnis ne blogesnis kaip 32 kHz; Ryšio prievadai: ne mažiau kaip 2 prievadai pulto pajungimui į bendrą balsavimo-diskusijų sistemos grandinę; Konstrukcija: stacionarus, įleidžiamas į stalviršį; Valdymo klaviatūra, reguliatoriai, indikacija Laukimo eilėje bei mikrofono įjungimo indikatoriai; mikrofono įjungimo/išjungimo mygtukas; Integruotas mikrofonas: atkuriamų dažnių diapazonas ne blogesnis kaip 100-15000 Hz; jautrumas ne blogesnis kaip -22dBv/Pa; lankstus mikrofono galvutės laikiklis, ne mažiau 50cm ilgio; Atitikimas standartams: Turi atitikti IEC 60914 (Conference systems - Electrical and audio requirements) standarto reikalavimus Pilnas suderinamumas su esama DIS DCS 6000 sistema bei SW 6000 programine įranga. 5) Belaidis mikrofonas su stovu – 2 vnt. Rankinio belaidžio mikrofono bei stacionaraus imtuvo kompleksas Kanalų skaičius – ne mažiau kaip 100 Dažnių juosta ne siauresnė kaip 80 Hz - 18 kHz Radijo bangų priėmimo metodas: „True diversity“ Trikojis reguliuojamo aukščio stovas. Pilnas suderinamumas su esama DIS DCS įranga.	1 kompl.
4.	Portatyvūs pultai su mikrofonais	Komplektas, susidedantis iš: 1) Pultas su mikrofonu bei balsavimo funkcija, pirmininkaujančiam – 1vnt. Paskirtis: Skirtas pirmininkaujančiam, montuojamas mero darbo vietoje; Ryšio tipas ir garso signalo kokybė: skaitmeninis garso signalo perdavimas tarp sistemos blokų; garso signalo kodavimas ne blogesnis kaip 24 bit; garso signalo diskretizavimo dažnis ne blogesnis kaip 32 kHz; Ryšio prievadai: ne mažiau kaip 2 prievadai pulto pajungimui į bendrą balsavimo-diskusijų sistemos grandinę; Konstrukcija: stacionarus, įleidžiamas į stalviršį; arba nestacionarus, montuojamas ant stalviršio;	3 nestacio narūs kompl. 2 staciona rūs kompl. Iš viso 5 kompl.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>Funkcionalumas: registracija kortelių pagalba, integruotas kortelių skaitytuvas; balsavimo funkcija; garsiakalbio automatinis atjungimas aktyvavus mikrofoną;</p> <p>Valdymo klaviatūra, reguliatoriai, indikacija laukimo eilėje bei mikrofono įjungimo indikatoriai; mikrofono įjungimo/išjungimo mygtukas; prioritetinis kalbančiųjų išjungimo mygtukas; balsavimo mygtukai (už, susilaikau, prieš); valdymo mygtukų markiravimas – lietuvių kalba;</p> <p>Integruotas garsiakalbis: atkuriamų dažnių diapazonas ne blogesnis kaip 150-15000 Hz; galingumas ne mažesnis kaip 3W (RMS);</p> <p>Integruotas mikrofonas: atkuriamų dažnių diapazonas ne blogesnis kaip 100-15000 Hz; jautrumas ne blogesnis kaip -22dBv/Pa; lankstus mikrofono galvutės laikiklis, ne mažiau 40cm ilgio;</p> <p>Atitikimas standartams: Turi atitikti IEC 60914 (Conference systems - Electrical and audio requirements) standarto reikalavimus</p> <p>2) Pultas su mikrofonu bei balsavimo funkcija, TARYBOS NARIAMS – 24vnt.</p> <p>Paskirtis: Skirtas tarybos nariui, montuojamas tarybos nario darbo vietoje;</p> <p>Ryšio tipas ir garso signalo kokybė: skaitmeninis garso signalo perdavimas tarp sistemos blokų; garso signalo kodavimas ne blogesnis kaip 16 bit; garso signalo diskretizavimo dažnis ne blogesnis kaip 32 kHz;</p> <p>Ryšio prievadai: ne mažiau kaip 2 prievadai pulto pajungimui į bendrą balsavimo-diskusijų sistemos grandinę;</p> <p>Konstrukcija: stacionarus, įleidžiamas į stalviršį arba nestacionarus, montuojamas ant stalviršio;</p> <p>Funkcionalumas: registracija kortelių pagalba, integruotas kortelių skaitytuvas; balsavimo funkcija; garsiakalbio automatinis atjungimas aktyvavus mikrofoną;</p> <p>Valdymo klaviatūra, reguliatoriai, indikacija laukimo eilėje bei mikrofono įjungimo indikatoriai; mikrofono įjungimo/išjungimo mygtukas; balsavimo mygtukai (už, susilaikau, prieš); valdymo mygtukų markiravimas – lietuvių kalba;</p> <p>Integruotas garsiakalbis: atkuriamų dažnių diapazonas ne blogesnis kaip 150-15000 Hz; galingumas ne mažesnis kaip 3W (RMS);</p> <p>Integruotas mikrofonas: atkuriamų dažnių diapazonas ne blogesnis kaip 100-15000 Hz; jautrumas ne blogesnis kaip -22dBv/Pa; lankstus mikrofono galvutės laikiklis, ne mažiau 40cm ilgio;</p> <p>Atitikimas standartams: Turi atitikti IEC 60914 (Conference systems - Electrical and audio requirements) standarto reikalavimus</p>	
5.	Registruojamos kortelių programavimo įrenginys su registruojamos kortelių komplektu	<p>Komplektas, susidedantis iš:</p> <p>1) Kortelių programavimo įrenginys - 1vnt. skirtas registracijos kortelių programavimui, jungiamas prie PC (USB arba lygiavertė sąsaja duomenų perdavimui tarp kompiuterio bei išorinių įrenginių).</p> <p>2) Registruojamos kortelės – 30 vnt. skirtos dalyvio identifikavimui registruojantis į balsavimo sistemą.</p>	5 kompl.
6.	Pultas su mikrofonu, tribūnai	<p>Paskirtis: Skirtas pranešėjui, montuojamas tribūnoje;</p>	3 nestacio

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>Ryšio tipas ir garso signalo kokybė: skaitmeninis garso signalo perdavimas tarp sistemos blokų; garso signalo kodavimas ne blogesnis kaip 24 bit; garso signalo diskretizavimo dažnis ne blogesnis kaip 32 kHz;</p> <p>Ryšio prievadai: ne mažiau kaip 2 prievadai pulto pajungimui į bendrą balsavimo-diskusijų sistemos grandinę;</p> <p>Konstrukcija: stacionarus, įleidžiamas į stalviršį arba nestacionarus, montuojamas ant stalviršio;</p> <p>Valdymo klaviatūra, reguliatoriai, indikacija Laukimo eilėje bei mikrofono įjungimo indikatoriai; mikrofono įjungimo/išjungimo mygtukas;</p> <p>Integruotas mikrofonas: atkuriamų dažnių diapazonas ne blogesnis kaip 100-15000 Hz; jautrumas ne blogesnis kaip -22dBv/Pa; lankstus mikrofono galvutės laikiklis, ne mažiau 50cm ilgio;</p> <p>Atitikimas standartams: Turi atitikti IEC 60914 (Conference systems - Electrical and audio requirements) standarto reikalavimus</p>	<p>narūs vnt.</p> <p>2 stacionarūs vnt.</p> <p>Iš viso 5 vnt.</p>
7.	Centrinis sistemos duomenų kompiuteris	<p>Procesorius : ne mažiau kaip 4 branduolių, X64 architektūros, turi palaikyti 32 ir 64 bitų operacines sistemas ir taikomąsias programas. Procesoriaus našumas turi būti ne mažesnis kaip: 4300 pagal „Passmark CPU Mark“. Siūlomo procesoriaus našumo parametras turi būti skelbiamas http://www.cpubenchmark.net/cpu_list.php Nurodyti konkretų procesoriaus modelį.</p> <p>Operatyvioji atmintis: ne mažiau kaip 4 GB DDR3.</p> <p>Kietasis diskas: ne mažiau 500 GB 7200 rpm, S.M.A.R.T.</p> <p>Vaizdo plokštė: palaikanti ne mažiau kaip 256 MB dinaminės video atminties (RAM) ir turinti 2 vaizdo išvestis</p> <p>Garso korta: ne mažiau kaip 16 bitų.</p> <p>Optinis įrenginys: vidinis DVD - +/- RW.</p> <p>Klaviatūra: lotyniška, su lietuviškos abėcėlės ženklais.</p> <p>Pelė: optinė su 2 mygtukais ir slinkties ratuku. Tinklo adapteris; Vidinis, 10/100/1000Mbps, Full Duplex arba lygiavertis. Integruoti prievadai; Ne mažiau 4 USB 2.0, DisplayPort arba HDMI išėjimai, Audio (Mic in, Line out), VGA.</p> <p>Operacinė sistema ir programinė įranga; MS Windows 7 Professional arba ekvivalentiška operacinė sistema (kompiuteris turi būti sertifikuotas šiai operacinei sistemai). Gamintojo garantija: Ne mažiau 36 mėn. gamintojo garantinė priežiūra.</p>	7 vnt.
8.	Sistemos valdymo kompiuteris (nešiojamas)	<p>Procesorius : ne mažiau kaip 4 branduolių, X64 architektūros, turi palaikyti 32 ir 64 bitų operacines sistemas ir taikomąsias programas, skirtas nešiojamiems kompiuteriams. Procesoriaus našumas turi būti ne mažesnis kaip: 2222 pagal „Passmark CPU Mark“. Siūlomo procesoriaus našumo parametras turi būti skelbiamas http://www.cpubenchmark.net/cpu_list.php Procesorius turi palaikyti automatinę maitinimo įtampos reguliavimo funkciją esant mažai apkrovai. Nurodyti konkretų procesoriaus modelį.</p> <p>Operatyvioji atmintis: ne mažiau kaip 2 GB DDR3.</p> <p>Kietasis diskas: ne mažiau 320 GB 7200 rpm, S.M.A.R.T.</p> <p>Vaizdo plokštė: palaikanti ne mažiau kaip 256 MB dinaminės video atminties (RAM).</p> <p>Garso korta: ne mažiau kaip 16 bitų, integruoti vidiniai stereo garsiakalbiai.</p> <p>Optinis įrenginys: vidinis DVD - +/- RW.</p> <p>Monitorius: ne mažiau 38 cm įstrižainės, ne mažiau kaip 16 mln. spalvų, raiška ne mažesnė nei 1366x768 taškų.</p> <p>Klaviatūra: lotyniška, su lietuviškos abėcėlės ženklais. Integruota valdymo plokštuma</p> <p>Pelė: optinė su 2 mygtukais ir slinkties ratuku. Tinklo adapteris; Vidinis, 10/100/1000Mbps, Full Duplex arba lygiavertis. Bevielio tinklo adapteris; Vidinis, 802.11 a/b/g Optinis įrenginys; Integruotas</p>	7 vnt.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		DVD +-RW. Integruoti prievadai; Ne mažiau 4 USB 2.0, DisplayPort arba HDMI išėjimai, Audio (Mic in, Line out), VGA. Maitinimas; Išorinis-AC adapteris. Vidinė baterija užtikrinanti ne mažiau 4 val. darbo laiką. Operacinė sistema ir programinė įranga; MS Windows 7 Professional arba ekvivalentiška operacinė sistema (kompiuteris turi būti sertifikuotas šiai operacinei sistemai). Biuro programinė įranga; MS Office 2010 Home & Business arba lygiavertė. Apsaugos galimybės; Galimybė korpusą prirakinti Kensington Lock tipo arba ekvivalentiškas užraktu Krepšys nešiojamam kompiuteriui. Gamintojo garantija: Ne mažiau 36 mėn. gamintojo garantinė priežiūra.	
9.	Vaizdo projektorius (komplektas)	Komplektas, susidedantis iš: 1) Vaizdo projektorius – 1vnt. Profesionalus instaliacinis projektorius; Šviesos srautas: ne mažiau 6000 ANSI lm; Formatas 4:3; Lempos resursas ne mažiau 4000 val. eko; Vaizdo signalo siuntimo galimybė per kompiuterinį tinklą; Valdymas ir kontrolė per kompiuterinį tinklą (LAN); IR nuotolinio valdymo pultas. Galimas laidinis valdymas; Įvestys: 5xBNC, D-sub 15-pin, DVI-D arba HDMI, S-Video; RS232 sąsaja; LAN (RJ-45); 2) Vaizdo projektoriaus laikiklis - 1vnt. turi būti skirtas tvirtinimui prie lubų 3) Vaizdo projektoriaus ekranas – 1vnt. motorizuotas ekranas; tvirtinamas prie sienos, lubų; vaizdo formatas 4:3; ekrano plotis 300 cm; komplektuojamas su valdymo jungikliu bei reikiama pakabinimo laikikliais.	7 vnt.
10.	LCD ekranas pirmininkaujantiems	Ekranas įstrižainė – ne mažiau kaip 19 colių; Ekranas tipas – LCD arba lygiavertis; Komplektuojamas su staliniu stovu	7 kompl.
11.	Vaizdo kamerų valdymo įrenginys su 2 valdomomis kameromis (komplektas)	Komplektas, susidedantis iš: 1) Valdymo procesorius su kamerų vaizdo signalo komutatoriumi – 1vnt. Paskirtis: programuojamas valdymo įrenginys, skirtas valdyti vaizdo kameras, vaizdo projektorių, ekraną, bendrą garsumą bei komutuoti vaizdo kamerų signalus; Programuojamas bei valdomas kompiuterio pagalba per LAN; Valdymo sąsajos, ne mažiau kaip: 1x RS232 – kamerų valdymui, 1x RS232 – balsavimo/diskusijų sistemos prijungimui, 1x RS232 – vaizdo projektoriaus valdymui, 2x reliniai – vaizdo ekrano valdymui; Integruotas LAN prievadas: 10/100Mbit; Vaizdo signalo komutatorius: ne mažiau kaip 4 Video įvestys, ne mažiau kaip 2 Video išvestis; Garso signalo procesorius: garsumo bei tembro reguliavimas, ne mažiau kaip 1 simetrinė audio įvestis bei ne mažiau kaip 1 simetrinė audio išvestis. 2) Valdoma greitaigė vaizdo kamera – 2vnt. Konstrukcija: tvirtinama prie sienos; kameros greitaigiškumas: ne mažiau kaip 300 laipsnių per sekundę horizontaliai; ne mažiau kaip 125 laipsniai per sekundę vertikalčiai; vaizdo signalo išvestys: Video, S-Video; spalvingumo sistema: PAL arba lygiavertė; minimali apšvieta: 3,5 lx; ne mažiau kaip 10x optinis bei 4x skaitmeninis didinimas; ne mažiau kaip 25 pozicijų atmintis (kamerų valdymo procesoriuje); pasukimas ne mažiau kaip ±100° (horizontaliai), ±25° (vertikalčiai); RS232 arba lygiavertė valdymo sąsaja. 3) Vaizdo kameros laikiklis – 2vnt.	7 kompl.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		Vaizdo kamerų laikikliai skirti kamerų tvirtinimui prie sienos 4) Vaizdo kamerų stebėjimo monitorius – 1vnt. Ekranas įstrižainė – ne mažiau kaip 22 colių; Ekranas tipas – LCD arba lygiavertis; Komplektuojamas su staliniu stovu; Ingerguoti garsiakalbiai; minimalus įvesčių kiekis: Video, S-Video, VGA.	
12.	Kompiuteris vaizdo ir garso kodavimui su kodavimo plokšte (komplektas)	Komplektas, susidedantis iš: 1) Kompiuteris vaizdo ir garso kodavimui – 1vnt. Procesorius : ne mažiau kaip 4 branduolių, X64 architektūros, turi palaikyti 32 ir 64 bitų operacines sistemas ir taikomąsias programas. Procesoriaus našumas turi būti ne mažesnis kaip: 4300 pagal „Passmark CPU Mark“. Siūlomo procesoriaus našumo parametras turi būti skelbiamas http://www.cpubenchmark.net/cpu_list.php Nurodyti konkretų procesoriaus modelį. Operatyvioji atmintis: ne mažiau kaip 8 GB DDR3. Kietasis diskas: ne mažiau 500 GB 7200 rpm, S.M.A.R.T. Vaizdo plokštė: palaikanti ne mažiau kaip 256 MB dinaminės video atminties (RAM). Garso korta: ne mažiau kaip 16 bitų. Optinis įrenginys: vidinis DVD - +/- RW. Klaviatūra: lotyniška, su lietuviškos abėcėlės ženklais. Pelė: optinė su 2 mygtukais ir slinkties ratuku. Tinklo adapteris; Vidinis, 10/100/1000Mbps, Full Duplex arba lygiavertis. Integruoti priedavai; Ne mažiau 4 USB 2.0, DisplayPort arba HDMI išėjimai, Audio (Mic in, Line out), VGA. Operacinė sistema ir programinė įranga; MS Windows 7 Professional arba ekvivalentiška operacinė sistema (kompiuteris turi būti sertifikuotas šiai operacinei sistemai). Gamintojo garantija: Ne mažiau 36 mėn. gamintojo garantinė priežiūra. 2) Kompiuterinė vaizdo bei garso signalo kodavimo plokštė – 1vnt. Paskirtis: skirta realiame laike koduoti analoginius vaizdo bei garso signalus transliacijai internetu; Minimalus įvesčių kiekis: Video, S-Video, Audio.	7 kompl.
13.	Tarnybinė stotis (serveris) duomenų archyvavimui ir transliavimui bei operacinė sistema tarnybinei stotčiai Akmenės rajono savivaldybei Joniškio rajono savivaldybei Kelmės rajono savivaldybei Pakruojo rajono savivaldybei Radviliškio rajono savivaldybei Šiaulių rajono savivaldybei	Paskirtis: posėdžių transliavimas bei archyvavimas; Architektūra – x86 architektūros, turi palaikyti 64 bitų operacines sistemas ir taikomąsias programas; Procesorius - ne mažiau kaip 4 branduolių, turi palaikyti automatinę dažnio ir maitinimo įtampos reguliavimo funkciją, esant mažam apkrovimui. Procesoriaus gedimo atveju turi vykti automatinis sistemos persikrovimas ir sugedusio procesoriaus deaktivavimas; Procesorių skaičius ir našumas - ne mažiau nei 1 vnt. su galimybe plėsti iki 2 procesorių. Sistemos našumas turi būti ne mažesnis kaip 154 pagal SPECint_rate_base2006 ir ne mažesnis kaip 125 pagal SPECfp_rate_base2006, testuojant 2 procesorių konfigūracijoje. Sistemos našumo rezultatai turi būti išmatuoti bet kurioje siūlomo tarnybinių stočių gamintojo platformoje ir publikuoti www.spec.org puslapyje; Operatyvinė atmintis - ne mažiau 8 GB DDR-3 1333MHz R- DIMM arba lygiavertė. Atmintis plečiama iki ne mažiau nei 192GB su ne mažiau nei 18 atminties lizdų. ECC ir atminties dubliavimo arba analogiškų technologijų palaikymas; Pastovioji atmintis - ne mažiau kaip 2 vnt. 1TB 7200 aps/min SAS arba SATA tipo kietųjų diskų; Kompaktinių diskų įrenginys - ne blogiau kaip CD-RW/DVD-ROM; RAID valdiklis - SAS, RAID lygių RAID 0, 1, palaikymas; Vaizdo posistemė - SVGA, ne mažiau 16MB RAM. VGA sąsaja privalo būti dubliuota, tarnybinės stoties priekyje ir gale; Tinklo adapteris - integruotas ne mažiau kaip 2 jungčių 10/100/1000Base-TX, full duplex su WOL (Wake On Lan) ir PXE funkcijų palaikymu. Turi atlikti dalinį paketų apdorojimą TCP/IP Protocol Offloading (TOE) arba lygiavertės technologijos TCP/IP srauto valdymui palaikymas; Išplėtimo lizdai - ne mažiau kaip 2 vnt. PCI-Express x16 jungčių;	6 vnt.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>Prievadai - ne mažiau 2xVGA (sąsaja privalo būti dubliuota, tarnybinės stoties priekyje ir gale), 2xRJ45, 4xUSB (iš jų bent 1 vnt. tarnybinės stoties priekyje), 1xRS-232, 1xRJ45 nuotoliniam tarnybinės stoties valdymui;</p> <p>Konstrukcija - ne didesnio nei 1U aukščio, montavimui į standartinę 19 montажinę spintą, su visais montavimui reikalingais priedais;</p> <p>Aušinimas - turi būti komplektuota su dubliuotais aušinimo moduliais, kad vieno iš jų gedimo atveju būtų užtikrintas normalus tolimesnis stoties darbas (t. y. aušinimas), keičiami nestabdant veikiančios tarnybinės stoties (hot-plug);</p> <p>Maitinimo šaltinis - ne blogiau kaip du karšto keitimo (hot-plug) dubliuoti maitinimo šaltiniai, užtikrinantys visų instaliuotų komponentų galios poreikius;</p> <p>Aparatūrinė įranga tarnybinės stoties valdymui - Nepriklausomas nuo operacinės sistemos, integruotas valdymo procesorius nuotoliniam prisijungimui per LAN. Automatic Server Recovery (ASR) arba lygiavertės funkcijos palaikymas;</p> <p>Tarnybinės stoties darbo būsenos indikacija - šviesinė LED gedimų indikacijos sistema korpuso išorėje (priekinėje tarnybinės stoties panelėje) informuojanti apie gendančius komponentus. Indikacijos sistema turi veikti ir išjungus tarnybinės stoties maitinimą;</p> <p>Valdymas - tarnybinė stotis turi būti valdoma per ethernet tinklą nepriklausoma nuo operacinės sistemos sąsaja;</p> <p>Garantija - ne mažiau 36 mėn. gamintojo garantija tarnybinei stočiai ir jos priedams su aptarnavimu įrangos eksploatavimo vietoje ir 1 darbo dienos reakcijos laiku.</p> <p>Operacinė sistema Microsoft Windows Server, versija 2008 Standard arba naujesnė; su IIS, FTP, Dot.net, Media Server servais</p> <p>Nepetraukiamo maitinimo šaltinis - galingumas turi atitikti siūlomo serverio maitinimo šaltinio galingumą ir užtikrinti serverio veikimą ne trumpiau 10 min. dingus elektros energijos tiekimui.</p>	
14.	<p>Tarnybinė stotis (serveris) duomenų archyvavimui ir transliavimui bei operacinė sistema tarnybinei stočiai</p> <p>Šiaulių miesto savivaldybei</p>	<p>Paskirtis: posėdžių transliavimas bei archyvavimas;</p> <p>Architektūra – x86 architektūros, turi palaikyti 64 bitų operacines sistemas ir taikomąsias programas;</p> <p>Procesorius - ne mažiau kaip 4 branduolių, turi palaikyti automatinę dažnio ir maitinimo įtampos reguliavimo funkciją, esant mažam apkrovimui. Procesoriaus gedimo atveju turi vykti automatinis sistemos persikrovimas ir sugedusio procesoriaus deaktyvavimas;</p> <p>Procesorių skaičius ir našumas - ne mažiau nei 1 vnt. su galimybe plėsti iki 2 procesorių. Sistemos našumas turi būti ne mažesnis kaip 210 pagal SPECint_rate2006 Base ir ne mažiau nei 164 pagal SPECfp_rate2006 Base, testuojant 2 procesorių konfigūracijoje. Sistemos našumo rezultatai turi būti išmatuoti bet kurioje siūlomo tarnybinių stočių gamintojo platformoje ir publikuoti www.spec.org puslapyje;</p> <p>Operatyvinė atmintis - ne mažiau 16 GB DDR-3 1333MHz R- DIMM arba lygiavertė. Atmintis plečiama iki ne mažiau nei 192 GB su ne mažiau nei 12 atminties lizdų. ECC ir atminties dubliavimo arba analogiškų technologijų palaikymas;</p> <p>Diskiniai kaupikliai (pastovioji atmintis) – pritaikyti turimai infrastruktūrai (skiri montuoti į turimą diskinę kaupyklą IBM DS3400), ne mažiau kaip 2 vnt. karšto keitimo („hot-swap“) 2TB 3,5“ 7200 aps/min SATA tipo su dubliuotu maitinimo ir valdymo pajungimu;</p> <p>Kompaktinių diskų įrenginys – naudojamas per bendrai pasiekiamus šasi integruotus įrenginius;</p> <p>RAID valdiklis - SAS, RAID lygių RAID 0, 1 palaikymas;</p> <p>Tinklo adapteris – integruotas ne mažiau kaip 2 jungčių 10/100/1000Base-TX, full duplex su WOL (Wake On Lan) ir PXE funkcijų palaikymu. Turi atlikti dalinį paketų apdorojimą TCP/IP Protocol Offloading (TOE) arba lygiavertės technologijos TCP/IP srauto valdymui palaikymas;</p> <p>Išplėtimo lizdai - ne mažiau kaip 2 vnt. PCI-Express x16 jungčių;</p> <p>Prievadai – ne mažiau kaip 2 vnt. plėtimo jungčių (LAN, SAN, SAS adapteriams) ne prastesni kaip PCI-E x8</p> <p>„Fibre Channel HBA“ adapteriai – ne mažiau kaip 2 vnt. FC 8 Gbps</p>	1 vnt.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>adapterių, komplektuojamos reikiamos jungtys dvigubam prijungimui prie optinių FC SAN komutatorių, bei valdymo programinė įranga; užtikrinantis veikimą montuojant tarnybinę stotį į IBM BC-E šasi;</p> <p>Konstrukcija - „Blade“ tipo pritaikyta turimai infrastruktūrai, montuojami į IBM BC-E šasi; turi užimti tik 1 (vieną) vietą su visais montavimui reikalingais priedais;</p> <p>Pajungimų dubliavimas – siūlomų „Blade“ tipo tarnybinių stočių maitinimo, valdymo, pajungimai prie centrinės talpyklos magistralės turi būti dubliuoti ir elektriškai nepriklausomi aukštam patikimumui užtikrinti;</p> <p>Aušinimas - užtikrinamas Blade talpyklos IBM BC-E;</p> <p>Maitinimo šaltinis - užtikrinamas Blade talpyklos IBM BC-E;</p> <p>Aparatūrinė įranga tarnybinės stoties valdymui - užtikrinama Blade talpyklos IBM BC-E;</p> <p>Valdymas - užtikrinamas Blade talpyklos IBM BC-E;</p> <p>Garantija - ne mažiau 36 mėn. gamintojo garantija tarnybinei stočiai ir jos priedams su aptarnavimu įrangos eksploatavimo vietoje ir 1 darbo dienos reakcijos laiku.</p> <p>Operacinė sistema Microsoft Windows Server, versija 2008 Standard arba naujesnė; su IIS, FTP, Dot.net, Media Server servais</p>	
15.	<p>Svetainės talpinimo serveris</p> <p>Akmenės rajono savivaldybei Joniškio rajono savivaldybei Kelmės rajono savivaldybei Pakruojo rajono savivaldybei Radviliškio rajono savivaldybei Šiaulių rajono savivaldybei</p>	<p>Architektūra - x86 architektūros, turi palaikyti 64 bitų operacines sistemas ir taikomąsias programas;</p> <p>Procesorius - ne mažiau kaip 4 branduolių, turi palaikyti automatinę dažnio ir maitinimo įtampos reguliavimo funkciją, esant mažam apkrovimui. Procesoriaus gedimo atveju turi vykti automatinis sistemos persikrovimas ir sugedusio procesoriaus deaktivavimas;</p> <p>Procesorių skaičius ir našumas - ne mažiau nei 1 vnt. su galimybe plėsti iki 2 procesorių. Sistemos našumas turi būti ne mažesnis kaip 210 pagal SPECint_rate_base2006 ir ne mažesnis kaip 162 pagal SPECfp_rate_base2006, testuojant 2 procesorių konfigūracijoje. Sistemos našumo rezultatai turi būti išmatuoti bet kurioje siūlomo tarnybinių stočių gamintojo platformoje ir publikuoti www.spec.org puslapyje;</p> <p>Operatyvinė atmintis - ne mažiau 8 GB DDR-3 1333MHz R- DIMM arba lygiavertė. Atmintis plečiama iki ne mažiau nei 192GB su ne mažiau nei 18 atminties lizdų. ECC ir atminties dubliavimo arba analogiškų technologijų palaikymas;</p> <p>Pastovioji atmintis - ne mažiau kaip 3 vnt. 1TB 7200 aps/min SAS arba SATA tipo kietųjų diskų;</p> <p>Kompaktinių diskų įrenginys - ne blogiau kaip CD-RW/DVD-ROM;</p> <p>RAID valdiklis - SAS, RAID lygių RAID 0, 1, palaikymas;</p> <p>Vaizdo posistemė - SVGA, ne mažiau 16MB RAM. VGA sąsaja privalo būti dubliuota, tarnybinės stoties priekyje ir gale;</p> <p>Tinklo adapteris - integruotas ne mažiau kaip 2 jungčių 10/100/1000Base-TX, full duplex su WOL (Wake On Lan) ir PXE funkcijų palaikymu. Turi atlikti dalinį paketų apdorojimą TCP/IP Protocol Offloading (TOE) arba lygiavertės technologijos TCP/IP srauto valdymui palaikymas;</p> <p>Išplėtimo lizdai - ne mažiau kaip 2 vnt. PCI-Express x16 jungčių;</p> <p>Prievadai - ne mažiau 2xVGA (sąsaja privalo būti dubliuota, tarnybinės stoties priekyje ir gale), 2xRJ45, 4xUSB (iš jų bent 1 vnt. tarnybinės stoties priekyje), 1xRS-232, 1xRJ45 nuotoliniam tarnybinės stoties valdymui;</p> <p>Konstrukcija - ne didesnio nei 1U aukščio, montavimui į standartinę 19 montažinę spintą, su visais montavimui reikalingais priedais;</p> <p>Aušinimas - turi būti komplektuota su dubliuotais aušinimo moduliais, kad vieno iš jų gedimo atveju būtų užtikrintas normalus tolimesnis stoties darbas (t. y. aušinimas), keičiami nestabdant veikiančios tarnybinės stoties (hot-plug);</p> <p>Maitinimo šaltinis - ne blogiau kaip du karšto keitimo (hot-plug) dubliuoti maitinimo šaltiniai, užtikrinantys visų instaliuotų komponentų galios poreikius;</p> <p>Aparatūrinė įranga tarnybinės stoties valdymui - Nepriklausomas nuo operacinės sistemos, integruotas valdymo procesorius nuotoliniam prisijungimui per LAN. Automatic Server Recovery (ASR) arba lygiavertės funkcijos palaikymas;</p>	6 vnt.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>Tarnybinės stoties darbo būsenos indikacija - šviesinė LED gedimų indikacijos sistema korpuso išorėje (priekinėje tarnybinės stoties panelėje) informuojanti apie gendančius komponentus. Indikacijos sistema turi veikti ir išjungus tarnybinės stoties maitinimą;</p> <p>Valdymas - tarnybinė stotis turi būti valdoma per ethernet tinklą nepriklausoma nuo operacinės sistemos sąsaja;</p> <p>Garantija - ne mažiau 36 mėn. gamintojo garantija tarnybinei stotiai ir jos priedams su aptarnavimu įrangos eksploatavimo vietoje ir 1 darbo dienos reakcijos laiku.</p> <p>Operacinė sistema - Centos 6.0 arba naujesnė su Apache HTTPd 2.2.6 ar naujesne versija.</p> <p>Nepertraukiamo maitinimo šaltinis - galingumas turi atitikti siūlomo serverio maitinimo šaltinio galingumą ir užtikrinti serverio veikimą ne trumpiau 10 min. dingus elektros energijos tiekimui.</p>	
16.	<p>Svetainės talpinimo serveris</p> <p>Šiaulių miesto savivaldybei</p>	<p>Architektūra – x86 architektūros, turi palaikyti 64 bitų operacines sistemas ir taikomąsias programas;</p> <p>Procesorius - ne mažiau kaip 4 branduolių, turi palaikyti automatinę dažnio ir maitinimo įtampos reguliavimo funkciją, esant mažam apkrovimui. Procesoriaus gedimo atveju turi vykti automatinis sistemos persikrovimas ir sugedusio procesoriaus deaktivavimas;</p> <p>Procesorių skaičius ir našumas - ne mažiau nei 1 vnt. su galimybe plėsti iki 2 procesorių. Sistemos našumas turi būti ne mažesnis kaip 210 pagal SPECint_rate_base2006 ir ne mažesnis kaip 162 pagal SPECfp_rate_base2006, testuojant 2 procesorių konfigūracijoje. Sistemos našumo rezultatai turi būti išmatuoti bet kurioje siūlomo tarnybinių stočių gamintojo platformoje ir publikuoti www.spec.org puslapyje;</p> <p>Operatyvinė atmintis ne mažiau 16 GB DDR-3 1333MHz R- DIMM arba lygiavertė. Atmintis plečiama iki ne mažiau nei 192 GB su ne mažiau nei 12 atminties lizdų. ECC ir atminties dubliavimo arba analogiškų technologijų palaikymas;</p> <p>Diskiniai kaupikliai (pastovioji atmintis) – pritaikyti turimai infrastruktūrai (skiri montuoti į turimą diskinę kaupyklą IBM DS3400), ne mažiau kaip 2 vnt. karšto keitimo („hot-swap“) 2 TB 3,5“ 7200 aps/min SATA tipo su dubliuotu maitinimo ir valdymo pajungimu;</p> <p>Kompaktinių diskų įrenginys – naudojamas per bendrai pasiekiamus šasi integruotus įrenginius;</p> <p>RAID valdiklis - SAS, RAID lygių RAID 0, 1 palaikymas;</p> <p>Tinklo adapteris – integruotas ne mažiau kaip 2 jungčių 10/100/1000Base-TX, full duplex su WOL (Wake On Lan) ir PXE funkcijų palaikymu. Turi atlikti dalinį paketų apdorojimą TCP/IP Protocol Offloading (TOE) arba lygiavertės technologijos TCP/IP srauto valdymui palaikymas;</p> <p>Prievadai – ne mažiau kaip 2 vnt. plėtimo jungčių (LAN, SAN, SAS adapteriams) ne prastesni kaip PCI-E x8</p> <p>„Fibre Channel HBA“ adapteriai – ne mažiau kaip 2 vnt. FC 8 Gbps adapterių, komplektuojamos reikiamos jungtys dvigubam prijungimui prie optinių FC SAN komutatorių, bei valdymo programinė įranga; užtikrinantis veikimą montuojant tarnybinę stotį į IBM BC-E šasi;</p> <p>Konstruktija - „Blade“ tipo pritaikyta turimai infrastruktūrai, montuojami į IBM BC-E šasi; turi užimti tik 1 (vieną) vietą su visais montavimui reikalingais priedais;</p> <p>Pajungimų dubliavimas – siūlomų „Blade“ tipo tarnybinių stočių maitinimo, valdymo, pajungimai prie centrinės talpyklos magistralės turi būti dubliuoti ir elektriškai nepriklausomi aukštam patikimumui užtikrinti;</p> <p>Aušinimas ir maitinimas – užtikrinamas IBM BladeCenter E talpyklos;</p> <p>Aparatūrinė įranga tarnybinės stoties valdymui - užtikrinama IBM BladeCenter E talpyklos;</p> <p>Valdymas - užtikrinamas IBM BladeCenter E talpyklos;</p> <p>Garantija - ne mažiau 36 mėn. gamintojo garantija tarnybinei stotiai ir jos priedams su aptarnavimu įrangos eksploatavimo vietoje ir 1 darbo dienos reakcijos laiku.</p> <p>Operacinė sistema - Centos 6.0 arba naujesnė su Apache HTTPd 2.2.6 ar naujesne versija.</p>	1 vnt.
17.	Jungiamieji bei	Visos reikalingos medžiagos ir kabeliai sistemų darbui.	7

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
	instaliaciniai kabeliai, montažinės medžiagos		kompl.
18.	<p>Programinės įrangos komplektas</p> <p>Akmenės rajono savivaldybei Joniškio rajono savivaldybei Kelmės rajono savivaldybei Pakruojo rajono savivaldybei Šiaulių rajono savivaldybei</p>	<p>Komplektas, susidedantis iš:</p> <p>1) Programinė įranga balsavimo - diskusinės sistemos valdymui – 1vnt.</p> <p>Programinės įrangos paketas, skirtas diskusijų –balsavimo sistemos valdymui tarybos posėdžių metu. Duomenų bazė Microsoft SQL ar lygiavertės pagrindu, kaupianti informaciją apie: posėdžius, jų darbotvarkę, tarybos narių sąrašus, posėdžių eigos informaciją (balsavimo rezultatus, diskusijų eigą, dalyvių registraciją).</p> <p>Programinės įrangos funkcijos:</p> <p>Sistemos administravimas - posėdžio darbotvarkės sudarymas, posėdžio parametrų konfigūravimas, balsavimo parametrų nustatymai, tarybos narių sąrašo redagavimas, posėdžių ataskaitų spausdinimas, registracijos kortelių programavimas (reikiami duomenys gali būti importuojami);</p> <p>Režimai – Tarybos posėdžio (su kortelėmis) ir diskusijos (be kortelių);</p> <p>Sistemos valdymas - diskusijos eigos valdymas, balsavimo eigos valdymas, rezultatų peržiūra, registracija kortelių pagalba, vaizdo transliacijos internetu paleidimas/sustabdymas;</p> <p>Vartotojo sąsaja: Vartotojo sąsaja lietuvių kalba. Į salės ekranus išvedama - darbotvarkė, posėdžio dalyvių sąrašas, užsiregistravusių diskusijai ir paklausimams eilė (sąrašas bei salės darbo vietų išdėstymo diagrama), balsavimo rezultatai (apibendrinti rezultatai sąrašu, apibendrinti rezultatai grafiškai, vardinis balsavimas – pavardžių sąrašas, salės darbo vietų išdėstymo diagrama).</p> <p>Posėdžio ataskaitos: Detali posėdžio eigos ataskaita, kurioje pateikiama slenkanti informacija apie vykusį posėdį - svarstytus klausimus, vykusius balsavimus, dalyvių registravimąsi į sistemą kortelių pagalba; Darbotvarkės ataskaita, kurioje pateikiami balsavimo rezultatai darbotvarkės klausimais.</p> <p>Kitos funkcijos: Slapto balsavimo metu – į duomenų bazę neregistruojami vardiniai rezultatai, tik bendri balsų kiekiai; Galimybė daryti automatizuotas duomenų bazės kopijas, bazės atstatymą iš kopijų (į pageidaujimą tarnybinę stotį);</p> <p>2) Programinė įranga audio-video transliacijai internetu, įrašymas bei atkūrimas – 1vnt.</p> <p>Programinė įranga, skirta transliuoti tarybos posėdžius internetu bei juos archyvuoti.</p> <p>Programinės įrangos funkcijos: vartotojo sąsaja lietuvių kalba; tiesioginė transliacija bei archyvų peržiūra; paieška archyve pagal datą, posėdžio pavadinimą, posėdžio dalyvius, svarstytą klausimą; šalia transliacijos vartotojui turi būti pateikiama - balsavimo rezultatai, darbotvarkės klausimai, posėdžio dalyvių informacija.</p> <p>3) Programinė įranga automatiniam kamerų valdymui – 1vnt.</p> <p>Programinės įrangos modulis, leidžiantis automatiškai valdyti bei komutuoti vaizdo kameras, nukreipiant jas į kalbantįjį tarybos narį, svečią ar pranešėją.</p> <p>4. Balsavimo, diskusijų sistemos diegimas, derinimo darbai, personalo apmokymas</p>	5 kompl.
19.	<p>Programinės įrangos komplektas</p> <p>Radviliškio rajono savivaldybei Šiaulių miesto savivaldybei</p>	<p>Komplektas, susidedantis iš:</p> <p>1) Balsavimo sistemos valdymo programinės įrangos atnaujinimas – 1vnt.</p> <p>Šiuo metu naudojamos DIS SW6000 programinės įrangos atnaujinimo paketas, skirtas diskusijų –balsavimo sistemos valdymui tarybos posėdžių metu. Duomenų bazė Microsoft SQL ar lygiavertės pagrindu, kaupianti informaciją apie: posėdžius, jų darbotvarkę, tarybos narių sąrašus, posėdžių eigos informaciją (balsavimo rezultatus, diskusijų eigą, dalyvių</p>	2 kompl.

Eil. Nr.	Aprašymas	Techniniai reikalavimai	Kiekis
		<p>registraciją).</p> <p>Programinės įrangos funkcijos: Sistemos administravimas - posėdžio darbotvarkės sudarymas, posėdžio parametrų konfigūravimas, balsavimo parametrų nustatymai, tarybos narių sąrašo redagavimas, posėdžių ataskaitų spausdinimas, registracijos kortelių programavimas (reikiami duomenys gali būti importuojami); Režimai – Tarybos posėdžio (su kortelėmis) ir diskusijos (be kortelių); Sistemos valdymas - diskusijos eigos valdymas, balsavimo eigos valdymas, rezultatų peržiūra, registracija kortelių pagalba, vaizdo transliacijos internetu paleidimas/sustabdymas;</p> <p>Vartotojo sąsaja: Vartotojo sąsaja lietuvių kalba. Į salės ekranus išvedama - darbotvarkė, posėdžio dalyvių sąrašas, užsiregistravusių diskusijai ir paklausimams eilė (sąrašas bei salės darbo vietų išdėstymo diagrama), balsavimo rezultatai (apibendrinti rezultatai sąrašu, apibendrinti rezultatai grafiškai, vardinis balsavimas – pavardžių sąrašas, salės darbo vietų išdėstymo diagrama).</p> <p>Posėdžio ataskaitos: Detali posėdžio eigos ataskaita, kurioje pateikiama slenkanti informacija apie vykusį posėdį - svarstytus klausimus, vykusius balsavimus, dalyvių registravimąsi į sistemą kortelių pagalba; Darbotvarkės ataskaita, kurioje pateikiami balsavimo rezultatai darbotvarkės klausimais.</p> <p>Kitos funkcijos: Slapto balsavimo metu – į duomenų bazę neregistruojami vardiniai rezultatai, tik bendri balsų kiekiai; Galimybė daryti automatizuotas duomenų bazės kopijas, bazės atstatymą iš kopijų;</p> <p>2) Programinė įranga audio-video transliacijai internetu, įrašymas bei atkūrimas – 1vnt. Programinė įranga, skirta transliuoti tarybos posėdžius internetu bei juos archyvuoti. Programinės įrangos funkcijos: vartotojo sąsaja lietuvių kalba; tiesioginė transliacija bei archyvų peržiūra; paieška archyve pagal datą, posėdžio pavadinimą, posėdžio dalyvius, svarstyta klausimą; šalia transliacijos vartotojui turi būti pateikiama - balsavimo rezultatai, darbotvarkės klausimai, posėdžio dalyvių informacija.</p> <p>3) Programinė įranga automatiniam kamerų valdymui – 1vnt. Programinės įrangos modulis, leidžiantis automatiškai valdyti bei komutuoti vaizdo kameras, nukreipiant jas į kalbantįjį tarybos narį, svečią ar pranešėją.</p> <p>4) Balsavimo, diskusijų sistemos diegimas, derinimo darbai, personalo apmokymas</p>	

4. Visai siūlomai techninei įrangai turi būti suteikiama ne mažiau kaip 3 metų (jei aukščiau nurodytoje lentelėje nenurodyta kitaip) įrangos gamintojo ir/arba tiekėjo 9x5 (darbo dienomis ir valandomis) garantija nuo priėmimo-perdavimo akto pasirašymo dienos. Reakcijos laikas – sekanti darbo diena. Garantinės priežiūros laikotarpiu tiekėjas turi užtikrinti nemokamą dalių tiekimą ir nemokamus remonto darbus. Tiekėjas turi turėti palaikymo tarnybą (arba būti sudaręs sutartį su tokia) ir nurodyti palaikymo tarnybos telefono numerį ir el.pašto adresą, kuriais gali būti registruojami gedimai.

5. Visa įranga turi būti nauja.

6. Programinės įrangos naudotojo sąsaja turi būti interaktyvi ir ergonomiška.

7. Visa programinė įranga pateikiama su programinės įrangos licencijomis, instaliaciniais diskais.

VIII. REIKALAVIMAI DIEGIMUI, TESTAVIMUI, MOKYMAMS IR BANDOMAJAI EKSPLOATACIJAI

8. Prieš diegiant įrangą turi būti parengta: diegimo ir pajungimo schema, detalūs brėžiniai. Schemos ir brėžiniai turi būti suderinti su Perkančiosios organizacijos atsakingais darbuotojais.

9. Įranga turi būti pateikta su visomis reikalingomis priemonėmis jai pajungti ir sumontuoti. Su įranga turi būti pateiktos naudotojo instrukcijos lietuvių kalba.

10. Tiekėjas privalo įrangą įdiegti (instaliuoti), sumontuoti, pajungti, sukonfigūruoti ir suderinti.

11. Po diegimo tiekėjas turi įrangą ištestuoti, t.y. atlikti priėmimo testavimą. Turi būti parengta: testavimo planas, testavimo scenarijai ir testavimo ataskaita su nustatytų klaidų/pastabų sąrašu. Tiekėjas turi leisti priėmimo testavime dalyvauti perkančiosios organizacijos atstovams ir techninės priežiūros specialistams. Tiekėjas turi parengti ir suvesti testavimo duomenis (posėdžio darbotvarkę ir pan.). Tiekėjas turi ištaisyti nustatytas klaidas/pastabas iki kito testavimo. Testavimas turi būti vykdomas tol kol neliks klaidų/pastabų. Po priėmimo testavimo pasirašomas priėmimo-perdavimo aktas.

12. Esant sėkmingam priėmimo testavimui tiekėjas turi atlikti bandomąją eksploataciją, t.y. dalyvauti ne mažiau kaip 2 tarybos posėdžiuose ir padėti valdyti, konfigūruoti sistemą.

13. Tiekėjas turi apmokyti dirbti su sistema šiuos naudotojus:

13.1. Tarybos narius;

13.2. Merą;

13.3. Sekretorių;

13.4. Sistemos administratorių;

13.5. IT specialistus.

14. Pateikti detalias instrukcijas lietuvių kalba (popierines ir elektronines versijas) kiekvienam apmokytam asmeniui (apmokymu metu) ir vieną kopiją Perkančiajai organizacijai kartu su paslaugų ir prekių priėmimo-perdavimo aktu. Mokymų laikas, vieta ir turinys turi būti suderintas su Perkančiąja organizacija.

IX. SUTARTIES ĮGYVENDINIMO TERMINAI IR KITI REIKALAVIMAI

15. Visi įsipareigojimai pagal sutartį, išskyrus garantinius įsipareigojimus, turi būti įvykdyti per 3 mėn. nuo sutarties pasirašymo dienos. Esant nenumatytoms aplinkybėms, nepriklausančioms nuo Tiekėjo valios ar kaltės, Sutarties vykdymo terminas, Šalims raštu išreikšus tam sutikimą, gali būti pratęsiamas.

16. Netrumpiau kaip 3 metai nuo paslaugų ir prekių priėmimo - perdavimo akto pasirašymo dienos teikti įrangos priežiūros personalui (administratoriams ir kt.) konsultacijas, nemokamai pašalinti pastebėtus trūkumus ir programines įrangos klaidas, atkurti įrangos darbingumą po sutrikimų. Konsultuoti vartotojus naudojimo klausimais (telefonu, el. paštu).

17. Tiekėjas privalo užtikrinti, kad jo įdiegta įranga bus suderinama (visapusiškai veiks) su Perkančiosios organizacijos ir savivaldybių turima kompiuterine ir programine technika.

18. Tiekėjas, siekdamas įsivertinti visas kompiuterinės technikos bei konferencijų ir programinės įrangos pristatymui ir įdiegimui reikalingas išlaidas, turi galimybę apsilankyti 19 punkte nurodytose paslaugos suteikimo ir prekių prisatymo vietose (savivaldybių administracijų buveinėse). Tiekėjas norėdamas apsilankyti paslaugos teikimo vietose turi susisiekti su atitinkamos savivaldybės Informatikos, Informacinių technologijų ar atitinkamu skyriumi ar poskyriu. Apie apsilankymus paslaugos suteikimo vietose informuoti Perkančiąją organizaciją

19. Paslaugos ir/ar prekės turi būti suteiktos regiono savivaldybių administracijų buveinėse, esančiose:

Pavadinimas	Adresas
Akmenės rajono savivaldybės administracija	L.Petravičiaus a.2, LT-85132 Naujoji Akmenė
Joniškio rajono savivaldybės administracija	Livonijos g. 4, LT-84124 Joniškis
Kelmės rajono savivaldybės administracija	Vytauto Didžiojo g. 58 LT-86143 Kelmė
Pakruojo rajono savivaldybės administracija	Kęstučio g. 4, LT-83152 Pakruojis
Radviliškio rajono savivaldybės administracija	Aušros a. 10, 82196 Radviliškis
Šiaulių miesto savivaldybės administracija	Vasario 16-osios g. 62, LT-76295 Šiauliai
Šiaulių rajono savivaldybės administracija	Vilniaus g. 263, LT-76337 Šiauliai,